

KAROLINA KOSTYRA

TAJEMNE ŻYCIE PRZEDMIOTÓW

TOPOGRAFIA POKOJU DZIECIĘCEGO
W KINIE FANTASTYCZNYM LAT OSIEMDZIESIĄTYCH

UNIWERSYTET ŚLĄSKI
WYDAWNICTWO

TAJEMNE ŻYCIE
PRZEDMIOTÓW

KAROLINA KOSTYRA

TAJEMNE ŻYCIE
PRZEDMIOTÓW

TOPOGRAFIA POKOJU DZIECIĘCEGO
W KINIE FANTASTYCZNYM
LAT OSIEMDZIESIĄTYCH

WYDAWNICTWO
UNIwersytetu Śląskiego

KATOWICE 2025

Recenzje

Krzysztof Loska

Paweł Sitkiewicz

Patronat

Polskie Towarzystwo
Badań nad Filmem
i Mediami

ekrany
Film & Media

Spis treści

Wprowadzenie	9
--------------------	---

CZEŚĆ I

ODNALEŹĆ DZIECKO WE MGLE	25
--------------------------------	----

Rozdział 1

Uwierzyć w kłamstwa. Dziecięce przestrzenie i dziecięce kino ...	27
Filmy i pokoje dziecięce – odrębne światy niedorosłych	29
Opór słabych. Dziecięca sztuka „migania się”	43
Dziecko – samotny marzyciel	49
Topografia. Mapa pokoju dziecięcego	56
Kto patrzy? Zbliżenie na dziecięce spojrzenie	60
Motyw sypialni dziecięcej w historii kina fantastycznego	77

Rozdział 2

Dorosłym wstęp wzbroniony?

„Czadowe” sypialnie dziecięce Ameryki lat osiemdziesiątych	97
Powrót do pokoju dziecięcego	100
Pokój dziecięcy na licencji	103
Jak urządzić „nowy świat”	110
Groźne pokoje ośmiolatków	119

CZĘŚĆ II

WEJŚCIE DO SZAFY

DRZWI I WNĘTRZA W <i>TRYLOGII PRZEDMIEŚĆ</i> STEVENA SPIELBERGA	125
--	-----

Rozdział 3

Dziecko u drzwi (<i>Bliskie spotkania trzeciego stopnia</i>)	133
Drzwi pierwsze: świetlisty styl wizualny filmów Spielberga	136
Drzwi drugie: jaśniejące prostokąty w kulturze wizualnej lat osiemdziesiątych	141
Drzwi trzecie: technikolorowe przejście	145

Rozdział 4

Uwaga, pułapki na dzieci! (<i>Duch</i>)	149
Niegrzeczne dzieci i rozwydrzone duchy	150
Nawiedzone pudła i otwarte prostopadłościany	165

Rozdział 5

Szafa marzeń (<i>E.T.</i>)	177
Wejście do pokoju	179
Intymne oświetlenie	181
Brzuch domu albo szafa marzeń	189
Wyjście z szafy	197

CZĘŚĆ III

DZIECI, DO ŁÓŻEK!

PRZESTRZEŃ W FILMACH ONIRYCZNYCH I HORRORACH O LĘKACH NOCNYCH	201
--	-----

Rozdział 6

Słodkie sny o lataniu (<i>Przygody małego Nemo w krainie snów</i>) ..	207
Modele aeroplanów i latające łóżka	208
Z głową w chmurach – latające wieczne dzieci	220

Rozdział 7	
Potwór pod łóżkiem (<i>Małe potwory</i>)	225
Grzeczne dzieci zastygają w swoich łóżkach	226
Niegrzeczne dzieci idą do piekła	235

Rozdział 8	
Małe potwory raz jeszcze (<i>Oko kota</i>)	247
Małe potwory w powiększeniu	248
Oko kota, oko trolla	257

CZĘŚĆ IV	
URZECZENIE	
ZABAWKI I BIBELOTY	
W FILMACH FANTASTYCZNYCH	
LAT OSIEMDZIESIĄTYCH	269

Rozdział 9	
Zabawki stają na głowie (<i>Joey</i>)	275
Cały pokój tańczy	275
Psychokineza i zabawa	280
Zabawki-towary	288

Rozdział 10	
Graciarnia (<i>Powrót do Krainy Oz</i>)	297
Kto się boi filmu dziecięcego	298
Gabinet luster	301
Życie rzeczy i śmierć rzeczy	308
Miło jest mieć własny pokój	317

Rozdział 11	
Dom lalek (<i>Powrót laleczki Chucky</i>)	319
Homarowe ślepiska zabawki	322
Zepsute zabawki w domu lalek	330
Syndrom Pinokia, czyli zemsta zabawek	337

Zakończenie. Droga do pokoju dziecięcego	345
Korytarz donikąd	347
Zaświaty. Gdzie są dzieci?	351
Odrodzenie. Między sypialnią dziecięcą a pokojem matki	362
 Nota edytorska	 381
Podziękowania	383
Filmografia	385
Bibliografia	397
Spis ilustracji	423
Indeks osób	433
Summary	449

Wprowadzenie

Najpierw trzeba zgasić światło, a później otworzyć oczy. Wyznaczając początek historii, jaką proponują filmy fantastyczne rozgrywające się w pokoju dziecięcym, należy pamiętać, że chłopcy i dziewczęta rzadko śpią spokojnie. Jest już po północy, gdy dziecko, gwałtownie przebudzone albo trawione bezsennością, podrywa się z łóżka. Po chwili może zawędrować do salonu, w którym nie wyłączono odbiornika telewizyjnego albo przespacerować się na podwórko, by wyczekiwać nadejścia kosmitów. Zanim jednak to się zdarzy, bohater otoczony jest ciemnością swego pokoju. Sypialnia nocą prezentuje swe odmienne oblicze. Czasem snop księżycowego światła rozjaśnia fragment podłogi i pokój staje się odświeżony i tajemniczy. Innym razem we wnętrzu dominuje złowieszczy mrok. Wówczas meble przybierają nieznane za dnia kształty, szafa skrywa przerażający ładunek, zabawki rzucają nieprzyjemne spojrzenia. Tego typu zjawiska stale ujawniają się w horrorach, filmach fantasy i science fiction lat osiemdziesiątych.

Gdy oglądałam kolejne filmy fantastyczne z lat osiemdziesiątych – jeszcze nie na potrzeby pracy naukowej, ale w ramach codziennych seansów – uderzała mnie konsekwencja, z jaką prezentowano wnętrza pokoi dziecięcych. Czy to przypadek, czy może kino popularne tego okresu (a już szczególnie kino amerykańskie) rzeczywiście często lokuje akcję w nawiedzonych sypialniach? Mogłam co prawda wyliczyć realizacje z innych dekad, w których za punkt zainteresowania obierano domowe wnętrza niedorosłych, jednak, jak mi się zdawało, w żadnym okresie nie pojawiają się one w takim nasileniu, jak w latach osiemdziesiątych. Co więcej, estetyka ekranowych pokoi przedostatniej dekady dwudziestego wieku ujawnia wciąż tę samą konwencję prezentowania wnętrza: dominuje w nich fantazyjny bałagan, bogactwo licznych popkulturowych gadżetów oraz nastrojowe oświetlenie.

Druga nurtująca mnie kwestia zasadzała się na mniej wówczas uchwytnych, emocjonalnych odczuciach, jakie czerpałam z filmów Stevena Spielberga i horrorów klasy B. Zadawałam sobie pytanie: z czego wynika wrażenie, że

ekranowe sypialnie zamieszkiwane przez ożywające zabawki, potwory spod łóżka albo dobre wróżki wydają mi się znajomą i dogłębnie poruszającą przestrzenią? Zdawało mi się, że fantazje rozgrywające się w pokojach niedoroslých bohaterów dotyczą zapomnianych rejonów mojej własnej wyobraźni. Ważnym impulsem do zainteresowania się tematem były zatem intymne doznania, jakie wiązały się dla mnie z seansami cudownych i przerażających filmów lokujących akcję w dziecięcych sypialniach. Gdy podczas kwerendy czynionej już na potrzeby niniejszej książki trafiłam na spostrzeżenie Stephena Kinga na temat tego, że udany horror powinien zrzucić odbiorcę „z powrotem na zjeżdżalnię wiodącą ku dzieciństwu”¹, przyznałam mu rację.

Rozpoznanie bibliograficzne i filmograficzne, jakiego dokonałam przed przystąpieniem do pisania, potwierdziło, że kino fantastyczne lat osiemdziesiątych nadzwyczaj często prezentuje wnętrza pokoi dziecięcych. Choć wśród coraz liczniejszych polskojęzycznych opracowań i arcybogatego wyboru anglojęzycznych publikacji poświęconych dziecku i kulturze dziecięcej nie znalazłam wyczerpującego monograficznego ujęcia interesującego mnie problemu, regularnie traślałam na wyimki dotyczące roli sypialni w literaturze dla najmłodszych, horrorze filmowym, psychoanalizie, pedagogice czy socjologicznych studiach nad konsumeryzmem niedoroslých. Jako że nie opisano jeszcze w sposób systematyczny przestrzeni filmowej dziecięcej sypialni, moja praca w znacznej mierze skoncentrowana była na odnajdywaniu i porządkowaniu często drobnych obserwacji, odnotowanych na marginesach innych badań. Opisuując zawiłą topografię sypialni, w której mieszczą się dziesiątki drobiazgów, sama początkowo mierzyłam się z próbą okiełznania nieporządku zrodzonego z natłoku fragmencików. Rozpoczynając pracę, mogłam identyfikować się z opisywanym w książce *Mrówcza zabawa* dorosłym, który zerka na podłogę pokoju dziecięcego i widząc tam ogrom małych, trudnych do posegregowania przedmiotów, wpada w konsternację².

Kwerendy i bieżące śledzenie najnowszych publikacji naukowych upewniały mnie, że przedmiot moich badań – analiza topografii pokoju dziecięcego w kinie fantastycznym lat osiemdziesiątych – może z jednej strony stanowić

1 S. King, *Danse Macabre*, przeł. P. Braiter, P. Ziemkiewicz, Wydawnictwo Prószyński i S-ka, Warszawa 2018, s. 120.

2 Zob. E. Maciejewska-MroczeK, *Mrówcza zabawa. Współczesne zabawki a społeczne konstruowanie dziecka*, Wydawnictwo Universitas, Kraków 2012, s. 136–137.

przedłużenie trwającego od dekad zainteresowania toposem sypialni dziecięcej, z drugiej natomiast ma szanse wpisać się w czynione na gruncie zachodniej kultury próby ponownego opowiedzenia historii ekranowej fantastyki lat osiemdziesiątych. W wydanej w 2019 roku książce *Suburban Fantastic Cinema* Angusa McFadzeana³ znalazłam – podzielaną przeze mnie – myśl dotyczącą istotnej roli perspektywy dziecięcej w „kinie fantastyki przedmieść”. Inspirowała była dla mnie też śmiałość, z jaką Filipa Antunes, autorka publikacji *Children Beware!: Childhood, Horror and the PG-13 Rating* z 2020 roku⁴, wywyższa dziecięce horrory lat osiemdziesiątych ponad (z reguły poważane przez filmoznawców) kino grozy lat siedemdziesiątych i „dojrzałe” filmy gatunkowe lat dziewięćdziesiątych. W studium Marca Oliviera nad rolą przedmiotów codziennego użytku w filmowych horrorach (*Household Horror: Cinematic Fear and the Secret Life of Everyday Objects*)⁵ trafiłam nie tylko na frazę, która zazębia się z pierwszym członem tytułu mojej książki, ale przede wszystkim na bliską mi próbę odczytania przedstawionych w horrorach rekwizytów (mebli, domowych urządzeń itp.) jako manifestacji społecznych lęków i pragnień. Zdaniem autora, kulturowe wyobrażenia łóżka, telefonu czy maszyny do szycia wykraczają daleko poza ich funkcje praktyczne, czego świadectwem są między innymi horrory demaskujące „sekretnie życie przedmiotów”. Tym samym lektura najnowszych opracowań i klasycznych publikacji regularnie – choć nie zawsze w sposób uporządkowany – potwierdzała postawioną przeze mnie wstępną hipotezę: pokój dziecięcy jest przestrzenią znaczącą dla kina fantastycznego lat osiemdziesiątych; szerzej zaś: topos magicznej lub nawiedzonej sypialni dziecięcej funkcjonuje jako wyraziste wyobrażenie kulturowe.

Odkryłam, że sama przestrzeń pokoju dziecięcego zajmowała istotne miejsce w zachodniej kulturze lat osiemdziesiątych. Pisano o niej w prasie dla rodziców, zachwalając najróżniejsze interaktywne zabawki i produkty pomocne w segregowaniu drobiazgów. Liczące nieraz setki stron poradniki wystroju *kids rooms* prezentowały coraz bardziej oryginalne projekty sypialni najmłodszych. Dziecięce pokoje raz po raz pojawiały się także w tworzonych w epoce reaganizmu

3 Zob. A. McFadzean, *Suburban Fantastic Cinema: Growing Up in the Late Twentieth Century*, Columbia University Press, New York–Chichester 2019.

4 Zob. F. Antunes, *Children Beware!: Childhood, Horror and the PG-13 Rating*, McFarland & Company, Jefferson 2020.

5 Zob. M. Olivier, *Household Horror: Cinematic Fear and the Secret Life of Everyday Objects*, Indiana University Press, Bloomington 2020.

melodramatach rodzinnych i filmach obyczajowych tematyzujących życie małżeńskie i rodzicielskie. Przyjęłam jednak, że sypialnie kreowane przez twórców kina fantastycznego mają niewiele wspólnego z dyskursem poradników rodzicielskich faworyzujących porządek, dobrą organizację przestrzeni i nasłonecznianie wnętrza. Nie przystają one także do wizji z innych (tj. operujących umownym realizmem i opowiadających o dorosłych) dzieł z epoki.

Najbliższe filmowej fantastyki audiowizualne reprezentacje sypialni dziecięcej można było znaleźć tylko w teledyskach. Czerpiący z ikonografii Disneya wideoklip Madonny do kołysanki *Dear Jessie* (1989, *Like a Prayer*) przedstawiał bajkowe istoty przenikające do sfery domu ze snów dziewczynki. Teledysk brytyjskiej grupy Mike and the Mechanics promujący singiel *Silent Running (On Dangerous Ground)* (1985, *Mike + The Mechanics*) był stylistycznie i tematycznie zbliżony do kina spielbergowskiego: młody bohater z wnętrza własnego pokoju spoglądał w kierunku gwiazd i rozwiązywał zagadkę nieobecności swego ojca. W *The Invisible Man* (1989, *The Miracle*) członkowie brytyjskiego zespołu Queen wcielili się w postaci z gry wideo nawiedzające pokój chłopca. Utrzymana w konwencji horroru wizja nocnych koszmarów dziecięcych ujawniła się w wideoklipie Metalliki do utworu *Enter Sandman* (1991, *Metallica*). Wszystkie realizacje posługiwały się perspektywą zbliżoną do filmów fantastycznych powstałych w latach osiemdziesiątych.

Jaka perspektywa ujawnia się w interesujących mnie filmach? Wniosek wysnuty na podstawie tej części opracowań filmowej fantastyki lat osiemdziesiątych, które dopatrywały się w niej konserwatywnej ideologii, afirmacji kapitalistycznych wartości, antykobiecej wymowy, fałszywych reprezentacji dzieciństwa czy infantylizmu, sugerowałby, że przestrzeń dziecięcej sypialni może odzwierciedlać regresywną orientację twórców tzw. Kina Nowej Przygody, którzy, idealizując chłopięcy okres swego życia, ignorowali albo wręcz dyskredytowali wagę współczesnych problemów społecznych. Tym samym, kreując tylko pozornie apolityczne filmy rozrywkowe, wzmacniali przekaz postulowany przez neokonserwatywnego prezydenta Ronalda Reagana.

Polskie odczytania dziecięcej fantastyki lat osiemdziesiątych były jeszcze bardziej kąśliwe. Nurt amerykańskich filmów rozrywkowych⁶ został w 1986 roku ochrzczony mianem Kina Nowej Przygody przez jednego z jego

6 Poza dziecięcą fantastyką w skład Kina Nowej Przygody wchodziło m.in. kino nowego patriotyzmu, kino sensacyjne, filmy superbohaterskie oraz horrory, fantasy i science fiction pozbawione „dziecięcych” pierwiastków.

najbardziej zagorzałych przeciwników – Jerzego Płażewskiego⁷. W artykule *Nowa przygoda – i co dalej?* przewinęła się duża część zarzutów, jakie polska (czy szerzej: europejska⁸) krytyka wysuwała w kierunku hollywoodzkiego kina popularnego tamtego okresu: odpolitycznienie i konserwatyzm; krzykliwość formy i nadmierne wykorzystywanie efektów specjalnych; pastiszowość i brak oryginalności; psucie gustów widzów; trzebienie kina artystycznego; w końcu – wielopoziomowe zdziecinienie. W słynnym artykule Płażewski pisze, że „z Kinem Nowej Przygody kojarzy się nastolatek spragniony nieskomplikowanych moralnie efektów spektakularnych i gardzący wszelkimi innymi formami filmowej ekspresji”⁹. Kilka lat później określa nurt jako „infantylny szczebiot obliczony na umysłowość dziecięciolatek”¹⁰. W latach osiemdziesiątych i wczesnych latach dziewięćdziesiątych liczni krytycy odwoływali się do dziecięcego charakteru tych dzieł w sposób pejoratywny. Często stokroć przejawiali postawę, w której dzieciństwo uznawane było za mniej wartościowe niż dorosłość. Pisano o „filmowych bzdurach”¹¹, „niemądrych filmach” (to znaczy oddziałujących na emocje, a nie intelekt)¹² i filmach „głupich, choć wdzięcznych”¹³. Przykładowo, *E.T.* Stevena Spielberga mogło odznaczać

7 Zob. J. Płażewski, *Nowa przygoda – i co dalej*, „Kino” 1986, nr 5, s. 33–39.

8 Chris Auty w tekście *Raj w przeddzień wygnania* (przeł. Z. Batko, „Film na Świecie” 1993, nr 1, s. 40–46) opisuje specyfikę zarzutów europejskiej krytyki wobec dzieł Stevena Spielberga. Wśród nich pojawiają się: pastiszowość, konserwatyzm, populizm, „mechaniczne”, wykalkulowane podejście do reżyserii i manipulacja publicznością, skupienie na gatunku (zamiast na strategii autorskiej). Zdaniem Autyego twórczość autora, wbrew powszechnym opiniom, jest otwarta na transgresję: baśniowe przedmioty rysują się „niczym tajemnicze morze społecznych i seksualnych możliwości, które same w sobie nie są konkretnie ukierunkowane” (tamże, s. 43). Natomiast motyw dziecięcych marzeń znamionujący *Bliskie spotkania trzeciego stopnia* ma moc wyzwolicielską, uykając próbom analiz dzieła jako manifestacji konserwatywnej, tradycjonalistycznej ideologii: „Dzięki marzeniom przeszłość może stać się częścią historycznej teraźniejszości [...], mogą one też wyzwolić seksualizm i stworzyć nowe rodziny (Melinda Dillon adoptuje tymczasowo Dreyfussa, który ma jej zastąpić «utraczone» dziecko; ten sam Dreyfuss staje się dzieckiem w »rodzinie« kosmitów). Trudno sobie wyobrazić większe oddalenie od obszarów, na których panuje zasada podporządkowania religii czy kontrola” (tamże, s. 45).

9 Tamże, s. 36.

10 J. Płażewski, Czy „Nowa Przygoda” zdobędzie monopol na kino światowe, „Kino” 1990, nr 1, s. 7.

11 W. Bobiński, Czy koniecznie trzeba strzelać z mózdzierza?, „Film” 1991, nr 40, s. 15.

12 J. Olszewski, Nowa widowiskowość, „Film” 1986, nr 39, s. 16.

13 B. Michałek, Nie jesteśmy sami..., „Kino” 1978, nr 5, s. 58.

się licznymi zaletami, ale: „w sumie jednak jest to dość stereotypowe kino dziecięce”¹⁴; „film Spielberga nie jest [...] czymś ważnym politycznie, społecznie, nawet artystycznie, w rozumieniu profesjonalnej krytyki”¹⁵. Witold Bobiński stwierdza, że baśniowość nurtu świadczy o niepowadze i niskiej wartości intelektualnej filmów („Baśnie zazwyczaj przerabia się w klasie czwartej, bowiem właśnie dziesięciolatki najlepiej czują się w świecie, w którym wszystko jest możliwe”¹⁶), Tomasz Raczek natomiast porównuje młodzieńczą widownię ekranowych baśni do bezmyślnych wielorybów gnających do popełnienia na plaży masowego samobójstwa¹⁷.

Obecnie złośliwości i protekcyjny ton stosunkowo rzadko wybrzmiewają w głosach komentatorów, ale pod względem politycznym i ideologicznym fantastyka lat osiemdziesiątych wciąż pozostaje na cenzurowanym. Znamienne jest stanowisko Michała Oleszczyka, reprezentującego zarówno środowisko krytyków filmowych, akademików i miłośników Kina Nowej Przygody (autor wielokrotnie podkreślał zażyłą więź z filmami przynależącymi do nurtu). W 2015 roku w felietonie o znamienym tytule *Detoks po błogostanie: wyznania wychowanka Kina Nowej Przygody* Oleszczyk, wpisując własne seanse w pokoleniowe doświadczenie „dzieciaków polskich ejtisów”, poddaje niegdysiejsze ekranowe fascynacje politycznej rewizji¹⁸. Jak zauważa, dzieciom i nastolatkom dorastającym w okresie transformacji ustrojowej Kino Nowej Przygody wydawało się słodkie; zawarty w nim ideologiczny niepokój wyrażał się co najwyżej na poziomie nieuświadomionym. Dzisiaj, kiedy kontekst polityczno-historyczny ery reaganizmu jest nam znany, filmy Joe Dantego, Roberta Zemeckisa czy Spielberga (wraz z kinem akcji i filmami młodzieżowymi) okazały się gorzkie. Część z nich, zdaniem Oleszczyka, była po prostu manifestacją społecznych lęków, inne służyły jako nośniki neokonserwatywnej ideologii¹⁹.

14 B. Hołdys, *Gwiazdne imperia X muzy: ewolucja filmowej fantastyki naukowej*, Dyskusyjne Kluby Filmowe „Kinematograf” i „Studentów”, Kraków 1985, s. 66.

15 A. Ledóchowski, *E.T.*, „Film” 1982, nr 17, s. 14.

16 W. Bobiński, *Czy koniecznie trzeba strzelać z moździerza?...*, s. 15.

17 Zob. T. Raczek, *Uciezka do krainy czarów*, „Kino” 1986, nr 234, s. 44.

18 M. Oleszczyk, *Detoks po błogostanie: wyznania wychowanka Kina Nowej Przygody*, „Kino” 2015, nr 6, s. 6–10.

19 Tamże.

Chciałabym zaproponować alternatywną strategię odczytania horrorów, filmów fantasy i science fiction ery reaganizmu. W argumentacji prowadzonej w niniejszej książce godzę się, co prawda, ze stwierdzeniem, że kino lat osiemdziesiątych nie jest niewinnie apolityczne, jednak sprzeciwiam się dominującemu w publicystyce (a także filmoznawstwie²⁰) wizerunkowi ekranowej fantastyki lat osiemdziesiątych²¹. Bliska jest mi postawa fanowska. Warto zaznaczyć, że na polskim gruncie być może najbardziej żarliwej próby obrony zjawiska podjęli się miłośnicy filmów fantastycznych. W 1990 roku w dziale „Listy do redakcji” jedna z czytelniczek zwróciła uwagę na cynizm krytyków: „Skoro, jak panowie twierdzą, można się umówić w stylu ja robię fikcję, wy wiecie, że zmyślam, ale dobrze się bawimy – to czemu nie umówić się odwrotnie: wierzę w swoją baśń, jeśli i wy w nią uwierzycie, może świat będzie lepszy?”²².

20 Na gruncie akademickim kategoria Kina Nowej Przygody została poddana namysłowi po latach. Jerzy Szyłak w artykule wprowadzającym do leksykonu *Kino Nowej Przygody* zaznacza, że pejoratywny wydźwięk tytułowego terminu nie sprzyjał obiektywnym rozpoznaniom – wartościowano bowiem sam fakt przynależności filmów do kina popularnego (J. Szyłak, *Kino Nowej Przygody – jego cechy i granice*, w: J. Szyłak i in., *Kino Nowej Przygody*, Wydawnictwo słowo/obraz terytoria, Gdańsk 2012, s. 6). Jednocześnie nawet wśród akademików młodszych generacji widoczna jest nieufność (por. P. Włodek, *Obraz i upamiętnienie ery Eisenhowera w amerykańskich filmach i serialach – pomiędzy reprezentacją, nostalgią a krytycznym retro*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Kraków 2018, s. 293–295) lub niechęć (por. S.J. Konefał, *Apostołowie międzygwiazdnej religijności. Motyw kosmicznego kontaktu w kinie nowej przygody*, „Studia Humanistyczne AGH” 2010, t. 9, s. 85–96; R. Syska, *Reaganomator retro, czyli czekając na herosa*, „EKRANY” 2012, nr 5, s. 15–19) w stosunku do ideologii Kina Nowej Przygody.

21 Trzeba zaznaczyć, że choć polscy krytycy z reguły negatywnie lub ambiwalentnie oceniali zjawisko, pojawiały się również głosy odmienne. W artykule Bogumiła Drozdowskiego daje się zauważyć pochwałę pacyfistycznego wydźwięku dzieł Spielberga (zob. B. Drozdowski, *Kogo ominie zemsta kosmosu*, „Film” 1983, nr 13, s. 16–17), a Bolesław Michałek pisze z zachwytem o rewolcie dzieci i uprzywilejowaniu uczuciowości w *E.T.* (zob. B. Michałek, *Przybyszów należy pokochać*, „Kino” 1983, nr 1, s. 32–36). Baśniowy charakter Kina Nowej Przygody został dowartościowany przez Tadeusza Sobolewskiego, który zaznaczył, że dzieła Spielberga przedstawiają dzieciom istotę ich własnych pragnień (zob. T. Sobolewski, *Nowa Przygoda, nowa baśń*, „Kino” 1990, nr 1, s. 34). Po latach politycznej próby obrony zjawiska podjął się również Maciej Parowski, pisząc, że „kino naiwnych chłopców, którzy w kinie chcieli przeżywać, naiwne wcale nie było” (M. Parowski, *Fantastyka zmienia kino*, „Kino” 2005, nr 6, s. 21).

22 M. Orłowska, *Listy do redakcji*, „Kino” 1990, nr 7, s. 48.

Postępy w pracy nad tą publikacją owocowały krystalizowaniem się we mnie szczególnej postawy, towarzyszącej mi już od lat, ale dopiero teraz uświadomionej: interesuje mnie refleksja nad kinem, która jest otwarta na alternatywne odczytania i wolna od przywar „dorosłości”, takich jak elitaryzm i dydaktyzm. Punktem zwrotnym było rozpoznanie, że obiegowa opinia na temat kinematografii epoki reaganizmu jako tworu regresywnego i szkodliwego to dyskurs tworzony z perspektywy podmiotowości, które nazywam tutaj „dorosłymi” czy „silnymi”. Charakteryzują się one postawą demaskatorską i hierarchizującymi ocenami. Dostrzegając ograniczenia tego rodzaju dyskursu, ugruntowałam w sobie przekonanie, iż rolą badaczki kina popularnego nie musi, a może nawet wcale nie powinno być dościganie wzorców proponowanych przez ten „dojrzały” model analizy; w związku z tym celowo wycofałam się z pozycji krytyki politycznej czy estetycznej, wykazującej uchybienia filmów gatunkowych.

Żadna praca naukowa nie powstaje w próżni, będąc wystawioną na polityczno-społeczne uwarunkowania swojej epoki. Gdy zaczęłam pisać *Tajemne życie przedmiotów...*, głównonurtowy model analizy filmu kształtował się pod wpływem praktyk dyktowanych przez czwartą falę feminizmu. Choć feminizm czy raczej feminizmy dwudziestego pierwszego wieku nie proponowały jednorodnych postulatów, to publicystyczne (i częściowo również akademickie) metody analizy filmu wyraźnie akcentowały jedną kwestię: reprezentację. Krytyczki, krytycy i światopoglądowo liberalna część publiczności domagała się, by bohaterowie i bohaterki najnowszych filmów zostali uwolnieni od utrwalonych w kinie popularnym stereotypów (dotyczących m.in. płci, rasy, klasy, orientacji seksualnej, pochodzenia etnicznego) oraz aby postaci rekrutujące się z grup mniejszościowych zyskiwały należną im w filmie przestrzeń. Nie sprzeciwiając się tym żądaniom, zaznaczam już na wstępie, że mój projekt lokuje się na marginesie tak rozumianej metody. Mam świadomość, że opisywane w książce filmy nie spełniają wymogów zwolenników i zwolenniczek proporcjonalnej reprezentacji. Nie da się przecież ukryć, że wszyscy bohaterowie to białe dzieci; że większość z nich pochodzi z zamożnej klasy średniej; i że chłopcy liczebnie dominują nad dziewczętami. Sądzę jednak, że dziecięca fantastyka lat osiemdziesiątych realizuje pewien wciąż zbyt rzadko pojawiający się w obecnych debatach postulat: dowartościowuje dziecięcość.

Główną ośią analityczną ustanawiam w pracy relację między dorosłością a niedorosłością. Trzeba odnotować, że oś ta przecina mniejszościowe

strategię kontrreprezentacji. Opozycja dorosły – dziecko dotyczy bowiem także kina feministycznego, afroamerykańskiego, postkolonialnego, gejowsko-lesbijskiego itp. Symptomatyczne jest to, że w monografii *America on Film* Harry'ego M. Benshoffa i Seana Griffina²³, poświęconej przedstawieniom mniejszości w kinie amerykańskim, dzieciństwo pojawia się wyłącznie jako cecha negatywnego i stereotypowego obrazowania kobiet, klasy robotniczej, mniejszości etnicznych, rdzennych Amerykanów i osób nieheteroseksualnych. Rozumiane w ten sposób dzieciństwo kojarzy się z niewinnością, zależnością, irracjonalnością. Autorów nie interesuje natomiast przedstawianie dzieciństwa jako takiego, a tym bardziej dekonstrukcja klisz i uprzedzeń, które wokół niego narosły. Nawet wśród akademików opisujących wykluczenia w kinie dzieciństwo postrzegane bywa w sposób paternalistyczny i dorosłocentryczny. Tymczasem wydaje się, że dopóki infantylizacja będzie jedną ze strategii przedstawiania i demonizowania grup podporządkowanych – niepoważnych kobietek, niesamodzielną mniejszości, wymagających opieki biednych – dopóty nie będzie możliwa ich estetyczna i polityczna reprezentacja (przyjmując, że estetyczne jest polityczne).

Dowartościowanie dziecięcości może być gestem politycznym również w innym, jeszcze bardziej radykalnym znaczeniu. Oprócz tego, że, jak uczą przedstawiciele *childhood studies*²⁴, dzieciństwo jest jedną z wielu podporządkowanych tożsamości, zmarginalizowanych przez racjonalny, biały, męski podmiot humanizmu, posiada pewien z gruntu nietożsamościowy czy wręcz antytożsamościowy walor. Amerykańskie kino fantastyczne lat osiemdziesiątych pozwala uchwycić owo queerowe dzieciństwo, które niechętnie daje się sprowadzić do jakiegokolwiek ugruntowanej tożsamości poprzez wydzielenie siebie ze świata zewnętrznego. Jest raczej tym światem upojone, zanurzone w nim, podłączone do zachodzących w nim przepływów. Dziecko nie tyle zabiega o określoną reprezentację, co stoi na granicy wszelkich reprezentacji – mediuje między światem oswojonym, a tym, co go nawiedza; co w nim podskórnie obecne i niesamowite. W interesujących mnie filmach ta mediacja zachodzi przede wszystkim na poziomie topograficznym: w zakresie konstruowania domostwa i przestrzeni prywatnych, których czytelne granice ulegają

23 Zob. H.M. Benshoff, S. Griffin, *America on Film: Representing Race, Class, Gender, and Sexuality at the Movies*, Wiley-Blackwell, Chichester 2009.

24 Zob. E. Maciejewska-Mroczek, *Mrówcza zabawa...*, s. 40.

załamaniu. Dzieje się tak, mimo że dzieci regularnie przedstawiane są jako postaci przebywające pod kuratelą dorosłych i często są przez tych dorosłych ignorowane, traktowane protekcyjnie, a nawet upokarzane. Choć wolność i ekspresja najmłodszych podlegają regulacjom opiekunów, dzieci wywalczają sobie własną sprawczość w obrębie danej im (metaforycznie i dosłownie) przestrzeni – nawet wtedy, gdy owa przestrzeń ograniczona jest do czterech ścian pokoju.

Topografia pokoju dziecięcego, jaka mnie interesuje, niewiele ma wspólnego z faktycznym i „obiektywnym” opisem przestrzeni sypialni dziecięcej – takim, który mógłby interesować na przykład architekta czy budowniczego (w każdym razie: kogoś dojrzałego, kto bardzo poważnie podchodzi do kwestii miar). Celem nie jest stworzenie dokładnej mapy, typowej dla „dorosłych” i „naukowych” kartografii, ale wytyczenie schematu zbliżonego do rysunków dziecięcych, na których część elementów zostaje powiększona i wyraźnie zaakcentowana, podczas gdy innych wcale nie widać. Nie jest to „obiektywna” kartografia, ale znawcy tematu przekonują, że zarówno dziecięce, jak i dorosłe reprezentacje przestrzeni zawsze będą mapą nie tylko realnego świata, ale i wewnętrznego świata rysownika²⁵. Jak jednak dokonać pomiaru przestrzeni onirycznej albo fantazmatycznej? Jeśli na moment uda mi się zatrzymać przy jakimś namacalnym elemencie, na przykład nawiedzanej szafie, jeśli uda się odnaleźć któryś z ważnych punktów, choćby magiczne drzwi, to tylko po to, by następnie stracić je z oczu na rzecz innych miejsc na mapie: baśniowego zwierciadła, ożywionej lalki, przytulnej skrytki, latającego łóżka... Topografia sypialni niedorosłych w filmach fantastycznych nie podlega prawom architektów i mierniczych; wytwarzana jest dynamicznie, wedle dziennych marzeń i nocnych lęków dzieci.

Starając się przedstawić wrażliwość, pragnienia i wewnętrzne konflikty dziecięcych bohaterów, filmowcy nieraz uciekają się do kreatywnych technik imitujących specyficzną niedorosłą perspektywę. Takie sekwencje, sceny, a czasem tylko pojedyncze ujęcia muszą przykuć uwagę badacza zainteresowanego kinem dziecięcym. Artystyczne i niekomercyjne realizacje opowiadające o małoletnich bohaterach często były opisywane przez filmoznawców

25 Zob. E. Stratford, *Exploring Gender Differences in Children's Memories of Place*, w: *The Child's World: Triggers for Learning*, eds. M. Robertson, R. Gerber, ACER Press, Melbourne 2000, s. 152.

jako dzieła sterowane strategią dziecięcego spojrzenia. Chciałabym wykazać, że nie tylko wyrafinowane filmy wykorzystują ten model. Pragnę dowieść, że amerykańskie kino fantastyczne lat osiemdziesiątych, w którym pojawia się przestrzeń dziecięcej sypialni, stanowi próbę wdrożenia do dziecięcego spojrzenia – dziecięcego punktu widzenia. Zabiegi imitujące dziecięcą perspektywę, jakie stosują dorośli twórcy filmów, mogą być mniej lub bardziej uświadomionym działaniem. Niezależnie od tego, czy za konkretnymi scenariuszami opowiadającymi o małoletnich bohaterach oraz środkami wyrazu mającymi oddać dziecięcy punkt widzenia stoi głęboki namysł i ściśle określony plan, czy też ich wykorzystanie odbywa się w samorządny i intuicyjny sposób, uznaję, że próby te często wiążą się z afirmacją tego, co dziecięce.

Horror, filmy science fiction i fantasy z małoletnim bohaterem pokazują, w jaki sposób można przyjąć dziecięcą perspektywę. Na płaszczyźnie wizualnej zmiana ta dotyczyć będzie prób wdrożenia sposobu widzenia niedorosłego poprzez specyficzne środki wyrazu, np. ustawienie kamery niżej niż w filmach opowiadających o dorosłych, częste stosowanie zbliżeń na rekwizyty i fragmenty scenografii, korzystanie z konwencji miniatury czy wyrazisty światłocien w nocnych scenach. Choć żadne z tych rozwiązań nie jest zarezerwowane wyłącznie dla filmu dziecięcego, regularność i konsekwencja, z jaką powracają w badanych przeze mnie realizacjach, pozwala uznać je za elementy strategii właściwej dla ekranowych opowieści o niedorosłych. Wypowiedzi reżyserów, scenarzystów, scenografów i autorów zdjęć potwierdzają zresztą wspólne im dążenia: intencję wypracowywania w filmie perspektywy innej niż dorosła. Efektem tego są często niepozorne eksperymenty – subtelne przesunięcia, niewykraczające poza konwencje głównego nurtu kina popularnego. Dostrzeżenie ich rangi wymaga od analityka odrobiny dobrej woli oraz swoistej zmiany punktu widzenia: wyczulenia na niuanse, nieufności w stosunku do utartych w filmoznawstwie i krytyce filmowej ustaleń, ignorowania kanonu, ale też poszukiwania w tym, co znajome, załączków niezwykłości.

Podobnie jak bohaterowie odnajdujący w – wydawałoby się – oswojonych sypialniach magiczne portale i przesmyki, pragnęłam przestudiować powszechnie znany i wielokrotnie opisywany okres w historii kina. Rozpoczęłam pracę w nadziei natrafienia na wyłomy: luki i rozstępy wskazujące, że owe filmy nie są jedynie produktem towarzyszącym neokonserwatywnemu zwrotowi politycznemu. Zależało mi też na tym, aby nie ograniczać rozumienia dziecięcej fantastyki do znanych dzieł, lecz ukazać ten okres w dziejach

kinematografii amerykańskiej również poprzez niszowe, zapomniane, drugo- i trzeciologicowe realizacje. Rozgrywające się w dziecięcych pokojach filmy fantastyczne lat osiemdziesiątych to bowiem sieć swobodnych przepływów – pole wspólnej wyobraźni rozciągające się na blockbustery i kino niezależne.

Wybór analizowanych przeze mnie filmów miał oddać wielobarwny pejzaż fantastyki dziecięcej lat osiemdziesiątych. Epoka ta traktowana jest jako przedłużenie zapoczątkowanego w latach siedemdziesiątych triumfu blockbustów – wysokobudżetowych hollywoodzkich produktów, które przynosiły wielomilionowe zyski i przyćmiewały premiery małych i średnich produkcji²⁶; jednocześnie jest to też czas wideokasetowej rewolucji. W wideotekach panowały bardziej egalitarne zasady i kino klasy B, filmy nisko- i średniobudżetowe, niszowe realizacje gatunkowe i pozanurtowe tytuły mogły odnaleźć swoją publiczność i doczekać się sukcesu w alternatywnym obiegu²⁷. Podczas pisanie tej książki istotne było zatem dla mnie zachowanie proporcji pomiędzy kanonicznymi oraz pozakanonicznymi (czasem kultowymi) filmami.

W tej książce analizuję powszechnie znane oraz w wielu środowiskach cenione filmy Stevena Spielberga: *Bliskie spotkania trzeciego stopnia* (1977), *Ducha* (reż. T. Hooper, 1982) i *E.T.* (1982). Tak zwanej Trylogii przedmieść poświęcam drugą część, zatytułowaną *Wejście do szafy...*, skupioną na omówieniu roli magicznych drzwi, demonicznych szaf i bezpiecznych skrytek ujawniających się w kinie amerykańskiego reżysera. W części trzeciej (*Dzieci, do łóżek!...*) zwracam uwagę na to, co dzieje się, gdy rodzice kładą się spać, a chłopcy i dziewczynki zostają sami w ciemnej sypialni. Proponuję przyjrzenie się trzem nieszczególnie popularnym wśród publiczności i raczej zdawkowo opisanym przez akademików filmom: *Przygodom małego Nemo w krainie snów* (reż. M. Hata i in., 1989), *Małym potworom* (reż. R. Greenberg, 1989) oraz *Oku kota* (reż. L. Teague, 1986). Pierwszy tytuł traktuję jako inkarnację marzeń o onirycznych lotach, w drugim dostrzegam subwersywne przetworzenie narracji dotyczącej potwora spod łóżka, a przy okazji analizy ostatniego opisuję znaczenie miniatury w kinie dziecięcym. W czwartej części (*Urzeczenie...*) interesują mnie relacje dzieci z przedmiotami – zabawkami, bibelotami, rupieciami. Ten fragment książki

26 Zob. W.J. Palmer, *The Films of the Eighties: A Social History*, Southern Illinois University Press, Carbondale 1993, s. XII–XIII.

27 Zob. C. Benson-Allott, *Killer Tapes and Shattered Screens: Video Spectatorship from VHS to File Sharing*, University of California Press, Berkeley 2013, s. 17.

poświęcam między innymi recyklingowym praktykom niedoroslých. Nieprzypadkowo pojawiają się w nim filmy, które można określić mianem towarów z odzysku. Dwa sequele: *Powrót do Krainy Oz* (reż. W. Murch, 1985) i *Powrót laleczki Chucky* (reż. J. Lafia, 1990) oraz film oskarżany o nadmierne, graniczące z plagiatem korzystanie z rozwiązań innych dzieł (*Joey*, reż. R. Emmerich, 1985) służą mi do przedstawienia wyobrażeń o żywych przedmiotach, stających się obrońcami bądź antagonistami kilkulatków.

Choć podstawowa filmografia składa się z dziewięciu tytułów, zależy mi też na przywołaniu szerszego kontekstu fantastyki lat osiemdziesiątych. Analizując *Oko kota*, wspominam zatem również o innych horrorach z trollami i małymi straszylkami. Pisząc o laleczce Chucky, nie zapominam o pozostałych demonicznych zabawkach. A gdy przywołuję motyw nawiedzanej sypialni z *Ducha*, odwołuję się do horrorów z nurtu *haunted house*. Moim celem jest takie ujęcie przedmiotu badań, by nie stracić jego bogactwa, kiczowatego przepychu, obfitości rozwiązań. Ambicja całościowego ujęcia kina fantastycznego lat osiemdziesiątych rozgrywającego się w sypialniach dzieci nie jest tylko obmyśloną „na chłodno” strategią akademicką, lecz wypływa z moich dotychczasowych praktyk kinofilskich, zakładających codzienne, regularne oglądanie filmów w tak dużej liczbie, jak to możliwe, w jak najszerszym przekroju, z poszanowaniem kanonu, ale i niezaspokojonym pociąganiem do odkrywania głęboko ukrytych skarbów.

Po wielomiesięcznych seansach filmów fantastycznych, w których pojawia się dziecięca sypialnia, dostrzegalne są zarówno mnogość kreatywnych pomysłów, jak i multum powtórek. Nawet przy pobieżnym oglądaniu kina gatunkowego, można doświadczyć *déjà vu*. Fantastyka lat osiemdziesiątych nie jest tu wyjątkiem. Więcej nawet: horrory, filmy science fiction i fantasy stanowią podręcznikową realizację zasady powtarzalności, a przy tym są bogate w intertekstualne odniesienia. Bywają one przykładami twórczej inspiracji, aroganckiego plagiatowania, międzyautorskiego dialogu albo zostają zrodzone ze zbiorowych wyobrażeń mitycznych i baśniowych. Popularność przestrzeni sypialni dziecięcej w kinie lat osiemdziesiątych można tłumaczyć na wszystkie wymienione sposoby. Skądkolwiek nie wypływałyby podobieństwa pomiędzy jej przedstawieniami, staram się oddać w tekście „hipertekstową” naturę badanych przeze mnie filmów.

Trzy części analityczne są poprzedzone rozpoznaniem metodologicznym zatytułowanym *Odnaleźć dziecko we mgle...* W pierwszym jego fragmencie

przybliżam kategorii, jakimi będę się posługiwać w książce, takie jak: film dziecięcy, pokój dziecięcy, „słaby opór”, topografia, spojrzenie dziecięce. Streszczam też historię ekranowych sypialni dziecięcych w fantasy, horrorze i filmach science fiction, poczynwszy od epoki kina niemego. Następnie, zastanawiając się nad tym, czy kino może być odbiciem amerykańskiej rzeczywistości lat osiemdziesiątych, przedstawiam socjologiczny rys dotyczący konsumeryzmu dzieci i ich rodziców.

Interesują mnie głównie filmy amerykańskie. Od razu trzeba jednak zauważyć, że w kinematografiach europejskich lat osiemdziesiątych również można dostrzec zainteresowanie niedorosłością, fantastyką i sferą dziecięcej sypialni po zmroku. Z uwagi na konieczność elementarnej selekcji materiału filmowego, rezygnuję z badania kina światowego lat osiemdziesiątych. W podstawowej filmografii oprócz realizacji *stricte* amerykańskich pojawiają się też koprodukcja amerykańsko-japońska, dwie koprodukcje amerykańsko-brytyjskie oraz film niemiecki imitujący kino hollywoodzkie, stworzony z udziałem amerykańskiej obsady i przeznaczony na amerykański rynek.

Ze względu na swobodą traktuję periodyzację „lat osiemdziesiątych”. W podstawowej filmografii znajdują się realizacje, które miały kinową premierę pomiędzy 1977 a 1990 rokiem (a gdyby brać pod uwagę datę amerykańskiej premiery *Przygód małego Nemo...*, przedział czasowy rozciągnąłby się aż do 1992 roku). Czy dekada może trwać kilkanaście lat? W wielu publikacjach dotyczących kina lat osiemdziesiątych, zarówno monografiach gatunku, jak i w całościowych opracowaniach, brane są pod uwagę filmy mające premierę między 1980 a 1989 rokiem²⁸. Skłaniam się jednak ku obserwacji zaczerpniętej z książki Patrycji Włodek: początek i koniec dekady nie musi być terminowy²⁹. Już w latach osiemdziesiątych w sposób samoświadomy wyznaczano nieoczywistą periodyzację dla teraźniejszości. W 1988 roku, po krachu giełdowym i nadciągającym kresie prezydentury Reagana w poczytnych czasopismach zwiastowano koniec dekady chciwości oraz nadejście epoki autorefleksji i pesymizmu³⁰.

28 Zob. J.K. Muir, *Horror Films of the 1980s*, McFarland & Company, Jefferson-London 2007; K. Smokler, *Brat Pack America: A Love Letter to '80s Teen Movies*, Rare Bird Books, Los Angeles 2016; S. Prince (ed.), *American Cinema of the 1980s: Themes and Variations*, Bloomsbury Publishing Plc, New Brunswick 2007; W.J. Palmer, *The Films of the Eighties...*

29 Zob. P. Włodek, *Kres niewinności...*, s. 12.

30 Zob. B. Barol, *The Eighties Are Over*, „Newsweek”, 4.01.1988, s. 40–48; J. Taylor, *Nervous About the Nineties*, „New York Magazine”, 20.06.1988, s. 28–35.

Bill Barol pisał wówczas: „Dekady nie funkcjonują wedle kalendarza. Są trendami, wartościami i skojarzeniami spiętrzonymi i złączonymi w pamięci narodowej”³¹.

W moim rozpoznaniu filmem symbolicznie inicjującym charakterystyczny dla „lat osiemdziesiątych” model przedstawienia dziecka i jego relacji z domową przestrzenią są *Bliskie spotkania trzeciego stopnia*; a konkretniej: przypadek trzyletniego Barry’ego, który budzi się w nocy, obserwuje samokaktywujące się zabawki, a później staje przed świetlistymi drzwiami. O ile dziecko w fantastyce lat siedemdziesiątych konotowano często z postaciami demonicznych malców, o tyle kino lat osiemdziesiątych z reguły prezentowało chłopców i dziewczynki pozbawionych odium demonizmu. Otwarcie przez chłopca drzwi traktuję jako symboliczny początek interesujących mnie tendencji. Wyznaczenie kresu epoki jest bardziej skomplikowane. „Lata osiemdziesiąte” mogłyby kończyć się na przełomie 1990 i 1991 roku – po premierze *Kevina samego w domu* (reż. Ch. Columbus, 1990) albo wraz z popularnością *Milczenia owiec* (reż. J. Demme, 1991). Może jednak nigdy nie umarły i nawiedzają teraźniejszość niczym widmo? W *Zakończeniu...* proponuję kilka możliwości zdefiniowania kresu epoki.

Matthew Burgess we wstępie do publikacji na temat dziecięcych przestrzeni cytuje Paula Valery’ego: „Każda teoria jest fragmentem autobiografii”, po czym opisuje swoje dawne doświadczenia chowania się pod stolikiem i zasiedlania małych kąciaków w obrębie domu. Zgadzając się z obserwacją Valery’ego, odnajduję inspirację dla *Tajemnego życia przedmiotów...* w swojej biografii. Pośród wielu wspomnień dotyczących relacji z przestrzenią za kluczowe uznaję popołudnie zimowych wakacji 1992 roku. Ferie spędzałam wówczas w domu dziadków. Podczas pochmurnego styczniowego dnia w paśmie „Kina teleferii” nadawano serial *Kroniki Narnii: Księżę Kaspian* (1989). Bez dodatkowego seansu nie mogłabym po latach odtworzyć przygód dziecięcych bohaterów, ale jeden fragment na stałe utkwiał mi w pamięci. Dwójka chłopców i dziewczyna rozmawiają w sypialni o obrazie przedstawiającym narnijski statek. Dzieci tęsknią za fantastyczną krainą i wyrażają życzenie przeniesienia się do niej. Nastrój psuje kuzyn dwójki rodzeństwa; Eustachy nie był jeszcze w Narnii i wyznania towarzyszy wydają mu się zwykłym

31 B. Barol, *The Eighties Are Over...*, s. 40. Jeśli w źródle przywoływanego cytatu obcojęzyczne nie podano tłumacza, przekład jest mojego autorstwa.

bajkopisarstwem. Gdy bohaterowie przyglądają się statkowi, fale zaczynają się poruszać, wiatr morski wlatuje do sypialni i nagle dzieci przenoszą się do „wnętrza” obrazu. W ten sposób zwyczajne na pozór malowidło z motywem marynistycznym okazuje się magicznym portalem.

O tym, jak wielkie wrażenie zrobiło na mnie wyobrażenie obrazu jako bramy do fantasylandu, świadczy fakt, że błyskawicznie wypróbowałam sztukę, wykorzystując jeden z landszaftów w domu dziadków. Moja starsza i bardziej racjonalna kuzynka, z którą oglądałam serial, nieintencjonalnie odegrała rolę zrzędlwego Eustachego, tłumacząc, że malowidła nie mają magicznych mocy i z pewnością nie powtórzymy sceny z serialu. Choć na poziomie obiektywnych zdarzeń manewr faktycznie się nie powiódł, miałam wrażenie, że ja też czuję wiatr na twarzy i jestem o krok od przedostania się do „wnętrza” zimowego krajobrazu zawieszonego w gościnnym pokoju. Ziarno zostało zasiane, codzienna przestrzeń zyskała swój tajemny wymiar, a iluminacja zrodzona po seansie „Kina teleferii” kazała mi w przyszłości szukać podobnych wrażeń w kolejnych serialach, filmach, powieściach. Odnalazłam je w baśniach, klasycie literatury dla dzieci, a także w ekranowej fantastyce dziecięcej lat osiemdziesiątych; w filmach przedstawiających topografię bogatą w czarodziejskie przesmyki, niesamowite bramy, różnorakie otwarte na inne światy wyłomy. Wierzę, że opisywane przeze mnie filmy same mogą działać jak nanijski obraz, mogą być portalem do wyobraźniowego świata. Gdy zaufa się ich magicznym mocom, można prawie poczuć wiatr na twarzy

Nota edytorska

W książce znalazły się fragmenty publikowanych wcześniej tekstów. Na potrzeby monografii pierwotne wersje artykułów zostały opracowane na nowo.

s. 97–124

Dorosłym wstęp wzbroniony? Czadowe sypialnie dziecięce Ameryki lat osiemdziesiątych, w: *Nostalgia, retromania, hauntologia – dyskursy i praktyki*, red. R. Sowiński, FUNDACJA „DZIEŃ DOBRY! KOLEKTYW KULTURY”, Siemianowice Śląskie 2020, s. 35–61.

s. 149–175

Uwaga, pułapki na dzieci! Topografia nawiedzonego domu w Duchu Stevena Spielberga i Tobéa Hoopera, „Dzieciństwo. Literatura i Kultura” 2020, t. 2, nr 1, s. 35–60.

s. 177–200

Szafa marzeń. Dziecięce kryjówki w E.T. Stevena Spielberga, „Images” 2020, nr 36, s. 41–55.

s. 207–224

Children in the sky. Flying dreams in the fantasy films of the 1980s, w: *Rethinking childhood: child and space*, red. K. Ivon, T. Košta, D. Vidaković Samaržija, University of Zadar, Zadar 2024, s. 257–272.

Podziękowania

Praca naukowa niekiedy skazuje badacza na samotność i intensywne życie w świecie wewnętrznym. Ostatecznie jednak bez wsparcia otoczenia nie miałyby ona racji bytu.

Niniejsza książka nie powstałaby bez merytorycznego i duchowego wsparcia dr hab. Magdaleny Kempnej-Pieniążek, prof. UŚ, która uwierzyła w ten projekt już na pierwszym etapie jego powstania.

Za długie dyskusje merytoryczne i wielorakie wsparcie w trakcie badań doktoranckich jestem wdzięczna mojemu przyjacielowi Łukaszowi Mollowi.

Moi bliscy pomogli mi też uporać się z technicznymi aspektami przygotowywania książki. Wojtek Sitek uporządkował przytłaczający mnie materiał ilustracyjny. Sara Nowicka sporządziła indeks. Karolina Graczyk stworzyła wspaniałą okładkę.

Szczególnie dziękuję Rodzicom, na których wszechstronną pomoc mogłam liczyć podczas całego trwania badań doktoranckich. Z perspektywy czasu mogę wyrazić wdzięczność również za to, że nie cenzurowali moich filmowych seansów. Gdy byłam w wieku bohaterów opisywanych w tej książce, oglądałam wszelkiego rodzaju makabryczne i niepokojące horrory. Choć potwory z kina fantastycznego lat osiemdziesiątych nie pozwalały mi kiedyś spokojnie spać, to ostatecznie chyba udało mi się zawrzeć z nimi symboliczny sojusz na kartach niniejszej pracy.

Filmografia

- A Child's Christmas in Wales*, reż. Don McBrearty, Kanada, USA, Wielka Brytania 1987.
- A jednak żyje (It's Alive!)*, reż. Larry Cohen, USA 1974.
- A.I. Sztuczna inteligencja (A.I. Artificial Intelligence)*, reż. Steven Spielberg, USA 2001.
- Adventureland*, reż. Greg Mottola, USA 2009.
- Alicja w Krainie Czarów (Alice in Wonderland)*, reż. Cecil M. Hepworth, Percy Stow, Wielka Brytania 1903.
- Alicjo, słodka Alicjo (Communion)*, reż. Alfred Sole, USA 1976.
- Alligator (Alligator)*, reż. Lewis Teague, USA 1980.
- Alone in the Dark*, reż. Jack Sholder, USA 1982.
- American Beauty*, reż. Sam Mendes, USA 1999.
- Amityville 4 – Ucieczka Diabła (Amityville: The Evil Escapes)*, reż. Sandor Stern, USA 1989.
- Andy Colby w świecie wideo (Andy Colby's Incredible Adventure)*, reż. Deborah Brock, USA 1989.
- The Attic*, reż. George Edwards, Gary Graver, USA 1980.
- Atomic Blonde*, reż. David Leitch, Niemcy, Szwecja, USA 2017.
- Audrey Rose*, reż. Robert Wise, USA 1977.
- Babadook*, reż. Jennifer Kent, Australia, Kanada 2014.
- Baby Boom*, reż. Charles Shyer, USA 1987.
- Badacze kosmosu (Explorers)*, reż. Joe Dante, USA 1985.
- Bal maturalny II: Witaj Mary Lou (Hello Mary Lou: Prom Night II)*, reż. Bruce Pittman, Kanada 1987.
- Bałwanek (The Snowman)*, reż. Dianne Jackson, Wielka Brytania 1982.
- Bestie z Południowych Krain (Beasts of the Southern Wild)*, reż. Benh Zeitlin, USA 2012.
- Biała dama (Lady in White)*, reż. Frank LaLoggia, USA 1988.
- Bliskie spotkania trzeciego stopnia (Close Encounters of the Third Kind)*, reż. Steven Spielberg, USA, Wielka Brytania 1977.
- Błękitny latawiec (Lan Feng Zheng)*, reż. Zhuangzhuang Tian, Chiny, Hongkong 1993.
- Boogey Man*, reż. Ulli Lommel, USA 1980.

- Boogeyman (The Boogeyman)*, reż. Rob Savage, USA 2023.
- The Boogeyman*, reż. Jeff Schiro, USA 1982.
- The Boy*, reż. William Brent Bell, Kanada, USA 2016.
- Brahms: The Boy II*, reż. William Brent Bell, USA 2020.
- Bumblebee*, reż. Travis Knight, Chiny, USA 2018.
- Cameron (Cameron's Closet)*, reż. Armand Mastroianni, USA, Wielka Brytania 1988.
- Candyman*, reż. Bernard Rose, USA 1992.
- Carrie*, reż. Brian De Palma, USA 1976.
- Cathy's Curse*, reż. Eddy Matalon, Francja, Kanada 1977.
- Celia*, reż. Ann Turner, Australia 1989.
- Chi sei?*, reż. Ovidio G. Assonitis, Roberto Piazzoli, USA, Włochy 1974.
- Chłopak o bombowym wzroku (Zapped!)*, reż. Robert J. Rosenthal, USA 1982.
- Chłopcy science fiction (The Sci-Fi Boys)*, reż. Paul Davids, USA 2006.
- Cicha noc, śmierci noc 5: Mordercze zabawki (Silent Night, Deadly Night 5: The Toy Maker)*, reż. Martin Kitrosser, USA 1991.
- Ciemny kryształ (The Dark Crystal)*, reż. Jim Henson, Frank Oz, USA, Wielka Brytania 1982.
- Cień Emmy (Skyggen af Emma)*, reż. Søren Kragh-Jacobsen, Dania 1988.
- Come Play*, reż. Jacob Chase, USA 2020.
- Consuming Kids: The Commercialization of Childhood*, reż. Adriana Barbaro, Jeremy Earp, USA 2008.
- Corduroy*, reż. Gary Templeton, USA 1984.
- Coś paskudnego tu nadchodzi (Something Wicked This Way Comes)*, reż. Jack Clayton, USA 1983.
- Coś z Alicji (Něco z Alenky)*, reż. Jan Švankmajer, Szwajcaria, Wielka Brytania, Czechosłowacja, RFN 1988.
- Coś za mną chodzi (It Follows)*, reż. David Robert Mitchell, USA 2014.
- Co widać i słyszać (Things Heard & Seen)*, reż. Shari Springer Berman, Robert Pulcini, USA 2021.
- Creepshow*, reż. George A. Romero, USA 1982.
- Creepshow 2 – Opowieści z dreszczykiem (Creepshow 2)*, reż. Michael Gornick, USA, Wielka Brytania 1987.
- Crimson Peak. Wzgórze krwi (Crimson Peak)*, reż. Guillermo del Toro, USA 2015.
- Critters*, reż. Stephen Herek, USA 1986.
- Cud na 34. ulicy (Miracle on 34th Street)*, reż. Les Mayfield, USA 1994.
- Cujo*, reż. Lewis Teague, USA 1983.

- The Curse of the Cat People*, reż. Gunther von Fritsch, Robert Wise, USA 1944.
- Czarnoksiężnik z Oz (*The Wizard of Oz*), reż. King Vidor, Mervyn LeRoy, George Cukor, Norman Taurog, Victor Fleming, USA 1939.
- Czarodziej (*The Wizard*), reż. Todd Holland, USA 1989.
- Czerwony balonik (*Le ballon rouge*), reż. Albert Lamorisse, Francja 1956.
- Człowiek, który się nieprawdopodobnie zmniejsza (*The Incredible Shrinking Man*), reż. Jack Arnold, USA 1957.
- D.A.R.Y.L., reż. Simon Wincer, USA, Wielka Brytania 1985.
- De Lift*, reż. Dick Maas, Holandia 1983.
- The Devil's Gift*, reż. Kenneth J. Berton, USA 1984.
- Do piwnicy* (*Do pivnice*), reż. Jan Švankmajer, Czechosłowacja 1983.
- Dobra matka* (*The Good Mother*), reż. Leonard Nimoy, USA 1988.
- Dom na papierze* (*Paperhouse*), reż. Bernard Rose, Wielka Brytania 1988.
- Dom przy cmentarzu* (*Quella villa accanto al cimitero*), reż. Lucio Fulci, Włochy 1981.
- Dom kłownów* (*Clownhouse*), reż. Victor Salva, USA 1989.
- Don't Go to Sleep*, reż. Richard Lang, USA 1982.
- Dragonwyck*, reż. Joseph L. Mankiewicz, USA 1946.
- Dreams of Toyland*, reż. Arthur Melbourne Cooper, Wielka Brytania 1908.
- Drive*, reż. Nicolas Winding Refn, USA 2011.
- Duch* (*Poltergeist*), reż. Tobe Hooper, USA 1982.
- Duch II: Druga strona* (*Poltergeist II: The Other Side*), reż. Brian Gibson, USA 1986.
- Duch III* (*Poltergeist III*), reż. Gary Sherman, USA 1988.
- Duch i pani Muir* (*The Ghost and Mrs. Muir*), reż. Joseph L. Mankiewicz, USA 1947.
- Duch roju* (*El Espíritu de la colmena*), reż. Victor Erice, Hiszpania 1973.
- Duży* (*Big*), reż. Penny Marshall, USA 1988.
- [Dwieście] 200 papierosów (*200 Cigarettes*), reż. Risa Bramon Garcia, USA 1999.
- Dżabersmok* (*Žvahlav aneb Šatičky Slaměného Huberta*), reż. Jan Švankmajer, Czechosłowacja 1971.
- Dzieci patrzą na nas* (*I Bambini ci guardano*), reż. Vittorio de Sica, Włochy 1944.
- Dzieci ulicy* (*Sciuscià (Ragazzi)*), reż. Vittorio de Sica, Włochy 1946.
- Dziecko Manhattanu* (*Manhattan Baby*), reż. Lucio Fulci, Włochy 1982.
- Dziecko Rosemary* (*Rosemary's Baby*), reż. Roman Polański, USA 1968.
- Dziecko z marzeń* (*Dreamchild*), reż. Gavin Millar, Wielka Brytania 1985.
- Dzielny mały toster* (*The Brave Little Toaster*), reż. Jerry Rees, USA 1987.
- Dzielny mały toster ratuje przyjaciół* (*The Brave Little Toaster to the Rescue*), reż. Robert C. Ramirez, USA 1997.

- Dziewczynka z pajacem (La Casa 3)*, reż. Umberto Lenzi, USA, Włochy 1988.
- Dziewczyny śmierci (The Final Girls)*, reż. Todd Strauss-Schulson, USA 2015.
- Dżin (The Djinn)*, reż. David Charbonier, Justin Powell, USA 2021.
- Dziś 13, jutro 30 (13 Going On 30)*, reż. Gary Winick, USA 2004.
- Edward Nożycoręki (Edward Scissorhands)*, reż. Tim Burton, USA 1990.
- Egzorcysta (The Exorcist)*, reż. William Friedkin, USA 1973.
- Ekspres polarny (The Polar Express)*, reż. Robert Zemeckis, USA 2004.
- Elfy (Elves)*, reż. Jeffrey Mandel, USA 1989.
- E.T. (E.T. the Extra-Terrestrial)*, reż. Steven Spielberg, USA 1982.
- Fabelmanowie (The Fabelmans)*, reż. Steven Spielberg, USA, Indie 2022.
- Facet z nieba (The Heavenly Kid)*, reż. Cary Medoway, USA 1985.
- Fanny i Aleksander (Fanny och Alexander)*, reż. Ingmar Bergman, Francja, Szwecja, RFN 1982.
- Fenomeny (Phenomena)*, reż. Dario Argento, Włochy 1985.
- The [five thousand] 5,000 Fingers of Dr. T.*, reż. Roy Rowland, USA 1953.
- Frankenstein*, reż. James Whale, USA 1931.
- Frog Dreaming*, reż. Brian Trenchard-Smith, Australia 1986.
- Full Circle*, reż. Richard Loncraine, Kanada, Wielka Brytania 1977.
- Furia (The Fury)*, reż. Brian De Palma, USA 1976.
- Galki od łóżka i kije od miotły (Bedknobs and Broomsticks)*, reż. Robert Stevenson, USA 1971.
- Gasman*, reż. Lynne Ramsay, Wielka Brytania 1997.
- Ghoulies*, reż. Luca Bercovici, USA 1985.
- Ghoulies II*, reż. Albert Band, USA 1987.
- Goonies (The Goonies)*, reż. Richard Donner, USA 1985.
- Gość (The Guest)*, reż. Adam Wingard, USA, Wielka Brytania 2014.
- Gremliny rozrabiają (Gremlins)*, reż. Joe Dante, USA 1984.
- Gry wojenne (WarGames)*, reż. John Badham, USA 1983.
- Gwiazdkowy prezent (The Christmas Toy)*, reż. Eric Till, USA 1986.
- Gwiezdne wojny: Część IV – Nowa nadzieja (Star Wars)*, reż. George Lucas, USA 1977.
- Gwiezdne wrota (Stargate)*, reż. Roland Emmerich, Francja, USA 1994.
- Halloween*, reż. John Carpenter, USA 1978.
- Halloween 3: Sezon czarownic (Halloween III: Season of the Witch)*, reż. Tommy Lee Wallace, USA 1982.
- Halloween 5: Zemsta Michaela Myersa (Halloween 5)*, reż. Dominique Othenin-Girard, USA 1989.

- Hook*, reż. Steven Spielberg, USA 1991.
- Horror Amityville (The Amityville Horror)*, reż. Stuart Rosenberg, USA 1979.
- I kto to mówi (Look Who's Talking)*, reż. Amy Heckerling, USA 1989.
- Imperium słońca (Empire of the Sun)*, reż. Steven Spielberg, USA 1987.
- Impuls (Pulse)*, reż. Paul Golding, USA 1988.
- In the Night Kitchen*, reż. Gene Deitch, USA, Czechosłowacja 1987.
- Indianin w kredensie (The Indian in the Cupboard)*, reż. Frank Oz, USA, Wielka Brytania 1995.
- Inni (The Others)*, reż. Alejandro Amenábar, Francja, Hiszpania, USA 2001.
- Ja, Julinka i koniec wojny (Ať žije republika)*, reż. Karel Kachyňa, Czechosłowacja 1965.
- Joey (Making Contact)*, reż. Roland Emmerich, RFN 1985.
- John Wick*, reż. Chad Stahelski, Chiny, USA 2014.
- Jutro będzie futro (Hot Tub Time Machine)*, reż. Steve Pink, USA 2010.
- Kevin sam w domu (Home Alone)*, reż. Chris Columbus, USA 1990.
- Kłątwa laleczki Chucky (Curse of Chucky)*, reż. Don Mancini, USA 2013.
- Kochanie, zmniejszyłem dzieciaki (Honey, I Shrunk the Kids)*, reż. Joe Johnston, USA 1989.
- Koralina i tajemnicze drzwi (Coraline)*, reż. Henry Selick, USA 2009.
- Koszmar z ulicy Wiązów (A Nightmare on Elm Street)*, reż. Wes Craven, USA 1984.
- Koszmar z ulicy Wiązów 3: Wojownicy snów (A Nightmare on Elm Street 3: Dream Warriors)*, reż. Chuck Russell, USA 1987.
- Kraina Snów (Slumberland)*, reż. Francis Lawrence, USA 2022.
- Krampus. Duch Świąt (Krampus)*, reż. Michael Dougherty, USA 2015.
- Kult laleczki Chucky (Cult of Chucky)*, reż. Don Mancini, USA 2017.
- Kwiaty na poddaszu (Flowers in the Attic)*, reż. Jeffrey Bloom, USA 1987.
- La Casa dell'orco*, reż. Lamberto Bava, Włochy 1988.
- Labirynt (Labyrinth)*, reż. Jim Henson, USA, Wielka Brytania 1986.
- Laleczka (Child's Play)*, reż. Lars Klevberg, Kanada, USA 2019.
- Laleczka Chucky (Child's Play)*, reż. Tom Holland, USA 1988.
- Laleczka Chucky 3 (Child's Play 3)*, reż. Jack Bender, USA, Wielka Brytania 1991.
- Laleczka Chucky: Następne pokolenie (Seed of Chucky)*, reż. Don Mancini, USA, Wielka Brytania, Rumunia 2004.
- Lalki (Dolls)*, reż. Stuart Gordon, USA, Włochy 1987.
- Lato 84 (Summer of 84)*, reż. François Simard, Anouk Whissell, Yoann-Karl Whissell, Kanada 2018.
- LEGO® PRZYGODA (The Lego Movie)*, reż. Phil Lord, Christopher Miller, Australia, Dania, USA 2014.

- Lost River*, reż. Ryan Gosling, USA 2014.
- Lunapark (The Funhouse)*, reż. Tobe Hooper, USA 1981.
- Lśnienie (The Shining)*, reż. Stanley Kubrick, USA, Wielka Brytania 1980.
- Łowcy potworów (The Monster Squad)*, reż. Fred Dekker, USA 1987.
- Mac i ja (Mac and Me)*, reż. Stewart Raffill, USA 1988.
- Magic Journeys*, reż. Murray Lerner, USA 1982.
- Magiczny sklep z zabawkami (The Magic Toyshop)*, reż. David Wheatley, Wielka Brytania 1987.
- Mali żołnierze (Small Soldiers)*, reż. Joe Dante, USA 1998.
- Małe potwory (Little Monsters)*, reż. Richard Greenberg, USA 1989.
- Martwe zło (The Evil Dead)*, reż. Sam Raimi, USA 1981.
- Mary Poppins*, reż. Robert Stevenson, USA 1964.
- Maskotka (Fétiche)*, reż. Władysław Starewicz, Francja 1934.
- Miasteczko Salem (Salem's Lot)*, reż. Tobe Hooper, USA 1979.
- Milczenie owiec (The Silence of the Lambs)*, reż. Jonathan Demme, USA 1991.
- Mio, mój Mio (Mio min Mio)*, reż. Vladimir Grammatikov, Norwegia, Szwecja, ZSRR 1987.
- Mordercza lalka (Death Doll)*, reż. William Mims, USA 1989.
- Mordercze kuleczki II (Phantasm II)*, reż. Don Coscarelli, USA 1988.
- Morderstwa w domu lalek (The Dollhouse Murders)*, reż. Dianne Haak, USA 1992.
- Mroczne nieba (Dark Skies)*, reż. Scott Stewart, USA 2013.
- Nadzieja i chwała (Hope and Glory)*, reż. John Boorman, Wielka Brytania 1987.
- Najeźdźcy z Marsa (Invaders from Mars)*, reż. Tobe Hooper, USA 1986.
- Najeźdźcy z Marsa (Invaders from Mars)*, reż. William Cameron Menzies, USA 1953.
- Najlepsze najgorsze wakacje (The Way Way Back)*, reż. Nat Faxon, Jim Rash, USA 2013.
- Najwyższa stawka (Shoot the Moon)*, reż. Alan Parker, USA 1982.
- Nakarmić kruki (Cría cuervos)*, reż. Carlos Saura, Hiszpania 1976.
- Naręczona dla księcia (The Princess Bride)*, reż. Rob Reiner, USA 1987.
- Naręczona laleczki Chucky (Bride of Chucky)*, reż. Ronny Yu, Kanada, USA 1998.
- Nauka latania*, reż. Sławomir Idziak, Polska 1978.
- Naznaczony: Ostatni klucz (Insidious: The Last Key)*, reż. Adam Robitel, Kanada, USA 2018.
- Naznaczony: Rozdział 2 (Insidious: Chapter 2)*, reż. James Wan, Kanada, USA 2013.
- Neon Demon (The Neon Demon)*, reż. Nicolas Winding Refn, Dania, Francja, USA 2016.
- Neonowi maniacy (Neon Maniacs)*, reż. Joseph Mangine, USA 1986.
- Niania (The Nanny)*, reż. Seth Holt, Wielka Brytania 1965.

- Nie bój się ciemności* (*Don't Be Afraid of the Dark*), reż. Troy Nixey, Australia, Meksyk, USA 2010.
- Nie oglądaj się teraz* (*Don't Look Now*), reż. Nicolas Roeg, Wielka Brytania, Włochy 1973.
- Niebieski ptak* (*The Blue Bird*), reż. Maurice Tourneur, USA 1918.
- Niekończąca się opowieść* (*Die Unendliche Geschichte*), reż. Wolfgang Petersen, USA, RFN 1984.
- O chłopcu, który umiał latać* (*The Boy Who Could Fly*), reż. Nick Castle, Kanada, USA 1986.
- O czym wiedziała Maisie* (*What Maisie Knew*), reż. Scott McGehee, David Siegel, USA 2012.
- Obserwator* (*The Watcher in the Woods*), reż. John Hough, USA, Wielka Brytania 1980.
- Od wesela do wesela* (*The Wedding Singer*), reż. Frank Coraci, USA 1998.
- Odwiedziny prezydenta*, reż. Jan Batory, Polska 1961.
- Oko kota* (*Cat's Eye*), reż. Lewis Teague, USA 1985.
- Omen* (*The Omen*), reż. Richard Donner, USA, Wielka Brytania 1976.
- Ona będzie miała dziecko* (*She's Having a Baby*), reż. John Hughes, USA 1988.
- 1408, reż. Mikael Håfström, USA 2007.
- Opiekunka* (*The Babysitter*), reż. McG, USA 2017.
- Opowieść o dzieciach i filmie* (*A Story of Children and Film*), reż. Mark Cousins, Wielka Brytania 2013.
- Opowieści z ciemnej strony* (*Tales from the Darkside: The Movie*), reż. John Harrison, USA 1990.
- Opowieści z Narnii: Lew, czarownica i stara szafa* (*The Chronicles of Narnia: The Lion, the Witch and the Wardrobe*), reż. Andrew Adamson, USA, Wielka Brytania 2005.
- Opowieść wigilijna Myszki Miki* (*Mickey's Christmas Carol*), reż. Burny Mattinson, USA 1983.
- Ostatni gwiazdny wojownik* (*The Last Starfighter*), reż. Nick Castle, USA 1984.
- Otchłań czasu* (*The Blue Yonder*), reż. Mark Rosman, USA 1985.
- Pajęczyna* (*Cobweb*), reż. Samuel Bodin, USA 2023.
- Palle alene i verden*, reż. Astrid Henning-Jensen, Dania 1949.
- Pan mamuśka* (*Mr. Mom*), reż. Stan Dragoti, USA 1983.
- Papierowy ptak*, reż. Sławomir Idziak, Polska 1972.
- Parade of the Wooden Soldiers*, reż. Dave Fleischer, USA 1933.
- The Phantom Tollbooth*, reż. Chuck Jones, Abe Levitow, Dave Monahan, USA 1970.
- Piątek, trzynastego VII: Nowa krew* (*Friday the 13th Part VII: The New Blood*), reż. John Carl Buechler, USA 1988.

- Pieski Fluppy (Fluppy Dogs)*, reż. Fred Wolf, USA 1986.
- Piotruś Pan (Peter Pan)*, reż. Hamilton Luske, Wilfred Jackson, Clyde Geronimi, USA 1953.
- Piotruś Pan (Peter Pan)*, reż. Herbert Brenon, USA 1924.
- The Pit*, reż. Lew Lehman, Kanada 1981.
- Player One (Ready Player One)*, reż. Steven Spielberg, USA 2018.
- Playmobil. Film (Playmobil: The Movie)*, reż. Lino DiSalvo, Francja, Indie, Kanada, USA, Tanzania, Nigeria 2019.
- Pokuta (Atonement)*, reż. Joe Wright, Francja, USA, Wielka Brytania 2007.
- Poltergeist*, reż. Gil Kenan, USA 2015.
- Pomiot (The Brood)*, reż. David Cronenberg, Kanada 1979.
- Ponette*, reż. Jacques Doillon, Francja 1996.
- Potwór z kosmosu (TerrorVision)*, reż. Ted Nicolaou, USA 1986.
- Powrót do krainy Oz (Return to Oz)*, reż. Walter Murch, USA, Wielka Brytania 1985.
- Powrót Laleczki Chucky (Child's Play 2)*, reż. John Lafia, USA 1990.
- Powrót z Góry Czarownic (Return from Witch Mountain)*, reż. John Hough, USA 1978.
- Północ w sklepie z zabawkami (Midnight in a Toy Shop)*, reż. Wilfred Jackson, USA 1930.
- Projekt Floryda (The Florida Project)*, reż. Sean Baker, USA 2017.
- Prosto w serce (Music and Lyrics)*, reż. Marc Lawrence, USA 2007.
- Przyczajeni (Lurkers)*, reż. Roberta Findlay, USA 1988.
- Przygody małego Nemo w krainie snów (Little Nemo: Adventures in Slumberland)*, reż. Masami Hata, Masanori Hata, William T. Hurtz, Japonia, USA 1989.
- Red-Headed Baby*, reż. Rudolf Ising, USA 1931.
- Remembering Return to Oz*, reż. Aaron Schultz, USA 2021.
- Reunion*, reż. Jake Mahaffy, Nowa Zelandia 2020.
- Rodzice (Parents)*, reż. Bob Balaban, Kanada, USA 1989.
- Rodzina zastępcza (Immediate Family)*, reż. Jonathan Kaplan, USA 1989.
- Rzecz niesamowita (The Uncanny)*, reż. Denis Héroux, Kanada, Wielka Brytania 1977.
- Sen wigilijny (Vánoční sen)*, reż. Bořivoj Zeman, Karel Zeman, Czechosłowacja 1945.
- Siła strachu (Hide and Seek)*, reż. John Polson, Niemcy, USA 2005.
- Słodki dom horroru (La Dolce casa degli orrori)*, reż. Lucio Fulci, Włochy 1989.
- Smacznego, telewizorku*, reż. Paweł Trzaska, Polska, Czechosłowacja, Kazachstan 1992.
- Sok z żuka (Beetlejuice)*, reż. Tim Burton, USA 1988.
- Something Evil*, reż. Steven Spielberg, USA 1972.
- Spielberg o Spielbergu (Spielberg on Spielberg)*, reż. Richard Schickel, USA 2007.
- Spokojnie, tatuśku (Parenthood)*, reż. Ron Howard, USA 1989.

- Sprawa Kramerów (Kramer vs. Kramer)*, reż. Robert Benton, USA 1979.
- Srebrna kula (Silver Bullet)*, reż. Daniel Attias, USA 1985.
- Stalowy gigant (The Iron Giant)*, reż. Brad Bird, USA 1999.
- Stephen King's World of Horror*, reż. Rick Marchesano, John Simmons, USA 1986.
- Steven Spielberg: 30 Years of Close Encounters*, reż. Laurent Bouzereau, USA 2007.
- Stolik dla pięciorga (Table for Five)*, reż. Robert Lieberman, USA 1983.
- Stóпки (Little Feet)*, reż. Alexandre Rockwell, USA 2013.
- Strach przed ciemnością (Afraid of the Dark)*, reż. Mark Peploe, Francja, Wielka Brytania 1991.
- Stracone złudzenia (The Fallen Idol)*, reż. Carol Reed, Wielka Brytania 1948.
- Streghe*, reż. Alessandro Capone, Włochy 1989.
- Substancja (The Stuff)*, reż. Larry Cohen, USA 1985.
- Super 8*, reż. J.J. Abrams, USA 2011.
- Superman*, reż. Richard Donner, USA, Wielka Brytania 1978.
- Suspiria*, reż. Dario Argento, Włochy 1977.
- Syndrom Pinocchia (Pinocchio's Revenge)*, reż. Kevin Tenney, USA 1996.
- Szachowe dzieciństwo (Searching for Bobby Fischer)*, reż. Steven Zaillian, USA 1993.
- Szalona noc (Take Me Home Tonight)*, reż. Michael Dowse, Niemcy, USA 2011.
- Szatańskie zabawki (Demonic Toys)*, reż. Peter Manoogian, USA 1992.
- Szklane obłoki (Skleněná oblaka)*, reż. František Vlácil, Czechosłowacja 1958.
- Szósty zmysł (The Sixth Sense)*, reż. M. Night Shyamalan, USA 1999.
- Świąteczne zło (You Better Watch Out)*, reż. Lewis Jackson, USA 1980.
- Święty Mikołaj (Santa Claus)*, reż. George Albert Smith, Wielka Brytania 1898.
- Tail of a Tiger*, reż. Rolf De Heer, Australia 1984.
- Tajemnica spalonego domu (The Peanut Butter Solution)*, reż. Michael Rubbo, Kanada 1985.
- Tato nie bój się dentysty*, reż. Zofia Ołdak, Polska 1985.
- Terminator*, reż. James Cameron, USA, Wielka Brytania 1984.
- Testament*, reż. Lynne Littman, USA 1983.
- There's a Nightmare in My Closet*, reż. Gary Templeton, USA 1987.
- Three on a Match*, reż. Mervyn LeRoy, USA 1932.
- Tin Toy*, reż. John Lasseter, USA 1988.
- To (It)*, reż. Andy Muschietti, Kanada, USA 2017.
- Tomek Oszukaniec i znaczkowy podróżnik (Tommy Tricker and the Stamp Traveller)*, reż. Michael Rubbo, Kanada 1988.
- Toy Story*, reż. John Lasseter, USA 1995.

- Toy Story 4*, reż. Josh Cooley, USA 2019.
- Troll*, reż. John Carl Buechler, USA, Włochy 1986.
- Trzech mężczyzn i dziecko (3 Men and a Baby)*, reż. Leonard Nimoy, USA 1987.
- Twarze dzieci (Visages d'enfants)*, reż. Jacques Feyder, Francja, Szwajcaria 1925.
- The Two Mrs. Carrolls*, reż. Peter Godfrey, USA 1947.
- Tylko Bóg wybacza (Only God Forgives)*, reż. Nicolas Winding Refn, Dania, Francja, Szwecja, USA, Tajlandia 2013.
- Ucieczka na Górę Czarownic (Escape to Witch Mountain)*, reż. John Hough, USA 1975.
- Ucieczka nawigatora (Flight of the Navigator)*, reż. Randal Kleiser, Norwegia, USA 1986.
- Ukochana laleczka (Dolly Dearest)*, reż. Maria Lease, USA 1991.
- Ulica Strachu – część 1: 1994 (Fear Street)*, reż. Leigh Janiak, USA 2021.
- Urojenie (Imaginary)*, reż. Jeff Wadlow, USA 2024.
- The Uninvited*, reż. Lewis Allen, USA 1944.
- Upiorne opowieści po zmroku (Scary Stories to Tell in the Dark)*, reż. André Øvredal, USA 2019.
- Uważaj, kochanie (Better Watch Out)*, reż. Chris Peckover, Australia, USA 2016.
- The Video Dead*, reż. Robert Scott, USA 1987.
- W kleszczach lęku (The Innocents)*, reż. Jack Clayton, Wielka Brytania 1961.
- W mroku pod schodami (The People Under the Stairs)*, reż. Wes Craven, USA 1991.
- Wcielenie (Malignant)*, reż. James Wan, Chiny, USA, Rumunia 2021.
- Where the Toys Come From*, reż. Theodore Thomas, USA 1984.
- Wiedrodrom (Videodrome)*, reż. David Cronenberg, Kanada 1983.
- Wiedzmy (The Witches)*, reż. Nicolas Roeg, USA, Wielka Brytania 1990.
- Wjazd pociągu na stację w La Ciotat (L'Arrivée d'un train a la Ciotat)*, reż. Louis Lumière, Francja 1895.
- The Window*, reż. Ted Tetzlaff, USA 1949.
- Wioska przeklętych (Village of the Damned)*, reż. Wolf Rilla, Wielka Brytania 1960.
- Władca lalek (Puppetmaster)*, reż. David Schmoeller, USA 1989.
- The World of Teddy Ruxpin: Come Dream with Me Tonight*, reż. Christopher J. Brough, USA 1987.
- Wrota (The Gate)*, reż. Tibor Takács, Kanada, USA 1987.
- Wyznawcy zła (The Believers)*, reż. John Schlesinger, USA 1987.
- Xtro*, reż. Harry Bromley Davenport, Wielka Brytania 1982.
- Z*, reż. Brandon Christensen, Kanada 2019.
- Zaginiony świat: Jurassic Park (The Lost World: Jurassic Park)*, reż. Steven Spielberg, USA 1997.

Zakochać się (Falling in Love), reż. Ulu Grosbard, USA 1984.
Zemsta po latach (The Changeling), reż. Peter Medak, Kanada 1980.
Zemsta zombie (Kiss Daddy Goodbye), reż. Patrick Regan, USA 1981.
Zepsute zabawki (Broken Toys), reż. Ben Sharpsteen, USA 1935.
Zło czyha za drzwiami (Andra sidan), reż. Tord Danielsson, Oskar Mellander, Szwecja 2020.
Żłudne nadzieje (Whistle Down the Wind), reż. Bryan Forbes, Wielka Brytania 1961.
Żyjąc z Laleczką Chucky (Living with Chucky), reż. Kyra Elise Gardner, USA 2022.

Seriale i programy telewizyjne

American Horror Story: 1984, reż. Bradley Buecker i in., USA 2019.
At the Movies, reż. Don DuPree i in., USA 1986–2010.
Batteries Not Included, reż. Josh Folan, USA 2016–.
Chucky, reż. Dermott Downs i in., USA 2021–2024.
Conversations with Hollywood, reż. Lana Morgan i in., USA 2011–2013.
Luzaki i kujony (Freaks and Geeks), reż. Jake Kasdan i in., USA 1999–2000.
Opowieści z ciemnej strony (Tales from the Darkside), reż. Frank De Palma i in., USA 1983–1988.
Plastusiowy pamiętnik, reż. Zofia Ołdak, Polska 1980.
Prawdziwe ducholapy (The Real Ghostbusters), reż. Richard Raynis i in., USA 1986–1991.
Saturday Night Live, reż. Dave Wilson i in., USA 1975–.
Stranger Things, reż. Matt Duffer, Ross Duffer i in., USA 2016–2025.
Strefa mroku (The Twilight Zone), reż. John Brahm i in., USA 1959–1964.
The Toys That Made Us, reż. Tom Stern i in., USA 2017–2019.

Bibliografia

Monografie

- Acland Ch.R., *Youth, Murder, Spectacle: The Cultural Politics of „Youth in Crisis”*, Taylor & Francis Group, New York 2018.
- Adamczak M., *Globalne Hollywood, filmowa Europa i polskie kino po 1989 roku: przeobrażenia kultury audiowizualnej przełomu stuleci*, Wydawnictwo słowo/obraz terytoria, Gdańsk 2010.
- Adams Sitney P., *Vital Crises in Italian Cinema: Iconography, Stylistics, Politics*, University of Texas Press, Austin 1995.
- Agamben G., *Profanacje*, przeł. M. Kwaterko, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 2006.
- Alphin E.M., *Creating Characters Kids Will Love*, Writer's Digest Books, Cincinnati 2000.
- Antunes F., *Children Beware!: Childhood, Horror and the PG-13 Rating*, McFarland & Company, Jefferson 2020.
- Ariès P., *Historia dzieciństwa. Dziecko i rodzina w dawnych czasach*, przeł. M. Ochab, Wydawnictwo Marabut, Gdańsk 1995.
- Armata J., Wróblewska A., *Polski film dla dzieci i młodzieży*, Fundacja Kino, Warszawa 2014.
- Bachelard G., *Poetyka marzenia*, przeł. L. Brogowski, Wydawnictwo słowo/obraz terytoria, Gdańsk 1998.
- Bachelard G., *The Poetics of Space*, trans. M. Jolas, Beacon Press, Boston 1994.
- Bachelard G., *Wyobrażenia poetycka*, przeł. H. Chudak, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1975.
- Balázs B., *Wybór pism*, przeł. K. Jung, R. Porges, Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe, Warszawa 1987.
- Barrie J.M., *Piotruś Pan i Wendy*, przeł. M. Rusinek, Wydawnictwo Wilga, Kraków 2014.
- Baudelaire Ch., *Rozmaitości estetyczne*, przeł. J. Guze, Wydawnictwo słowo/obraz terytoria, Gdańsk 2000.

- Baxter J., *Spielberg. Nieautoryzowana biografia*, przeł. B. Hrycak, Europa, Wrocław 2000.
- Bellomo M., *Totally Tubular '80s Toys*, Krause, Iola 2010.
- Benshoff H.M., Griffin S., *America on Film: Representing Race, Class, Gender, and Sexuality at the Movies*, Wiley-Blackwell, Chichester 2009.
- Benson-Allott C., *Killer Tapes and Shattered Screens: Video Spectatorship from VHS to File Sharing*, University of California Press, Berkeley 2013.
- Benjamin W., *Anioł historii*, tłum. H. Orłowski, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań 1996.
- Benjamin W., *Pasaże*, przeł. I. Kania, Wydawnictwo Literackie, Kraków 2005.
- Benjamin W., *Berlińskie dzieciństwo na przełomie wieków*, przeł. B. Baran, Wydawnictwo Aletheia, Warszawa 2010.
- Berger J., *Sposoby widzenia: na podstawie cyklu programów telewizyjnych BBC Johna Bergera*, przeł. M. Bryl, Wydawnictwo Aletheia, Warszawa 2008.
- Bettelheim B., *Cudowne i pożyteczne. O znaczeniach i wartościach baśni*, przeł. D. Danek, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 1996.
- Biskind P., *Easy Riders, Raging Bulls: How the Sex-Drugs-and-Rock 'N Roll Generation Saved Hollywood*, Bloomsbury, New York 1999.
- Bouzereau L., *Ultraviolet Movies. From Sam Peckinpah to Quentin Tarantino*, Carol Pub. Group, Secaucus 1996.
- Böhme H., *Fetyszizm i kultura. Inna teoria nowoczesności*, przeł. M. Falkowski, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2012.
- Britton A., *Britton on Film: The Complete Film Criticism of Andrew Britton*, Wayne State University Press, Detroit 2008.
- Bronner S.J., *American Children's Folklore*, August House, Little Rock 1988.
- Brown J., *The Bourgeois Interior*, University of Virginia Press, Charlottesville 2008.
- Brown N., *The Children's Film: Genre, Nation, and Narrative*, Wallflower Press, London 2017.
- Browning M., *Stephen King on the Big Screen*, Intellect, Bristol 2009.
- Brontë E., *Wichrowe wzgórze*, przeł. H. Pasierska, Prószyński Media, Warszawa 2013.
- Bukatman S., *The Poetics of Slumberland. Animated Spirits and the Animating Spirit*, University of California Press, Berkeley 2012.
- Caillois R., *W sercu fantastyki*, przeł. M. Ochab, Wydawnictwo słowo/obraz terytoria, Gdańsk 2005.
- Caillois R., *Odpowiedzialność i styl. Eseje o formach wyobraźni*, przeł. J. Błoński, K. Dola-towska, A. Frybesowa, L. Kukulski, J. Lisowski, Państwowy Instytut Wydawniczy, Warszawa 2019.

- Cameron-Wilson J., Speed F.M., *Film Review 1991–2, Including Video Releases*, St. Martin's Press, London 1991.
- Case G., *Herés to My Sweet Satan: How the Occult Haunted Music, Movies and Pop Culture, 1966–1980*, Quill Driver Books, Fresno 2016.
- Chudacoff H.P., *Children at Play: An American History*, New York University Press, New York 2007.
- Cirlot J.E., *Słownik symboli*, przeł. I. Kania, Wydawnictwo Znak, Kraków 2001.
- Cohan S., Hark I.R., *Screening the Male: Exploring Masculinities in the Hollywood Cinema*, Routledge, London 1992.
- Colace C., *Children's Dreams. From Freud's Observations to Modern Dream Research*, Karnac, London 2010.
- Copik I., *Topografie i krajobrazy. Filmowy Śląsk*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2017.
- Craig K.T., *The Fabric of Dreams – Dream Lore and Dream Interpretation*, Franklin Classics, Mineola 2018.
- Cross G., *Kids' Stuff: Toys and the Changing World of American Childhood*, Harvard University Press, Cambridge–London 1997.
- Cross G., *The Cute and the Cool: Wondrous Innocence and Modern American Children's Culture*, Oxford University Press, New York 2004.
- Day C., *Environment and Children: Passive Lessons from the Everyday Environment*, Architectural, Boston–Heidelberg–London–New York–Oxford–Paris–San Diego–San Francisco–Singapore–Sydney–Tokyo 2005.
- Dickens Ch., *Opowieści wigilijne. Czym jest dla nas Boże Narodzenie*, przeł. J. Łoziński, Zysk i S-ka, Poznań 2017.
- Doviak S. von, *Stephen King Films FAQ: All That's Left to Know About the King of Horror on Film*, Applause Theatre & Cinema Books, Milwaukee 2014.
- Drummond K., Aronstein S., Rittenburg T.L., *The Road to Wicked: The Marketing and Consumption of Oz from L. Frank Baum to Broadway*, Springer International Publishing, London 2018.
- Dyhouse C., *Heartthrobs: A History of Women and Desire*, Oxford University Press, Oxford 2016.
- Ebert R., *Ebert's Bigger Little Movie Glossary: A Greatly Expanded and Much Improved Compendium of Movie Clichés, Stereotypes, Obligatory Scenes, Hackneyed Shopworn Conventions, and Outdated Archetypes*, Andrews McMeel Publishing, Kansas City 2013, e-book.
- Ebert R., *The Great Movies*, Three Rivers Press, New York 2002.

- Ebert R., Siskel G., *The Future of the Movies: Interview with Martin Scorsese, Steven Spielberg, and George Lucas*, Andrews and McMeel, Kansas City 1991.
- Editors of Sunset Books and Sunset Magazine, *Things You Can Make for Children*, Lane Publishing Co., Menlo Park 1986.
- Editors of Time-Life Books, *Living Spaces for Children*, Time-Life Books, Alexandria 1988.
- Edwards M., *Twisted Visions: Interviews with Cult Horror Filmmakers*, McFarland & Company, Jefferson 2017.
- Engel V., Aberly R., *The Making of Independence Day*, Harper Paperbacks, New York 1996.
- Fashingbauer Cooper G., Belmont B., *Whatever Happened to Pudding Pops?: The Lost Toys, Tastes & Trends of the '70s & '80s*, Perigee, New York 2011.
- Federici S., *Beyond the Periphery of the Skin: Rethinking, Remaking, and Reclaiming the Body in Contemporary Capitalism*, PM Press, Oakland 2020.
- Fischer D., *Science Fiction Film Directors, 1895–1998*, McFarland & Company, Jefferson 2000.
- Fisher R., *Rooms to Grow Up in*, Ebury Press, Salem 1985.
- Forman-Brunell M., *Babysitter: An American History*, New York University Press, New York 2011.
- Foucault M., *Historia seksualności*, przeł. B. Banasiak, T. Komendant, K. Matuszewski, Wydawnictwo słowo/obraz terytoria, Gdańsk 2010.
- Fowkes K.A., *The Fantasy Film*, Wiley-Blackwell, Oxford 2010.
- Franz M.-L. von, *Archetypal Patterns in Fairy Tales*, Inner City Books, Toronto 1997.
- Freud Z., *Pisma psychologiczne*, t. 3, przeł. R. Reszke, Wydawnictwo KR, Warszawa 1997.
- Freud Z., *Poza zasadą przyjemności*, przeł. J. Prokopiuk, Vis-à-Vis/Etiuda, Warszawa 2000.
- Friedberg A., *Wirtualne okno. Od Albertiego do Microsoftu*, przeł. A. Rejniak-Majewska, M. Pabiś-Orzeszyna, Oficyna Naukowa, Warszawa 2012.
- Frydryczak B., *Krajobraz: od estetyki the picturesque do doświadczenia topograficznego*, Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, Poznań 2013.
- Fryer I., *The British Horror Film: From the Silent to the Multiplex*, Fonthill Media Limited, Oxford 2017.
- Gallagher J.A., *Film Directors on Directing*, Praeger, Westport 1989.
- Georgieva M., *The Gothic Child*, Palgrave Macmillan, New York 2013.
- Godfrey L.S., *I Know What I Saw: Modern-Day Encounters with Monsters of New Urban Legend and Ancient Lore*, Tarcherperigee, New York 2019.

- Gordon A.M., *Empire of Dreams: The Science Fiction and Fantasy Films of Steven Spielberg*, Rowman & Littlefield Publishers, Lanham 2008.
- Grams Jr. M., *The Twilight Zone: Unlocking the Door to a Television Classic*, BearManor Media, Churchville 2014, e-book.
- Greenberg R., *Hayao Miyazaki: Exploring the Early Work of Japan's Greatest Animator*, Bloomsbury Publishing, New York 2018.
- Griswold J., *Feeling Like a Kid: Childhood and Children's Literature*, Johns Hopkins University Press, Baltimore 2006.
- Halligan F., *Filmcraft: Production Design*, Taylor & Francis Group, London 2013.
- Hanson H., *Hollywood Heroines: Women in Film Noir and the Female Gothic Film*, I.B. Tauris, London 2007.
- Harvey D., *Przestrzenie globalnego kapitalizmu*, przeł. J.P. Listwan, Instytut Wydawniczy Książka i Prasa, Warszawa 2016.
- Hendrix G., *Paperbacks from Hell. The Twisted History of '70s and '80s Horror Fiction*, Quirk Books, Philadelphia 2017.
- Hendrykowski M., *Leksykon gatunków filmowych*, Wydawnictwo Montevideo, Poznań 2001.
- Hendrykowski M., *Polski film fabularny dla dzieci i młodzieży*, Ars Nova, Poznań 1994.
- Hoberman J., *Make My Day: Movie Culture in the Age of Reagan*, The New Press, New York 2019.
- Hock Soon Ng A., *Women and Domestic Space in Contemporary Gothic Narratives: The House as Subject*, Palgrave Macmillan, New York 2015.
- Hoffmann E.T.A., *Dziadek do orzechów*, przeł. J. Kramsztyk, MAW – Młodzieżowa Agencja Wydawnicza, Warszawa 1988.
- Hogan D.J., *The Wizard of Oz FAQ: All That's Left to Know About Life According to Oz*, Applause Theatre & Cinema Books, Milwaukee 2014.
- Holdys B., *Gwiazdne imperia X muzy: ewolucja filmowej fantastyki naukowej*, Dyskusyjne Kluby Filmowe „Kinematograf” i „Studentów”, Kraków 1985.
- Hughes R., *Orkan na Jamajce*, przeł. Demkowska-Bohdziewicz, Książka i Wiedza, Warszawa 1979.
- Hughes Jachimiak P., *Remembering the Cultural Geographies of a Childhood Home*, Ashgate Pub Co, Farnham 2014.
- Jameson F., *Postmodernizm, czyli logika kulturowa późnego kapitalizmu*, przeł. M. Płaza, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2011.
- Jess-Cooke C., *Film Sequels: Theory and Practice from Hollywood to Bollywood*, Edinburgh University Press, Edinburgh 2009.

- Johnson M.A., *A 1980s Childhood: From He-Man to Shell Suits*, The History Press Limited, Gloucestershire 2012.
- Jordan Ch., *Movies and the Reagan Presidency: Success and Ethics*, Praeger, Westport 2003.
- Jung C.G., *Marzenia senne dzieci. Według notatek z seminariów 1936/1937–1940/1941*, przeł. R. Reszke, Wydawnictwo KR, Warszawa 2003.
- Kael P., *Taking it All in*, Henry Holt & Co, New York 1984.
- Kapur J., *Coining for Capital: Movies, Marketing, and the Transformation of Childhood*, Rutgers University Press, New Brunswick 2005.
- Kassil L., *Szwambrania*, przeł. J.K. Wende, Nasza Księgarnia, Warszawa 1958.
- Kehr D., *Movies That Mattered: More Reviews from a Transformative Decade*, University of Chicago Press, Chicago 2017.
- Kendrick J., *Darkness in the Bliss-Out: A Reconsideration of the Films of Steven Spielberg*, Bloomsbury Academic, London 2014.
- Kendrick J., *Hollywood Bloodshed: Violence in 1980s American Cinema*, Southern Illinois University Press, Carbondale 2009.
- Kincaid J.R., *Erotic Innocence: The Culture of Child Molesting*, Duke University Press, Durham–London 1998.
- King S., *Danse Macabre*, przeł. P. Braiter, P. Ziemkiewicz, Wydawnictwo Prószyński i S-ka, Warszawa 2018.
- Klastorin M., *Close Encounters of the Third Kind: The Ultimate Visual History*, Harper Design, New York 2017.
- Kord T.S., *Little Horrors: How Cinema's Evil Children Play on Our Guilt*, McFarland & Company, Jefferson 2016.
- Kracauer S., *Teoria filmu. Wyzwolenie materialnej rzeczywistości*, przeł. W. Wertenstein, Wydawnictwo słowo/obraz terytoria, Gdańsk 2008.
- Kready L.F., *A Study of Fairy Tales*, Houghton Mifflin Company, Boston 1916.
- Kreeft P., *Miłość silniejsza niż śmierć*, przeł. M. Nowosielska, Wydawnictwo Księży Marianów PROMIC, Warszawa 2010.
- Kronenberg A., *Geopoetyka: związki literatury i środowiska*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2014.
- Kuznets L.R., *When Toys Come Alive*, Yale University Press, New Haven 1994.
- Le Guin U.K., *The Language of the Night: Essays on Fantasy and Science Fiction*, Women's Press, New York 1989.
- Lebeau V., *Childhood and the Cinema*, Reaktion Books, London 2008.
- Lefebvre H., *Critique of Everyday Life*, Verso, London 2014.

- Lennard D., *Bad Seeds and Holy Terrors: The Child Villains of Horror Film*, State University of New York Press, Albany 2014.
- Lester C., *Horror Films for Children: Fear and Pleasure in American Cinema*, Bloomsbury Academic, London 2023.
- Loncraine R., *The Real Wizard of Oz: The Life and Times of L. Frank Baum*, Gotham Books, New York 2009.
- Loock K., Verevis C., *Film Remakes, Adaptations and Fan Productions: Remake/Remodel*, Palgrave Macmillan, London 2012.
- Lukeman A., Fangoria Magazine, *Fangoria's 101 Best Horror Movies You've Never Seen: A Celebration of the World's Most Unheralded Fright Flicks*, Crown, New York 2011.
- Lury K., *The Child in Film: Tears, Fears and Fairy Tales*, Rutgers University Press, London 2010.
- MacDonald G., *Królewna i goblin*, przeł. M. Sobolewska, Wydawnictwo Muchomor, Warszawa 2012.
- Maciejewska-Mroczek E., *Mrówcza zabawa. Współczesne zabawki a społeczne konstruowanie dziecka*, Wydawnictwo Universitas, Kraków 2012.
- Maguire J., *Kids' Rooms: Imaginative Ideas for Creating the Perfect Space for Your Child*, Elm Tree, New York 1987.
- Maj K.M., *Allotopie: topografia światów fikcjonalnych*, Wydawnictwo Universitas, Kraków 2015.
- Malone A., *The Female Gaze: Essential Movies Made by Women*, Mango, Coral Globes 2018.
- Manferto De Fabianis V., *Śpiąca królewna*, w: *Najpiękniejsze baśnie Charlesa Perrault*, przeł. P. Lange, Wydawnictwo Olesiejuk, Ożarów Mazowiecki 2016.
- Marks K., *Kapitał. Krytyka ekonomii politycznej*, przeł. zespół tłumaczy, t. 1, Książka i Wiedza, Warszawa 1951.
- Marzec A., *Antropocień. Filozofia i estetyka po końcu świata*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2021.
- McBride J., *Steven Spielberg: A biography: Second Edition*, University Press of Mississippi, Jackson 2010.
- McCay W., *Little Nemo: 1905-1914*, Taschen, New York 2000.
- McFadzean A., *Suburban Fantastic Cinema: Growing Up in the Late Twentieth Century*, Columbia University Press, New York-Chichester 2019.
- Mizińska J., *Duchy domu*, Wydawnictwo UMCS, Lublin 2006.
- Modleski T., *The Women Who Knew Too Much: Hitchcock and Feminist Theory*, Taylor & Francis Group, New York 1988.

- Moen K., *Film and Fairy Tales: The Birth of Modern Fantasy*, I.B. Tauris & Co Ltd, London 2013.
- Moers E., *Literary Women: The Great Writers*, Oxford University Press, Garden City 1977.
- Montgomery H., *An Introduction to Childhood: Anthropological Perspectives on Children's Lives*, Wiley-Blackwell, Oxford 2009.
- Morris N., *The Cinema of Steven Spielberg: Empire of Light*, Wallflower Press, London–New York 2007.
- Morton L., *Trick or Treat. A History of Halloween*, Reaktion Books, London 2012.
- Morton T., *Humankind: Solidarity with Non-Human People*, Verso, New York 2017.
- Muir J.K., *Horror Films of the 1980s*, McFarland & Company, Jefferson 2007.
- Muir J.K., *This Boy's Bedroom: Product Placement, a New Masculinity, and the Rise of Geek Culture in the 1980s*, w: *We Are What We Sell: How Advertising Shapes American Life, and Always Has*, eds. D. Sarver Coombs, B. Batchelor, Vol. 3, Praeger, New York 2014.
- Muniak R.F., *Efekt lalki. Lalka jako obraz i rzecz*, Wydawnictwo Universitas, Kraków 2010.
- Murphy B.M., *The Suburban Gothic in American Popular Culture*, Palgrave Macmillan, New York 2009.
- Müller J., *Roland Emmerich: Die offizielle Biografie*, Hannibal, Höfen 2016.
- Nelson V., *Sekretne życie lalek*, przeł. A. Kowalcze-Pawlik, Wydawnictwo Universitas, Kraków 2009.
- Nesbit E., *Czarodziejskie miasto*, przeł. I. Tuwim, J. Stawiński, Nasza Księgarnia, Warszawa 1973.
- Newman K., *Nightmare Movies: Horror on Screen Since the 1960s*, Bloomsbury, London 2011.
- Nikolajeva M., *Children's Literature Comes of Age: Toward a New Aesthetic*, Routledge, London–New York 1996.
- Nikolajeva M., *From Mythic to Linear: Time in Children's Literature*, Children's Literature Association and Scarecrow Press, Lanham–London 2004.
- Odom Pecora N., *The Business of Children's Entertainment*, Guilford Press, New York–London 1998.
- Ogilvie D.M., *Fantasies of Flight*, Oxford University Press, Oxford 2004.
- Olivier M., *Household Horror: Cinematic Fear and the Secret Life of Everyday Objects*, Indiana University Press, Bloomington 2020.

- Palmer W.J., *The Films of the Eighties: A Social History*, Southern Illinois University Press, Carbondale 1995.
- Parry B., *Children, Film and Literacy*, Palgrave Macmillan, London 2013.
- Peary D., *Cult Sci-Fi Movies: Discover the 10 Best Intergalactic, Astonishing, Far-Out, and Epic Cinema Classics*, Workman Publishing Company, New York 2014.
- Perrot M., *The Bedroom: An Intimate History*, Yale University Press, New Haven 2018.
- Péju P., *Dziewczynka w baśniowym lesie. O poetykę baśni: w odpowiedzi na interpretacje psychoanalityczne i formalistyczne*, przeł. M. Pluta, Wydawnictwo Sic!, Warszawa 2008.
- Piaget J., *Jak sobie dziecko wyobraża świat*, przeł. M. Gawlik, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2006.
- Pospiszyl M., *Zatrzymać historię: Walter Benjamin i mniejszościowy materializm*, Instytut Badań Literackich PAN, Warszawa 2016.
- Quintieri R., *Dolls, Photography and the Late Lacan: Doubles Beyond the Uncanny*, Routledge, London 2021.
- Radkowska-Walkowicz M., *Od Golema do Terminatora. Wizerunki sztucznego człowieka w kulturze*, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2008.
- Rahn S., *The Wizard of Oz: Shaping an Imaginary World*, Twayne Publishers Inc., New York 1998.
- Reid-Walsh J., Mitchell C., *Researching Children's Popular Culture: The Cultural Spaces of Childhood*, Routledge, London–New York 2002.
- Reiter G., *Fathers and Sons in Cinema*, McFarland & Company, Jefferson 2008.
- Renner K.J., *Evil Children in the Popular Imagination*, Palgrave Macmillan, London 2016.
- Reynolds S., *Retromania: Jak popkultura żywi się własną przeszłością*, przeł. F. Łobodziński, Kosmos Kosmos, Warszawa 2018.
- Rice J., *Kubrick's Story, Spielberg's Film: A.I. Artificial Intelligence*, Rowman & Littlefield Publishers, Lanham 2017.
- Riney-Kehrberg P., *The Nature of Childhood: An Environmental History of Growing Up in America Since 1865*, University Press of Kansas, Kansas 2014.
- Robertson A.F., *Life Like Dolls. The Collector Doll Phenomenon and the Lives of the Women Who Love Them*, Routledge, London 2004.
- Robinson M., Karp J., *Just Can't Get Enough: Toys, Games, and Other Stuff from the 80s That Rocked*, Abrams Image, New York 2007.
- Rybczyński W., *Dom. Krótka historia idei*, przeł. K. Husarska, Wydawnictwo Karakter, Kraków 2019.

- Saguisag L., *Incorrigibles and Innocents: Constructing Childhood and Citizenship in Progressive Era Comics*, Rutgers University Press, New Brunswick 2018.
- Sanello F., *Spielberg: The Man, the Movies, the Mythology*, Taylor Trade Publishing, Lanham–New York–Oxford 2002.
- Scahill A., *The Revolting Child in Horror Cinema: Youth Rebellion and Queer Spectatorship*, Palgrave Macmillan, New York 2015.
- Scott S.M., *Toys and American Culture: An Encyclopedia*, Greenwood, Santa Barbara–Denver–Oxford 2010.
- Sebeok T.A., *I Think I Am a Verb: More Contributions to the Doctrine of Signs*, Springer, Bloomington 1986.
- Seiter E., *Sold Separately: Children and Parents in Consumer Culture*, Rutgers University Press, New Brunswick–New Jersey 1995.
- Simms E.M., *The Child in the World: Embodiment, Time, and Language in Early Childhood*, Wayne State University Press, Detroit 2008.
- Sinyard N., *Children in the Movies*, London 1992.
- Slany K., *Groza w literaturze dziecięcej. Od Grimmów do Gaimana*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Kraków 2016.
- Smokler K., *Brat Pack America: A Love Letter to '80s Teen Movies*, Rare Bird Books, Los Angeles 2016.
- Sobel D., *Children's Special Places: Exploring the Role of Forts, Dens, and Bush Houses in Middle Childhood*, Wayne State University Press, Detroit 1993.
- Sternheimer K., *Connecting Social Problems and Popular Culture: Why Media is Not the Answer*, Westview Press, Boulder 2017.
- Stevenson R.L., *A Child's Garden of Verses*, Scribners, London 1914.
- Stevenson R.L., *Czarodziejski ogród wierszy*, przeł. L. Marjańska, Nasza Księgarnia, Warszawa 1992.
- Straczuk J., *Cmentarz i stół: Pogranicze prawosławno-katolickie w Polsce i na Białorusi*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń 2013.
- Szmigielska B., *Marzenia senne dzieci*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław 2002.
- Szyłak J. i in., *Kino Nowej Przygody*, Wydawnictwo słowo/obraz terytoria, Gdańsk 2012.
- Taylor P.M., *Steven Spielberg: The Man, His Movies, and Their Meaning*, Continuum, London–Basford 1999.
- Thomas S., *Inhabiting the In-Between: Childhood and Cinema in Spain's Long Transition*, University of Toronto Press, Toronto–Buffalo–London 2019.

- Tibbetts J.C., *Those Who Made It: Speaking with the Legends of Hollywood*, Palgrave Macmillan, New York 2015.
- Twyford-Moore S., *The Rapids: Ways of Looking at Mania*, University of Toronto Press, Toronto 2018.
- Vander Kaay C., Fernandez-Vander Kaay K., *Horror Films by Subgenre: A Viewer's Guide*, McFarland & Company, Jefferson 2016.
- Vogl P., *Das große Buch des kleinen Horrors: Eine Film-Enzyklopädie*, Mühlbeyer Film-buchverlag, Frankenthal 2018.
- Waksmund R., *Literatura pokoju dzieciennego*, Nasza Księgarnia, Warszawa 1986.
- Waldenfels B., *Topografia obcego: studia z fenomenologii obcego*, przeł. J. Sidorek, Oficyna Naukowa, Warszawa 2002.
- Walters J., *Fantasy Film: A Critical Introduction*, Bloomsbury Publishing Plc, Oxford 2011.
- Warner M., *Stranger Magic. Charmed States and the Arabian Nights*, Harvard University Press, Cambridge 2012.
- Warren B., *Keep Watching the Skies! American Science Fiction Movies of the Fifties, The 21st Century Edition*, McFarland & Company Jefferson 2010, e-book.
- Warren J.P., *How to Hunt Ghosts: Practical Guide*, Atria Books, New York 2003.
- Wasser F., *Steven Spielberg's America*, Polity, Cambridge-Malden 2010.
- Weber-Kellermann I., *Die Kinderstube*, Insel Verlag, Leipzig 1991.
- Westfahl G., *Science Fiction, Children's Literature, and Popular Culture: Coming of Age in Fantasyland*, ABC-CLIO, Westport 2000.
- Wilkins K., *American Eccentric Cinema*, Bloomsbury Publishing Plc, New York 2019.
- Wilson L., *Modernism and Magic: Experiments with Spiritualism, Theosophy and the Occult*, Edinburgh University Press, Edinburgh 2012.
- Włodek P., *Kres niewinności. Obraz i upamiętnienie ery Eisenhowera w amerykańskich filmach i serialach – pomiędzy reprezentacją, nostalgią a krytycznym retro*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Kraków 2018.
- Wojcik-Andrews I., *Children's Films: History, Ideology, Pedagogy, Theory*, Garland Pub., New York 2000.
- Wood R., *Hollywood from Vietnam to Reagan... and Beyond*, Columbia University Press, New York 2003.
- Woodson K., Woodson R., *The Parent's Guide to Camping With Children*, Betterway Books, Cincinnati 1995.
- Woodward K., *The Short Guide to Gender*, Policy Press, Bristol 2010.

- Wydra N., *Feng Shui for Children's Spaces: A Parent's Guide to Designing Environments in which Children Will Thrive*, Contemporary Books, Chicago 2001.
- Zeitlin S.J., Cutting Baker H., Kotkin A.J., *A Celebration of American Family Folklore: Tales and Traditions From the Smithsonian Collection*, Yellow Moon Press, New York 1992.
- Zubrowski B., *Mirrors: Finding Out about the Properties of Light*, Morrow Junior Books, New York 1992.

Prace zbiorowe

- American Cinema of the 1980s: Themes and Variations*, ed. S. Prince, Bloomsbury Publishing Plc, New Brunswick 2007.
- American Cinema of the 1910s: Themes and Variations*, eds. Ch. Keil, B. Singer, Rutgers University Press, New Brunswick 2009.
- Brun B., Pedersen E.W., Runberg N., *Symbolo duszy*, przeł. A. Hunca-Bednarska, Jacek Santorski & Co, Warszawa 1995.
- Dream Closet. Meditations on Childhood Space*, ed. M. Burgess, Secretary Press, New York 2016.
- E.T. the Extra-Terrestrial: From Concept to Classic; The Illustrated Story of the Film and the Filmmakers*, eds. L. Bouzereau, L. Sunshine, Simon & Schuster, London 2002.
- In Front of the Children: Screen Entertainment and Young Audiences*, eds. C. Bazalgette, D. Buckingham, BFI Publishing, London 1995.
- Kid Size. The Material World of Childhood*, ed. A. von Vegesack, Skira, Milan 1997.
- Our Sunday Visitor's Family Guide to Movies and Videos*, ed. H. Herx, Our Sunday Visitor, Huntington 1999.
- The Galaxy Is Rated G: Essays on Children's Science Fiction Film and Television*, eds. R.C. Neighbors, S. Rankin, McFarland & Company, Jefferson 2011.
- The Greenwood Encyclopedia of Folktales and Fairy Tales*, ed. D. Haase, Vol. 1-3, ABC-CLIO, Westport 2007.
- The Wizard of Oz and Philosophy: Wicked Wisdom of the West*, eds. R.E. Auxier, P. Seng, Open Court, Chicago 2008, e-book.
- Twórcy filmu dziecięcego w Polsce*, eds. J. Szymański, B. Tyma, Ogólnopolski Ośrodek Sztuki dla Dzieci i Młodzieży w Poznaniu, Poznań 1988.
- Whitaker's Little Book of Knowledge*, ed. Bloomsbury Yearbooks, Bloomsbury Publishing, London 2018.

Rozdziały w pracach zbiorowych

- Adams A., Slyck A.A. van, *Children's Spaces*, w: *Encyclopedia of Children and Childhood in History and Society Volume 1: A–E*, ed. P.S. Fass, Gale, New York, Detroit, San Diego, San Francisco, Cleveland, New Haven, Waterville, London, Munich 2004.
- Armitt L., *The Gothic Girl Child*, w: *Women and the Gothic*, eds. A. Horner, S. Zlosnik, Edinburgh University Press, Edinburgh 2016.
- Baker P., *An Infantile Witness in the New Bolivia*, w: *The Feeling Child: Affect and Politics in Latin American Literature and Film*, eds. I. Selimović, C. Sutherland, P. Page, Lexington Books, Lanham 2018.
- Berg J.H. van den, *Dziecko stało się dzieckiem*, przeł. M. Ochab, w: *Dzieci*, red. M. Janion, S. Chwin, t. II, Wydawnictwo Morskie, Gdańsk 1988.
- Berg J.H. van den, *The Human Body and the Significance of Human Movement: A Phenomenological Study*, w: *Psychoanalysis and Existential Philosophy*, ed. H.M. Ruitenbeek, publ. E.P. Dutton, New York 1962.
- Brook E.D., *Un/Queering Family in the Media*, w: A.M. Harris, S. Holman Jones, S.L. Faulkner, E.D. Brook, *Queering Families, Schooling Publics: Keywords*, Routledge, New York 2018.
- Cieraad I., *Gender at Play: Décor Differences Between Boys' and Girls' Bedrooms*, w: *Gender and Consumption: Domestic Cultures and the Commercialisation of Everyday Life*, eds. E. Casey, L. Martens, Taylor & Francis Group, Burlington 2007.
- Cooper Marcus C., *Environmental Memories*, w: *Place Attachment*, eds. I. Altman, S.M. Low, Springer US, New York–London 1992.
- Cross G., *Historical Roots of Consumption-Based Nostalgia for Childhood in the US*, w: *Reinventing Childhood Nostalgia: Books, Toys, and Contemporary Media Culture*, ed. E. Wesseling, Taylor & Francis Group, London 2018.
- Dennis J.P., "Do you like girls yet?" *Heterosexual Presumption, Homophobia, and Pubescence*, w: *Perceiving Gender Locally, Globally, and Intersectionally*, eds. M.T. Segal, V.P. Demos, Emerald Group Publishing, Bingley 2009.
- Dove R., *Sic itur ad Astra*, w: *The New Bread Loaf Anthology of Contemporary American Poetry*, eds. M. Collier, S. Plumly, Middlebury College Press, Hanover 1999.
- Gordon A., *Steven Spielberg's Empire of the Sun: A Boy's Dream of War*, w: *The Films of Steven Spielberg*, ed. C.L.P. Silet, Scarecrow Press, Lanham 2002.
- Greene G., *Wee Willie Winkie, The Life of Emile Zola*, w: tegoż, *The Graham Greene Reader: Reviews, Essays, Interviews & Film Stories*, Applause, New York 1995.

- Hand R.J., *Danny's Endless Tricycle Ride: The Gothic and Adaptation*, w: *Gothic Film*, eds. R.J. Hand, J. McRoy, Edinburgh University Press, Edinburgh 2020.
- Hermans H.J., Hermans-Jansen E., *Dialogical Processes and Development of the Self*, w: *Handbook of Developmental Psychology*, eds. J. Valsiner, K.J. Connolly, Sage Publications, London–Thousand Oaks–New Delhi 2003.
- Kincheloe J.C., *The New Childhood: Home Alone As a Way of Life*, w: *The Children's Culture Reader*, ed. H. Jenkins, New York University Press, New York 1998.
- Kwaterko M., *Bojownicy Szwabramanii*, w: *Przewodnik dla dryfujących. Antologia sytuacyjnistycznych tekstów o mieście*, red. M. Kwaterko, P. Krzaczkowski, Fundacja Bęc Zmiana, Warszawa 2016.
- Leszczyński G., *Przedmioty z rozwianą grzywą. Dziecięcy performans Joanny Kulmowej*, w: *O czym mówią rzeczy? Świat przedmiotów w literaturze dziecięcej i młodzieżowej*, red. G. Leszczyński, E. Rąbkowska, A. Mik, M. Niewieczerał, Wydawnictwo Naukowe i Edukacyjne SBP, Warszawa 2019.
- Malicka J., *Steven Spielberg – Piotruś Pan w szponach komercji*, w: *Mistrzowie kina amerykańskiego. Bunt i nostalgia*, red. Ł.A. Plesnar, R. Syska, Rabid, Kraków 2007.
- Mann C.I., *They Don't Make 'Em Like That Anymore: Dolls vs. Modernity*, w: *Toy Stories. The Toy as Hero in Literature, Comics and Film*, ed. T. Jones, McFarland & Company, Jefferson 2017.
- Marc O., *Birth of the House*, w: *The Domestic Space Reader*, eds. K. Mezei, C. Briganti, University of Toronto Press, Toronto 2012.
- Mathison M., *Concept Meeting*, w: *E.T. the Extra-Terrestrial: From Concept to Classic; The Illustrated Story of the Film and the Filmmakers*, eds. L. Bouzereau, L. Sunshine, Newmarket Press, London 2002.
- Muir J.K., *This Boy's Bedroom: Product Placement, a New Masculinity, and the Rise of Geek Culture in the 1980s*, w: *We Are What We Sell: How Advertising Shapes American Life, and Always Has*, eds. D. Sarver Coombs, B. Batchelor, Vol. 3, Praeger, New York 2014.
- Mulvey L., *Przyjemność wzrokowa a kino narracyjne*, przeł. J. Mach, w: *Panorama współczesnej myśli filmowej*, ed. A. Helman, Wydawnictwo Universitas, Kraków 1992.
- Pomerance M., *The Man-Boys of Steven Spielberg*, w: *Where the Boys Are: Cinemas of Masculinity and Youth*, eds. F. Gateward, M. Pomerance, Wayne State University Press, Detroit 2005.
- Rudd D., *The Blot of Peter Pan*, w: *J.M. Barri's Peter Pan in and Out of Time: A Children's Classic at 100*, eds. D.R. White, A.C. Tarr, Scarecrow Press, Lanham–Toronto–Oxford 2006.

- Ruppersberg H., *The Alien Messiah*, w: *Alien Zone: Cultural Theory and Contemporary Science Fiction Cinema*, ed. A. Kuhn, Verso, London–New York 1990.
- Salzberg A., *(Indivi)duality in Return to Oz: Reflection and Revision*, w: *Diversity in Disney Films: Critical Essays on Race, Ethnicity, Gender, Sexuality and Disability*, ed. J. Cheu, McFarland & Company, Jefferson 2013.
- Sartin H., *From Vaudeville to Hollywood, From Silence to Sound: Warner Bros. Cartoons of the Early Sound Era*, w: *Reading the Rabbit: Explorations in Warner Bros. Animation*, ed. K.S. Sandler, Rutgers University Press, New Brunswick 1998.
- Schober A., *Unconditional Love, Hysterical Motherhood, and the Lost / Possessed Child: Steven Spielberg's Something Evil*, w: *Children in the Films of Steven Spielberg*, eds. A. Schober, D. Olson, Lexington Books, Lanham 2016.
- Sconce J., *Haunted Networks*, w: *The Scary Screen. Media Anxiety in The Ring*, ed. K. Lacefield, Ashgate, Farnham 2010.
- Selick H., *Foreword*, w: K.A. Priebe, *The Advanced Art of Stop-Motion Animation*, Course Technology Cengage Learning, Boston 2011.
- Sergeant A.J., *High Fantasy Disney: Recontextualising The Black Cauldron*, w: *Discussing Disney*, ed. A.M. Davis, Indiana University Press, New Barnet 2019.
- Stratford E., *Exploring Gender Differences in Children's Memories of Place*, w: *The Child's World: Triggers for Learning*, eds. M. Robertson, R. Gerber, ACER Press, Melbourne 2000.
- Sturgeon-Dodsworth K., *Flirting with the Final Girl: Stranger Things and the Inconsistent Representation of Female Empowerment*, w: *Investigating Stranger Things: Upside Down in the World of Mainstream Cult Entertainment*, eds. T. Mollet, L. Scott, Palgrave Macmillan, Cham 2021.
- Thompson W., *Domestic Spaces in Children's Fantasy Literature*, w: *The Domestic Space Reader*, eds. Ch. Briganti, K. Mezei, University of Toronto Press, Toronto 2012.
- Wasser F., *Spielberg and Rockwell: Realism and the Liberal Imagination*, w: *A Companion to Steven Spielberg*, ed. N. Morris, Wiley-Blackwell, Oxford 2017.
- Wetmore K.J. Jr., *Introduction: Stranger (Things) in a Strange Land or, I Love the '80s?*, w: *Uncovering Stranger Things: Essays on Eighties Nostalgia, Cynicism and Innocence in the Series*, ed. K.J. Wetmore Jr., McFarland & Company, Jefferson 2018.
- Williams L.E., „I always cry at weddings”. *Bride of Chucky, Seed of Chucky and the Horror of the American Family at the Millennium*, w: *Our Fears Made Manifest: Essays on Terror, Trauma and Loss in Film, 1998–2019*, ed. A.J. Carranza, McFarland & Company, Jefferson 2021.

- Wright J.W., *Levinasian Ethics of Alterity: The Face of the Other in Spielberg's Cinematic Language*, w: *Steven Spielberg and Philosophy: We're Gonna Need a Bigger Book*, ed. D.A. Kowalski, University Press of Kentucky, Lexington 2008.
- Zinn H., *The Influence of Home Environments on the Socialization of Children*, w: *Cities and Housing*, ed. Chiranji S. Yadav, Concept Publishing Company, New Delhi 1987.

Artykuły w czasopismach

- Auty Ch., *Raj w przeddzień wygnania*, przeł. Z. Batko, „Film na Świecie” 1993, nr 1.
- Bachelard G., *Miniatura*, przeł. K. Mokry, T. Markiewka, „Literatura na Świecie” 1999, nr 9 (338).
- Barol B., *The Eighties Are Over*, „Newsweek”, 4.01.1988.
- Bartlett S., Chawla L., *Introduction*, „Children's Environments Quarterly” 1990, vol. 7, no. 4.
- Bjorklund B., Bjorklund D., *Making Room for Privacy*, „Parents” 1988, vol. 63, no. 10.
- Bobiński W., *Czy koniecznie trzeba strzelać z mózdzierza?*, „Film” 1991, nr 40.
- Boyd E., *The House That Moms Built*, „Working Mother” 1988, no. 2.
- Canby V., *Amid Gloom, Good Comedy Staged an Exhilarating Comeback*, „New York Times”, 26.12.1982.
- Carducci M.P., *Don't Toy with Chuck*, „Fangoria” 1990, no. 98.
- Caro M., *Dreamy Nemo' Jumps to the Big Screen*, „Chicago Tribune”, 21.08.1992.
- Clark S., *Closet Success Stories*, „Working Mother” 1986, no. 10.
- Collins Cromley E., *Sleeping Around: A History of American Beds and Bedrooms*, „Perspectives in Vernacular Architecture” 1991, vol. 4.
- Copik I., *Topografie krajobrazu filmowego*, „Studia de Cultura” 2017, nr 9.
- Counts K., *Child's Play 2*, „Cinefantastique” 1990, vol. 21, no. 3.
- Cuti N., Carrillo F., *The Dreamer!*, „Creepy” 1981, no. 126.
- Demby Ł., *Obrazy twórcze, obrazy (nie)pamięci. O fascynacji obrazem filmowym*, „Kwartalnik Filmowy” 2008, nr 64.
- Deutsch P., *E.T. The Ultimate Patriarch*, „Jump Cut” 1983, no. 28.
- Dovey K., *Refuge and Imagination: Places of Peace in Childhood*, „Children's Environments Quarterly” 1990, vol. 7, no. 4.
- Drozdowski B., *Kogo ominie zemsta kosmosu*, „Film” 1983, nr 13.
- Everitt D., *To Direct a Cat*, „Fangoria” 1985, no. 43.
- „Fangoria” 1984, no. 37.

- Fisher M., *'You Have Always Been the Caretaker': The Spectral Spaces of the Overlook Hotel*, „Perforations” 2007, no. 29.
- Frosh P., *The Face of the Television*, „The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science” 2009, vol. 625(1).
- Helman A., *Spojrzenie dziecka metaforą kina*, „Kwartalnik Filmowy” 2013, nr 81.
- Hewitt T., *Stephen King's Cat Eye*, „Cinefantastique” 1985, vol. 15, no. 4.
- Hillis Carro P., *Kid's Rooms Even Parents Can Love*, „Cincinnati Magazine” 1986, no. 2.
- Holden S., *Young Hero in Pajamas Braves Nightmare Land*, „The New York Times”, 21.08.1992.
- Jankun-Dopartowa M., *Czarujący niedorostek i rumieńce krytyki*, „Kino” 1988, nr 3.
- Jones A., *Return to Oz*, „Cinefantastique” 1985, vol. 15, no. 3.
- Jones R., *The Real Oz is a Slice of Life*, „Chicago Tribune”, 11.08.1985.
- Kael P., *The Current Cinema: The Pure and the Impure*, „New Yorker”, 14.06.1982.
- Kakutani M., *The Two Faces of Spielberg: Horror vs. Hope*, „The New York Times”, 20.05.1982.
- Kent L., *The Cinematography of E.T.*, „American Cinematographer” 1983, vol. 64, no. 1.
- King S., *King's Eye*, „Cinefantastique” 1985, vol. 15, no. 2.
- Konefał S.J., *Apostołowie międzygwiazdnej religijności. Motyw kosmicznego kontaktu w kinie nowej przygody*, „Studia Humanistyczne AGH” 2010, t. 9.
- Kowalczyk K., *Różne wcielenia Szczurolapa. O sposobach przetwarzania legendy*, „Literatura Ludowa” 2015, nr 59(3).
- Królikowska-Avis E., Emmerich R., *Kocham potwory*, „Film” 1998, nr 8.
- Kubicka H., *Tam, gdzie czai się zło. Przestrzeń w horrorze jako mechanizm budzenia strachu*, „Literatura i Kultura Popularna” 2010, nr 16.
- Lacan J., *Stadium zwierciadła jako czynnik kształtujący funkcję Ja, w świetle doświadczenia psychoanalitycznego. Referat na XVI Międzynarodowym Kongresie Psychoanalitycznym, Zurich, 17 lipca 1949, przeł. J.W. Aleksandrowicz*, „Psychoterapia” 1987, nr 4.
- Lareau K., *Nostalgia for a Childhood Without: Implications of the Adult Gaze on Childhood and Young Adult Sexuality*, „Libri & Liberi” 2012, no. 1.
- Ledóchowski A., *E.T.*, „Film” 1982, nr 17.
- Lipszyc A., *Zabawki dla dialektyków. Walter Benjamin w pokoju dziecięcym*, „Widok. Teorie i Praktyki Kultury Wizualnej” 2013, nr 1.
- Lopate P., *When the 'T' in a Film Is a Child's*, „The New York Times”, 16.03.1997.
- Lowell A.D., *Production Design for E.T.*, „American Cinematographer” 1983, vol. 64, no. 1.
- Lury K., *The child in film and television: introduction*, „Screen” 2003, vol. 46, no. 3.

- Luserke U., *Making Contact*, „Cinefantastique” 1986, vol. 16, no. 3.
- Majewska E., *Słaby opór. Obraz, wspólnota i utopia poza paradygmatem heroicznym*, „Praktyka Teoretyczna” 2019, t. 32, nr 2.
- Małochleb P., *Pchły na noc*, „Przekrój”, <https://przekroj.pl/kultura/pchly-na-noc>, data dostępu: 28.03.2021.
- Martin B., *Poltergeist. An Interview with Producer Frank Marshall*, „Fangoria” 1982, no. 19.
- Michalek B., *Nie jesteśmy sami...*, „Kino” 1978, nr 5.
- Michalek B., *Przybyszów należy pokochać*, „Kino” 1983, nr 1.
- Moorhead J., *Missing Kids and Their Empty Rooms*, „The Guardian”, 20.09.2008.
- Niecikowski J., *Spielberg dzieckiem podszyty*, „Film” 1985, nr 18.
- Nieszczerzewska M., *Topografia dziecięca: od wielkowiejskiej ulicy do miejsc „skrępowanej wyobraźni”*, „Studia Kulturoznawcze” 2011, nr 1.
- Nikolajeva M., Taylor L., *“Must We to Bed Indeed?” Beds as Cultural Signifiers in Picturebooks for Children*, „New Review of Children’s Literature and Librarianship” 2011, vol. 17.
- Oleszczyk M., *Detoks po błogostanie: wyznania wychowanka Kina Nowej Przygody*, „Kino” 2015, nr 6.
- Olszewski J., *Nowa widowiskowość*, „Film” 1986, nr 39.
- Orliński W., *Brodaty dzieciak*, „Gazeta Wyborcza” 2002, nr 220 (20.09).
- Orłowska M., *Listy do redakcji*, „Kino” 1990, nr 7.
- Parowski M., *Fantastyka zmienia kino*, „Kino” 2005, nr 6.
- Persons D., *Little Monsters*, „Cinefantastique” 1989, vol. 20, no. 1–2.
- Pesanelli D., *Reinventing the Children’s Room*, „The Futurist” 1991, vol. 25, no. 5.
- Philo Ch., *‘To Go Back up the Side Hill’: Memories, Imaginations and Reveries of Childhood*, „Children’s Geographies” 2003, vol. 1, no. 1.
- Plata-Przechlewski J., *Listy do redakcji*, „Kino” 1990, nr 7.
- Płazewski J., *Nowa przygoda – i co dalej?*, „Kino” 1986, nr 5.
- Płazewski J., *Czy „Nowa Przygoda” zdobędzie monopol na kino światowe*, „Kino” 1990, nr 1.
- Raczek T., *Ucieczka do krainy czarów*, „Kino” 1986, nr 234.
- Rossano D., *Dorosłe dziecko*, „Przekrój” 2002, nr 42.
- Sobel D., *A Place in the World: Adults’ Memories of Childhood’s Special Places*, „Children’s Environments Quarterly” 1990, vol. 7, no. 4.
- Sobolewski T., *Nowa Przygoda, nowa baśń*, „Kino” 1990, nr 1.
- Solman G., *Godzilla’s little acre*, „Film Comment” 1998, vol. 34, no. 4.

- Stevenson R.L., *My First Book – "Treasure Island"*, „McClure's Magazine" 1894, vol. 3, no. 4.
- Strick P., Alice, „Monthly Film Bulletin" 1988, no. 55.
- Slyck A.A. van, *Kid Size: The Material World of Childhood: An Exhibition Review*, „Winterthur Portfolio" 2004, vol. 39, no. 1.
- Sundmark B., *Maps in Children's Books: From Playworld and Childhood Geography to Comic Fantasy and Picturebook Art*, „Filoteknos" 2019, vol. 9.
- Syska R., *Reaganomatoretro, czyli czekając na herosa*, „EKRANY" 2012, nr 5.
- Syska R., *Zmory, które straszą na jawie. Motyw dziecka w amerykańskim horrorze lat 80.*, „Studia Filmoznawcze" 2012, nr 33.
- Taylor J., *Nervous About the Nineties*, „New York Magazine", 20.06.1988.
- Turner G.E., *Steven Spielberg and E.T. the Extra-Terrestrial*, „American Cinematographer" 1983, nr 1.
- Waksmund R., *Wprowadzenie*, „Studia Filmoznawcze" 2012, t. 33.
- Wing N., *A Room to Grow In*, „Parents" 1989, vol. 64, no. 2.
- Wing N., *Split Spaces*, „Parents" 1988, vol. 63, no. 10.
- Wing N., *Toys in the Attic*, „Parents" 1988, vol. 63, no. 11.
- Wright Wiley K., *Make Room!*, „Working Mother" 1986, nr 11.

Hasła w encyklopediach

- Hegner K., *Furniture*, w: *Encyclopedia of Children and Childhood. In History and Society*, ed. P.S. Fass, Vol. 2: F–R, Gale, New York, Detroit, San Diego, San Francisco, Cleveland, New Haven, Waterville, London, Munich 2004.
- Night fears*, w: Ch.P. Pollak, M.J. Thorpy, J. Yager, *The Encyclopedia of Sleep and Sleep Disorders*, Facts on File, New York 1991.

Źródła internetowe

- Awalt S., Chase J., *Friend-maker, Fear-maker*, „Amblin", 28.10.2020, <https://amblin.com/article/come-play-jacob-chase-interview>, data dostępu: 29.10.2021.
- Bailey J., *Second Glance: Stephen King's Clever, Overlooked Horror Anthology 'Cat's Eye'*, „Flavorwire", <https://www.flavorwire.com/589548/second-glance-stephen-kings-clever-overlooked-horror-anthology-cats-eye>, data dostępu: 25.03.2021.
- Bedrooms in Movies*, <https://bedroomsinmovies.wordpress.com/>, data dostępu: 19.08.2019.

- Bell A., *Things You Forgot Happened in Little Monsters*, <https://www.looper.com/279751/things-you-forgot-happened-in-little-monsters>, data dostępu: 26.02.2021.
- Bostedt S.L., 'Stranger Things' Isn't for Kids, but Eleven Is the Feminist Role Model Young Girls Need, „Chicago Tribune”, <https://www.chicagotribune.com/redeye/redeye-stranger-things-eleven-feminist-role-model-little-girls-need-20160815-story.html>, data dostępu: 28.10.2021.
- Bowen C., *Review: Stranger Things: Season One*, „Slant”, <https://www.slantmagazine.com/tv/stranger-things-season-one>, data dostępu: 29.10.2021.
- Bradshaw P., *Ready Player One Review – Spielberg Spins a Dizzying VR Yarn*, „The Guardian”, <https://www.theguardian.com/film/2018/mar/28/ready-player-one-review-steven-spielberg-tye-sheridan-mark-rylance>, data dostępu: 28.10.2021.
- Bumblebee*, <https://cantinacreative.com/bumblebee>, data dostępu: 29.10.2021.
- Burin R., *Hear me out: why Return to Oz isn't a bad movie*, „The Guardian”, <https://www.theguardian.com/film/2021/feb/11/hear-me-out-why-return-to-oz-isnt-a-bad-movie>, data dostępu: 10.05.2021.
- Caruso N., *Class of 88: GHOULIES II and the Explosion of Small Creature Features*, <https://dailydead.com/class-of-88-ghoulies-ii-capitalizing-on-the-explosion-of-small-creature-features>, data dostępu: 25.03.2021.
- Christensen B., *INTERVIEW: Brandon Christensen, Dir. of 'Z' Now Streaming & on DVD*, „iHORROR”, <https://www.ihorror.com/interview-brandon-christensen-dir-of-z-now-streaming-on-dvd>, data dostępu: 29.10.2021.
- Child's Play' Director Lars Klevberg on How the Remake Is 'E.T.' on Acid*, <https://www.moviefone.com/2019/06/20/childs-play-director-lars-klevberg-interview>, data dostępu: 28.10.2021.
- Chung-hoon C., Soon-jin S., *Interview*, „Korean Film”, http://koreanfilm.or.kr/eng/news/interview.jsp?blbdComCd=601019&seq=282&mode=INTERVIEW_VIEW, data dostępu: 29.10.2021.
- Cykorz K., *Nic dziwnego nie nadchodzi*, „Dwutygodnik”, <https://www.dwutygodnik.com/artykul/6704-nic-dziwnego-nie-nadchodzi.html>, data dostępu: 29.10.2021.
- David Siegel and Scott McGehee *What Maisie Knew Interview*, „Female.com.au”, 22.08.2013, <https://www.female.com.au/david-siegel-and-scott-mcgehee-what-maisie-knew-interview.htm>, data dostępu: 10.10.2020.
- Director John Lafia on Child's Play 2*, <https://www.youtube.com/watch?v=bAdMJmZzXvU>, data dostępu: 29.07.2021.
- Ebert R., *Cat's Eye*, „Chicago Sun-Times”, 16.04.1985, <https://www.rogerebert.com/reviews/cats-eye-1985>, data dostępu: 25.03.2021.

- Ebert R., *Child's Play*, „Chicago Sun-Times”, 9.11.1988, <https://www.rogerebert.com/reviews/childs-play-1988>, https://www.rottentomatoes.com/m/childs_play_2, data dostępu: 29.07.2021.
- Ebert R., *Little Nemo: Adventures in Slumberland*, „Chicago Sun-Times”, 21.08.1992, <https://www.rogerebert.com/reviews/little-nemo-adventures-in-slumberland-1992>, data dostępu: 26.03.2021.
- Ebert R., *Poltergeist*, 1982, <https://www.rogerebert.com/reviews/poltergeist-1982>, data dostępu: 18.11.2021.
- Electra, *Chambers of Being. Secret Space and the Child in English Children's Literature of the Late 19th and Early 20th Centuries*, <https://thefifthe.wordpress.com/2017/10/29/5158>, data dostępu: 10.10.2020.
- Elson D., *Child's Play 2 (1990)*, „Frame Rated”, <https://www.framerated.co.uk/childs-play-2-1990>, data dostępu: 29.07.2021.
- Everything Cinemassacre, o8. *Making Contact*, <https://www.youtube.com/watch?v=0o2FsNeh5uw>, data dostępu: 1.09.2021.
- Federici S., *Feminizm i polityka dóbr wspólnych w erze akumulacji pierwotnej*, przeł. M. Marszałek, *Biblioteka Online Think Tanku Feministycznego 2013*, http://www.ekologiasztuka.pl/pdf/federici_feminizm_i_polityka_dobr_wspolnych.pdf, data dostępu: 10.10.2020.
- Freeman H., *Times Move Pretty Fast! Rewatching 80s Favourites in the Age of #MeToo*, „The Guardian”, 13.04.2018, <https://www.theguardian.com/film/2018/apr/13/80s-films-molly-ringwald-john-hughes-metoo>, data dostępu: 28.10.2021.
- Gass Z., *Tiny Terrors: 20 Greatest Miniature Movie Monsters, Ranked*, <https://www.cbr.com/mini-small-movie-monsters-ranked>, data dostępu: 25.03.2021.
- Gibson N., *'Little Monsters' Was A Creepy Fever Dream Disguised As A Children's Film*, <https://www.ranker.com/list/why-little-monsters-was-so-creepy/nathan-gibson>, data dostępu: 26.02.2021.
- Guillermo del Toro *'Don't Be Afraid of the Dark' Interview*, „Fandom Entertainment”, <https://www.youtube.com/watch?v=2edlXY-PRNw>, data dostępu: 29.10.2021.
- <https://www.boxofficemojo.com/release/rl978880001/weekend>, data dostępu: 25.03.2021.
- Hurt H., *Look Inside Steven Spielberg's House in Pacific Palisades*, „Architectural Digest”, May, 1989, <https://www.architecturaldigest.com/story/steven-spielberg-pacific-palisades-home>, data dostępu: 1.09.2019.
- Interview: Benh Zeitlin, dir. Beasts of the Southern Wild*, „Flixist”, 20.02.2020, <https://www.flixist.com/interview-benh-zeitlin-dir-beasts-of-the-southern-wild>, data dostępu: 10.10.2020.

- Jakimiak A., 2020: *Horror rodzinny*, „Dwutygodnik”, <https://www.dwutygodnik.com/artykul/8655-2020-horror-rodzinny.html>, data dostępu: 29.10.2021.
- Kamiński J., *Janusz Kaminski on 'The Post', Steven Spielberg, and Why the Art of Cinematography Is Disappearing*, „Collider”, <https://collider.com/janusz-kaminski-interview-the-post-steven-spielberg>, data dostępu: 29.10.2021.
- Keiper B., *Fairy Tales and Killer Dolls: John Lafia and CHILD'S PLAY 2*, „Dread Central”, <https://www.dreadcentral.com/editorials/331532/fairy-tales-and-killer-dolls-john-lafia-and-childs-play-2>, data dostępu: 29.07.2021.
- Kirschner D., Radish Ch., *How 'Child's Play' Producer Turned His Fear of Dolls Into a Killer Franchise*, „Collider”, <https://collider.com/childs-play-producer-david-kirschner>, data dostępu: 22.08.2024.
- Leonetti M., Edlund R., *Poltergeist (1982) / Episode #6*, „American Cinematographer”, 31.10.2008, <https://ascmag.com/podcasts/poltergeist-matthew-leonetti-asc-richard-edlund-asc>, data dostępu: 12.12.2020.
- Lindbergs K., *Ghost Girls & Bouncing Balls: KILL, BABY KILL! (1966)*, <https://cinebeats.wordpress.com/2017/11/17/ghost-girls-bouncing-balls-kill-baby-kill-1966>, data dostępu: 10.10.2020.
- Lubelski T., *Komentarz prof. Tadeusza Lubelskiego – Mali bohaterowie*, <https://filmotekaskolna.pl/dla-nauczycieli/nasze-lekcje/lekcja-18-mali-bohaterowie>, data dostępu: 10.10.2020.
- McFadzean A., *Historicizing Dystopia: Suburban Fantastic Media and White Millennial Childhood*, „Los Angeles Review of Books”, <https://www.lareviewofbooks.org/article/historicizing-dystopia-suburban-fantastic-media-and-white-millennial-childhood>, data dostępu: 28.10.2021.
- Metzger P., *The Nostalgia Pendulum: A Rolling 30-Year Cycle of Pop Culture Trends*, „The Patterning”, <http://thepatterning.com/2017/02/13/the-nostalgia-pendulum-a-rolling-30-year-cycle-of-pop-culture-trends>, data dostępu: 28.10.2021.
- MK, *Child's Play 2*, „Time Out”, <https://www.timeout.com/movies/childs-play-2>, data dostępu: 29.07.2021.
- Muir J.K., *The Horror Lexicon #7: This Boy's Bedroom*, <https://johnkennethmuir.wordpress.com/2012/03/27/the-horror-lexicon-7-this-boys-bedroom>, data dostępu: 26.08.2024.
- Newton S., *Horror Review: Child's Play 2*, „The Georgia Straight”, 15.11.1990, <https://earofnewt.com/2014/01/28/horror-review-childs-play-2>, data dostępu: 29.07.2021.
- Oleszczyk M., *Bardzo Fajny Garbus*, „Filmweb”, <https://www.filmweb.pl/reviews/recenzja-filmu-Bumblebee-22080>, data dostępu: 28.10.2021.

- Orenstein P., *The Movies Discover The Teen-Age Girl*, „The New York Times”, 11.08.1996, <https://www.nytimes.com/1996/08/11/movies/the-movies-discover-the-teen-age-girl.html>, data dostępu: 10.10.2020.
- Phillips P., *The Main Message Of Vampires Vs The Bronx Might Not Be What You Think*, „Looper”, <https://www.looper.com/258259/the-main-message-of-vampires-vs-the-bronx-might-not-be-what-you-think>, data dostępu: 29.10.2021.
- Pluciński P., „Bumblebee”, „Pop Glitch”, https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=288710777972837&id=133301466686829, data dostępu: 28.10.2021.
- Powell J., Charbonier D., *Interview With 'The Djinn' Filmmakers Justin Powell And David Charbonier*, <https://www.pophorror.com/interview-with-the-djinn-filmmakers-justin-powell-and-david-charbonier>, data dostępu: 28.10.2021.
- Prodeus A., Rockwell A., *Rozmowa z Alexandrem Rockwellem*, <https://www.nowehoryzonty.pl/vod-film.s?id=10516>, data dostępu: 10.10.2020.
- Richardson Andrews Ch., *Let the music lead you back to Return to Oz*, „The Guardian”, <https://www.theguardian.com/music/musicblog/2015/dec/15/let-the-music-lead-you-back-to-return-to-oz>, data dostępu: 10.05.2021.
- Robare S., *Awesome 80s Bedrooms*, <https://www.brandedinthe80s.com/awesome-80s-bedrooms>, data dostępu: 19.08.2019.
- Robare S., *Awesome 80s Bedrooms: Flight of the Navigator Edition*, <https://www.brandedinthe80s.com/12010/awesome-80s-bedrooms-flight-of-the-navigator>, data dostępu: 19.08.2019.
- Robare S., *Awesome 80s Bedrooms: The Making Contact Edition*, <https://www.brandedinthe80s.com/15630/awesome-80s-bedrooms-the-making-contact-edition>, data dostępu: 1.09.2019.
- Roos Ch., *Das fliegende Bett – Flying Bed, Phantastische Bilder zwischen Traum und Wirklichkeit*, <http://rooschristoph.blogspot.com/2014/11/das-fliegende-bett-flying-bed.html>, data dostępu: 21.01.2021.
- Schweigert D., *Small Creature Movies of the 1980s: A Complete List (Gremlins, Critters, Ghoulies etc.)*, <https://www.80shorror.net/index/2015/10/6/small-creature-movies-of-the-1980s-a-complete-list-gremlins-critters-ghoulies-etc>, data dostępu: 25.03.2021.
- Soaring into the Past on Sweet Dreams*, „Newsday”, 2.08.1986, cyt. za: <http://www.petercoyote.com/yonder.html>, data dostępu: 4.02.2020.
- Stranger Things: Spotlight; Cinematography; Netflix*, <https://www.youtube.com/watch?v=LwVxUFusE8U>, data dostępu: 29.10.2021.

- Taylor D., *The Films of Roland Emmerich: From Worst to Best*, „IndieWire”, <https://www.indiewire.com/2013/06/the-films-of-roland-emmerich-from-worst-to-best-96613>, data dostępu: 29.08.2021.
- The Chucky Files – Don Mancini on CHILD’S PLAY 2 (1990)*, <https://www.youtube.com/watch?v=MnjWj4hwrXo>, data dostępu: 29.07.2021.
- The Final Note – Alex Vincent interviews John Lafia – Director of Child’s Play 2*, <https://www.youtube.com/watch?v=9UpQ9r2xJ3g>, data dostępu: 29.07.2021.
- The Incredibly Strange Creature, *Making Contact (1985)*, <https://orringrey.com/2016/03/21/making-contact-1985>, data dostępu: 1.09.2021.
- The Making of Child’s Play! The Birth of Chucky/Creating the Horror/Unleashed*, <https://www.youtube.com/watch?v=ogCa2IGiGuA>, data dostępu: 29.07.2021.
- Thomas K., ‘Child’s Play 2’ Plays Up the Horror, „Los Angeles Times”, 9.11.1990, <https://www.latimes.com/archives/la-xpm-1990-11-09-ca-4160-story.html>, data dostępu: 29.07.2021.
- Thomson Ch., *The History of That Monster Under the Bed*, <https://www.dreams.co.uk/sleep-matters-club/the-history-of-that-monster-who-lives-under-your-bed>, data dostępu: 26.02.2021.
- Thrower E., *Stranger Things: the Duffer Brothers Share the Secrets of Their Hit Show*, „Empire”, <https://www.empireonline.com/movies/features/stranger-things-duffer-brothers-share-secrets-hit-show>, data dostępu: 29.10.2021.
- [Two] 2 Guys And A Chainsaw, *Episode #207: Making Contact (1985)*, <https://www.youtube.com/watch?v=MJvMKvyqpUo>, data dostępu: 29.08.2021.
- Vhs Horror, *The Video Dead 1987 Gr subs*, 2013, <https://www.youtube.com/watch?v=Z8hioTPqIYU>, data dostępu: 25.02.2019.
- vkimo, *Retro Rooms Part Deux*, <https://www.retro-daze.org/site/article/id/463>, data dostępu: 19.08.2019.
- Walter Murch – *The perfect age is 10 (13/320)*, https://www.youtube.com/watch?v=98_MO6UERsg, data dostępu: 14.05.2021.
- Walter Murch – *The underlying message in ‘Return to Oz’ (128/320)*, <https://www.youtube.com/watch?v=xQ-W2yw7IvU>, data dostępu: 10.05.2021.
- Walter Murch – *Why ‘Return to Oz’ seems scary (127/320)*, https://www.youtube.com/watch?v=SpaV2_vT4Ps, data dostępu: 10.05.2021.
- West A., *Stranger Things Finally Introduced an LGBT Character*, „Pink News”, <https://www.pinknews.co.uk/2019/07/07/stranger-things-3-netflix-first-openly-lgbt-character>, data dostępu: 29.10.2021.

- West A., *The Neo-Gothic Horror Of James Wan*, „Coming Soon”, https://www.comingsoon.net/horror/pb_article_type/747738-neo-gothic-horror-james-wan, data dostępu: 29.10.2021.
- Whipp G., *Steven Spielberg gave his sisters veto power on 'The Fabelmans.' They gave him their trust*, „Los Angeles Times”, 21.02.2023, <https://www.latimes.com/entertainment-arts/awards/story/2023-02-21/steven-spielberg-gave-his-sisters-veto-power-on-the-fabelmans-they-gave-him-their-trust>, data dostępu: 17.08.2024.
- Whiteman H., *Roland Emmerich, the accidental director*, CNN, <https://edition.cnn.com/2008/SHOWBIZ/02/28/emmerich.history>, data dostępu: 30.08.2021.
- Willman Ch., *A Lighthearted 'Little Monsters'*, „Los Angeles Times”, 26.08.1989, <https://www.latimes.com/archives/la-xpm-1989-08-26-ca-864-story.html>, data dostępu: 26.02.2020.
- Wilson N., *Super 8's 'Super Pussy'*, „Ms. Magazine”, <https://msmagazine.com/2011/06/18/super-8s-super-pussy>, data dostępu: 29.10.2021.
- Zinoman J., *Home Is Where the Horror Is*, „New York Times”, <https://www.nytimes.com/2018/06/07/movies/hereditary-horror-movies.html>, data dostępu: 29.10.2021.

Spis ilustracji

Fot. 1. Kadr z filmu <i>Dobra matka</i> (<i>The Good Mother</i> , reż. Leonard Nimoy, 1988)	39
Fot. 2. Kadr z filmu <i>Zakochać się</i> (<i>Falling in Love</i> , reż. Ulu Grosbard, 1984)	39
Fot. 3. Kadr z filmu <i>Spokojnie, tatuśku</i> (<i>Parenthood</i> , reż. Ron Howard, 1989)	39
Fot. 4. Kadr z filmu <i>Stolik dla pięciorga</i> (<i>Table for Five</i> , reż. Robert Lieberman, 1983)	39
Fot. 5. Kadr z filmu <i>Stracone złudzenia</i> (<i>The Fallen Idol</i> , reż. Carol Reed, 1948)	69
Fot. 6. Kadr z filmu <i>Strach przed ciemnością</i> (<i>Afraid of the Dark</i> , reż. Mark Peploe, 1991)	69
Fot. 7. Kadr z filmu <i>Inni</i> (<i>The Others</i> , reż. Alejandro Amenábar, 2001)	69
Fot. 8. Kadr z filmu <i>Twarze dzieci</i> (<i>Visages d'enfants</i> , reż. Jacques Feyder, 1925)	72
Fot. 9. Kadr z filmu <i>Twarze dzieci</i> (<i>Visages d'enfants</i> , reż. Jacques Feyder, 1925)	72
Fot. 10. Kadr z filmu <i>Nakarmić kruki</i> (<i>Cría cuervos</i> , reż. Carlos Saura, 1976)	72
Fot. 11. Kadr z filmu <i>Nakarmić kruki</i> (<i>Cría cuervos</i> , reż. Carlos Saura, 1976)	72
Fot. 12. Kadr z filmu <i>Słodki dom horroru</i> (<i>La Dolce casa degli orrori</i> , reż. Lucio Fulci, 1989)	72
Fot. 13. Kadr z filmu <i>Słodki dom horroru</i> (<i>La Dolce casa degli orrori</i> , reż. Lucio Fulci, 1989)	72
Fot. 14. Kadr z filmu <i>Fanny i Aleksander</i> (<i>Fanny och Alexander</i> , reż. Ingmar Bergman, 1982)	75
Fot. 15. Kadr z filmu <i>Fanny i Aleksander</i> (<i>Fanny och Alexander</i> , reż. Ingmar Bergman, 1982)	75
Fot. 16. Kadr z filmu <i>Bałwanek</i> (<i>The Snowman</i> , reż. Dianne Jackson, 1982)	75
Fot. 17. Kadr z filmu <i>Bałwanek</i> (<i>The Snowman</i> , reż. Dianne Jackson, 1982)	75
Fot. 18. Kadr z filmu <i>Ekspres polarny</i> (<i>The Polar Express</i> , reż. Robert Zemeckis, 2004)	75

Fot. 19. Kadr z filmu <i>Ekspres polarny</i> (<i>The Polar Express</i> , reż. Robert Zemeckis, 2004)	75
Fot. 20. Kadr z filmu <i>Krampus. Duch Świąt</i> (<i>Krampus</i> , reż. Michael Dougherty, 2015)	75
Fot. 21. Kadr z filmu <i>Krampus. Duch Świąt</i> (<i>Krampus</i> , reż. Michael Dougherty, 2015)	75
Fot. 22. Plakat filmu <i>A Child's Christmas in Wales</i> (reż. Don McBready, 1987)	76
Fot. 23. Plakat filmu <i>Opowieść wigilijna Myszki Miki</i> (<i>Mickey's Christmas Carol</i> , reż. Burny Mattinson, 1983)	76
Fot. 24. Plakat filmu <i>Kevin sam w domu</i> (<i>Home Alone</i> , reż. Chris Columbus, 1990)	76
Fot. 25. Plakat filmu <i>Cud na 34. ulicy</i> (<i>Miracle on 34th Street</i> , reż. Les Mayfield, 1994)	76
Fot. 26. Kadr z filmu <i>Święty Mikołaj</i> (<i>Santa Claus</i> , reż. George Albert Smith, 1898)	81
Fot. 27. Kadr z filmu <i>Święty Mikołaj</i> (<i>Santa Claus</i> , reż. George Albert Smith, 1898)	81
Fot. 28. Kadr z filmu <i>Święty Mikołaj</i> (<i>Santa Claus</i> , reż. George Albert Smith, 1898)	81
Fot. 29. Kadr z filmu <i>Święty Mikołaj</i> (<i>Santa Claus</i> , reż. George Albert Smith, 1898)	81
Fot. 30. Kadr z filmu <i>Święty Mikołaj</i> (<i>Santa Claus</i> , reż. George Albert Smith, 1898)	81
Fot. 31. Kadr z filmu <i>Święty Mikołaj</i> (<i>Santa Claus</i> , reż. George Albert Smith, 1898)	81
Fot. 32. Kadr z filmu <i>Święty Mikołaj</i> (<i>Santa Claus</i> , reż. George Albert Smith, 1898)	81
Fot. 33. Kadr z filmu <i>Święty Mikołaj</i> (<i>Santa Claus</i> , reż. George Albert Smith, 1898)	81
Fot. 34. Kadr z filmu <i>Niebieski ptak</i> (<i>The Blue Bird</i> , reż. Maurice Tourneur, 1918)	85
Fot. 35. Kadr z filmu <i>Niebieski ptak</i> (<i>The Blue Bird</i> , reż. Maurice Tourneur, 1918)	85
Fot. 36. Kadr z filmu <i>Niebieski ptak</i> (<i>The Blue Bird</i> , reż. Maurice Tourneur, 1918)	85

Fot. 37. Kadr z filmu <i>Niebieski ptak</i> (<i>The Blue Bird</i> , reż. Maurice Tourneur, 1918)	85
Fot. 38. Kadr z filmu <i>Najeźdźcy z Marsa</i> (<i>Invaders from Mars</i> , reż. William Cameron Menzies, 1953)	91
Fot. 39. Kadr z filmu <i>Najeźdźcy z Marsa</i> (<i>Invaders from Mars</i> , reż. William Cameron Menzies, 1953)	91
Fot. 40. Kadr z filmu <i>Najeźdźcy z Marsa</i> (<i>Invaders from Mars</i> , reż. William Cameron Menzies, 1953)	91
Fot. 41. Kadr z filmu <i>Najeźdźcy z Marsa</i> (<i>Invaders from Mars</i> , reż. William Cameron Menzies, 1953)	91
Fot. 42. Kadr z filmu <i>Cujo</i> (reż. Lewis Teague, 1983)	92
Fot. 43. Kadr z filmu <i>Cujo</i> (reż. Lewis Teague, 1983)	92
Fot. 44. Kadr z filmu <i>Cujo</i> (reż. Lewis Teague, 1983)	92
Fot. 45. Kadr z filmu <i>Cujo</i> (reż. Lewis Teague, 1983)	92
Fot. 46. Kadr z filmu <i>Ucieczka nawigatora</i> (<i>Flight of the Navigator</i> , reż. Randal Kleiser, 1986)	105
Fot. 47. Kadr z filmu <i>Joey</i> (<i>Making Contact</i> , reż. Roland Emmerich, 1985)	105
Fot. 48. Kadr z filmu <i>Narzeczona dla księcia</i> (<i>The Princess Bride</i> , reż. Rob Reiner, 1987)	105
Fot. 49. Kadr z filmu <i>Goonies</i> (<i>The Goonies</i> , reż. Richard Donner, 1985)	115
Fot. 50. Kadr z filmu <i>Neonowi maniacy</i> (<i>Neon Maniacs</i> , reż. Joseph Mangine, 1986)	115
Fot. 51. Kadr z filmu <i>Łowcy potworów</i> (<i>The Monster Squad</i> , reż. Fred Dekker, 1987)	115
Fot. 52. Kadr z filmu <i>Labirynt</i> (<i>Labyrinth</i> , reż. Jim Henson, 1986)	118
Fot. 53. Kadr z filmu <i>Oko kota</i> (<i>Cat's Eye</i> , reż. Lewis Teague, 1985)	118
Fot. 54. Kadr z filmu <i>Powrót do krainy Oz</i> (<i>Return to Oz</i> , reż. Walter Murch, 1985)	118
Fot. 55. Kadr z filmu <i>Badacze kosmosu</i> (<i>Explorers</i> , reż. Joe Dante, 1985)	121
Fot. 56. Kadr z filmu <i>E.T.</i> (<i>E.T. the Extra-Terrestrial</i> , reż. Steven Spielberg, 1982)	121
Fot. 57. Kadr z filmu <i>Ucieczka nawigatora</i> (<i>Flight of the Navigator</i> , reż. Randal Kleiser, 1986)	121
Fot. 58. Fotos z filmu <i>Bliskie spotkania trzeciego stopnia</i> (<i>Close Encounters of the Third Kind</i> , reż. Steven Spielberg, 1977)	137

Fot. 59. Kadr z filmu <i>Duch</i> (<i>Poltergeist</i> , reż. Tobe Hooper, 1982)	137
Fot. 60. Kadr z filmu <i>E.T.</i> (<i>E.T. the Extra-Terrestrial</i> , reż. Steven Spielberg, 1982)	137
Fot. 61. Plakat filmu <i>Joey</i> (<i>Making Contact</i> , reż. Roland Emmerich, 1985)	144
Fot. 62. Plakat filmu <i>De Lift</i> (reż. Dick Maas, 1983)	144
Fot. 63. Plakat filmu <i>Lalki</i> (<i>Dolls</i> , reż. Stuart Gordon, 1987)	144
Fot. 64. Plakat filmu <i>Impuls</i> (<i>Pulse</i> , reż. Paul Golding, 1988)	144
Fot. 65. Kadr z filmu <i>Miasteczko Salem</i> (<i>Salem's Lot</i> , reż. Tobe Hooper, 1979)	157
Fot. 66. Fotos z filmu <i>Biała dama</i> (<i>Lady in White</i> , reż. Frank LaLoggia, 1988)	157
Fot. 67. Kadr z filmu <i>Duch</i> (<i>Poltergeist</i> , reż. Tobe Hooper, 1982)	157
Fot. 68. Kadr z filmu <i>Duch</i> (<i>Poltergeist</i> , reż. Tobe Hooper, 1982)	163
Fot. 69. Kadr z filmu <i>Duch</i> (<i>Poltergeist</i> , reż. Tobe Hooper, 1982)	163
Fot. 70. Kadr z filmu <i>Duch</i> (<i>Poltergeist</i> , reż. Tobe Hooper, 1982)	163
Fot. 71. Kadr z filmu <i>Duch</i> (<i>Poltergeist</i> , reż. Tobe Hooper, 1982)	170
Fot. 72. Kadr z filmu <i>Halloween 3. Sezon czarownic</i> (<i>Halloween III: Season of the Witch</i> , reż. Tommy Lee Wallace, 1982)	170
Fot. 73. Kadr z filmu <i>Dziewczynka z pajacem</i> (<i>La Casa 3</i> , reż. Umberto Lenzi, 1988)	170
Fot. 74. Kadr z filmu <i>Duch</i> (<i>Poltergeist</i> , reż. Tobe Hooper, 1982)	175
Fot. 75. Kadr z filmu <i>Duch</i> (<i>Poltergeist</i> , reż. Tobe Hooper, 1982)	175
Fot. 76. Kadr z filmu <i>E.T.</i> (<i>E.T. the Extra-Terrestrial</i> , reż. Steven Spielberg, 1982)	182
Fot. 77. Kadr z filmu <i>E.T.</i> (<i>E.T. the Extra-Terrestrial</i> , reż. Steven Spielberg, 1982)	182
Fot. 78. Kadr z filmu <i>E.T.</i> (<i>E.T. the Extra-Terrestrial</i> , reż. Steven Spielberg, 1982)	182
Fot. 79. Kadr z filmu <i>E.T.</i> (<i>E.T. the Extra-Terrestrial</i> , reż. Steven Spielberg, 1982)	185
Fot. 80. Kadr z filmu <i>E.T.</i> (<i>E.T. the Extra-Terrestrial</i> , reż. Steven Spielberg, 1982)	185
Fot. 81. Kadr z filmu <i>E.T.</i> (<i>E.T. the Extra-Terrestrial</i> , reż. Steven Spielberg, 1982)	185
Fot. 82. Kadr z filmu <i>E.T.</i> (<i>E.T. the Extra-Terrestrial</i> , reż. Steven Spielberg, 1982)	188
Fot. 83. Kadr z filmu <i>E.T.</i> (<i>E.T. the Extra-Terrestrial</i> , reż. Steven Spielberg, 1982)	188

Fot. 84. Kadr z filmu <i>E.T.</i> (<i>E.T. the Extra-Terrestrial</i> , reż. Steven Spielberg, 1982)	188
Fot. 85. Kadr z filmu <i>E.T.</i> (<i>E.T. the Extra-Terrestrial</i> , reż. Steven Spielberg, 1982)	194
Fot. 86. Kadr z filmu <i>E.T.</i> (<i>E.T. the Extra-Terrestrial</i> , reż. Steven Spielberg, 1982)	194
Fot. 87. Kadr z filmu <i>E.T.</i> (<i>E.T. the Extra-Terrestrial</i> , reż. Steven Spielberg, 1982)	194
Fot. 88. Kadr z filmu <i>E.T.</i> (<i>E.T. the Extra-Terrestrial</i> , reż. Steven Spielberg, 1982)	195
Fot. 89. Kadr z filmu <i>E.T.</i> (<i>E.T. the Extra-Terrestrial</i> , reż. Steven Spielberg, 1982)	195
Fot. 90. Kadr z filmu <i>E.T.</i> (<i>E.T. the Extra-Terrestrial</i> , reż. Steven Spielberg, 1982)	195
Fot. 91. Fotos z filmu <i>Imperium słońca</i> (<i>Empire of the Sun</i> , reż. Steven Spielberg, 1987)	210
Fot. 92. Kadr z filmu <i>Tail of a Tiger</i> (reż. Rolf de Heer, 1984)	210
Fot. 93. Kadr z filmu <i>Przygody małego Nemo w krainie snów</i> (<i>Little Nemo: Adventures in Slumberland</i> , reż. Masami Hata, Masanori Hata, William T. Hurtz, 1989)	210
Fot. 94. Kadr z filmu <i>Przygody małego Nemo w krainie snów</i> (<i>Little Nemo: Adventures in Slumberland</i> , reż. Masami Hata, Masanori Hata, William T. Hurtz, 1989)	219
Fot. 95. Kadr z filmu <i>Pieski Fluppy (Fluppy Dogs</i> , reż. Fred Wolf, 1986)	219
Fot. 96. Kadr z filmu <i>Przygody małego Nemo w krainie snów</i> (<i>Little Nemo: Adventures in Slumberland</i> , reż. Masami Hata, Masanori Hata, William T. Hurtz, 1989)	219
Fot. 97. Kadr z filmu <i>Pieski Fluppy (Fluppy Dogs</i> , reż. Fred Wolf, 1986)	219
Fot. 98. Kadr z filmu <i>Przygody małego Nemo w krainie snów</i> (<i>Little Nemo: Adventures in Slumberland</i> , reż. Masami Hata, Masanori Hata, William T. Hurtz, 1989)	219
Fot. 99. Kadr z filmu <i>Pieski Fluppy (Fluppy Dogs</i> , reż. Fred Wolf, 1986)	219
Fot. 100. Kadr z filmu <i>Rodzice (Parents</i> , reż. Bob Balaban, 1989)	229
Fot. 101. Fotos z filmu <i>Przyczajeni (Lurkers</i> , reż. Roberta Findlay, 1988)	229
Fot. 102. Kadr z filmu <i>There's a Nightmare in My Closet</i> (reż. Gary Templeton, 1987)	229

Fot. 103. Kadr z filmu <i>E.T.</i> (<i>E.T. the Extra-Terrestrial</i> , reż. Steven Spielberg, 1982)	234
Fot. 104. Kadr z filmu <i>Joey</i> (<i>Making Contact</i> , reż. Roland Emmerich, 1985)	234
Fot. 105. Kadr z filmu <i>Małe potwory</i> (<i>Little Monsters</i> , reż. Richard Greenberg, 1989)	234
Fot. 106. Plakat filmu <i>The Pit</i> (reż. Lew Lehman, 1982)	239
Fot. 107. Plakat filmu <i>Wrota</i> (<i>The Gate</i> , reż. Tibor Takács, 1987)	239
Fot. 108. Plakat filmu <i>Goonies</i> (<i>The Goonies</i> , reż. Richard Donner, 1985)	239
Fot. 109. Plakat filmu <i>Małe potwory</i> (<i>Little Monsters</i> , reż. Richard Greenberg, 1989)	239
Fot. 110. Kadr z filmu <i>Małe potwory</i> (<i>Little Monsters</i> , reż. Richard Greenberg, 1989)	240
Fot. 111. Kadr z filmu <i>Małe potwory</i> (<i>Little Monsters</i> , reż. Richard Greenberg, 1989)	240
Fot. 112. Kadr z filmu <i>Małe potwory</i> (<i>Little Monsters</i> , reż. Richard Greenberg, 1989)	240
Fot. 113. Kadr z filmu <i>Małe potwory</i> (<i>Little Monsters</i> , reż. Richard Greenberg, 1989)	244
Fot. 114. Kadr z filmu <i>Małe potwory</i> (<i>Little Monsters</i> , reż. Richard Greenberg, 1989)	244
Fot. 115. Kadr z filmu <i>Małe potwory</i> (<i>Little Monsters</i> , reż. Richard Greenberg, 1989)	244
Fot. 116. Werk z planu zdjęciowego filmu <i>Oko kota</i> (<i>Cat's Eye</i> , reż. Lewis Teague, 1985)	249
Fot. 117. Werk z planu zdjęciowego filmu <i>Oko kota</i> (<i>Cat's Eye</i> , reż. Lewis Teague, 1985)	249
Fot. 118. Kadr z filmu <i>Fanny i Aleksander</i> (<i>Fanny och Alexander</i> , reż. Ingmar Bergman, 1982)	253
Fot. 119. Kadr z filmu <i>Cień Emmy</i> (<i>Skyggen af Emma</i> , reż. Søren Kragh-Jacobsen, 1988)	253
Fot. 120. Kadr z filmu <i>Szachowe dzieciństwo</i> (<i>Searching for Bobby Fischer</i> , reż. Steven Zaillian, 1993)	253
Fot. 121. Kadr z filmu <i>Oko kota</i> (<i>Cat's Eye</i> , reż. Lewis Teague, 1985)	253
Fot. 122. Plakat filmu <i>Ghoulies</i> (reż. Luca Bercovici, 1985)	256
Fot. 123. Plakat filmu <i>Gremliny rozrabiają</i> (<i>Gremlins</i> , reż. Joe Dante, 1984)	256

Fot. 124. Plakat filmu <i>Elfy</i> (<i>Elves</i> , reż. Jeffrey Mandel, 1989)	256
Fot. 125. Plakat filmu <i>Oko kota</i> (<i>Cat's Eye</i> , reż. Lewis Teague, 1985)	256
Fot. 126. Kadr z filmu <i>Oko kota</i> (<i>Cat's Eye</i> , reż. Lewis Teague, 1985)	263
Fot. 127. Kadr z filmu <i>Władca lalek</i> (<i>Puppetmaster</i> , reż. David Schmoeller, 1989)	263
Fot. 128. Kadr z filmu <i>Cicha noc, śmierci noc 5: Mordercze zabawki</i> (<i>Silent Night, Deadly Night 5: The Toy Maker</i> , reż. Martin Kitrosser, 1991)	263
Fot. 129. Kadr z filmu <i>Oko kota</i> (<i>Cat's Eye</i> , reż. Lewis Teague, 1985)	266
Fot. 130. Kadr z filmu <i>Oko kota</i> (<i>Cat's Eye</i> , reż. Lewis Teague, 1985)	266
Fot. 131. Kadr z filmu <i>Oko kota</i> (<i>Cat's Eye</i> , reż. Lewis Teague, 1985)	267
Fot. 132. Kadr z filmu <i>Oko kota</i> (<i>Cat's Eye</i> , reż. Lewis Teague, 1985)	267
Fot. 133. Kadr z filmu <i>Duch II: Druga strona</i> (<i>Poltergeist II: The Other Side</i> , reż. Brian Gibson, 1986)	278
Fot. 134. Kadr z filmu <i>Duch II: Druga strona</i> (<i>Poltergeist II: The Other Side</i> , reż. Brian Gibson, 1986)	278
Fot. 135. Kadr z filmu <i>Duch II: Druga strona</i> (<i>Poltergeist II: The Other Side</i> , reż. Brian Gibson, 1986)	278
Fot. 136. Kadr z filmu <i>Duch II: Druga strona</i> (<i>Poltergeist II: The Other Side</i> , reż. Brian Gibson, 1986)	278
Fot. 137. Kadr z filmu <i>Duch II: Druga strona</i> (<i>Poltergeist II: The Other Side</i> , reż. Brian Gibson, 1986)	279
Fot. 138. Kadr z filmu <i>Duch II: Druga strona</i> (<i>Poltergeist II: The Other Side</i> , reż. Brian Gibson, 1986)	279
Fot. 139. Kadr z filmu <i>Duch II: Druga strona</i> (<i>Poltergeist II: The Other Side</i> , reż. Brian Gibson, 1986)	279
Fot. 140. Kadr z filmu <i>Duch II: Druga strona</i> (<i>Poltergeist II: The Other Side</i> , reż. Brian Gibson, 1986)	279
Fot. 141. Kadr z filmu <i>Joey</i> (<i>Making Contact</i> , reż. Roland Emmerich, 1985)	283
Fot. 142. Kadr z filmu <i>Joey</i> (<i>Making Contact</i> , reż. Roland Emmerich, 1985)	283
Fot. 143. Kadr z filmu <i>Joey</i> (<i>Making Contact</i> , reż. Roland Emmerich, 1985)	283
Fot. 144. Kadr z filmu <i>Joey</i> (<i>Making Contact</i> , reż. Roland Emmerich, 1985)	283
Fot. 145. Kadr z filmu <i>Joey</i> (<i>Making Contact</i> , reż. Roland Emmerich, 1985)	284
Fot. 146. Kadr z filmu <i>Joey</i> (<i>Making Contact</i> , reż. Roland Emmerich, 1985)	284
Fot. 147. Kadr z filmu <i>Joey</i> (<i>Making Contact</i> , reż. Roland Emmerich, 1985)	284
Fot. 148. Kadr z filmu <i>Joey</i> (<i>Making Contact</i> , reż. Roland Emmerich, 1985)	284

Fot. 149. Kadr z filmu <i>Cameron</i> (<i>Cameron's Closet</i> , reż. Armand Mastroianni, 1988)	287
Fot. 150. Kadr z filmu <i>E.T.</i> (<i>E.T. the Extra-Terrestrial</i> , reż. Steven Spielberg, 1982)	287
Fot. 151. Kadr z filmu <i>Joey</i> (<i>Making Contact</i> , reż. Roland Emmerich, 1985)	287
Fot. 152. Kadr z filmu <i>Powrót do krainy Oz</i> (<i>Return to Oz</i> , reż. Walter Murch, 1985)	302
Fot. 153. Kadr z filmu <i>Powrót do krainy Oz</i> (<i>Return to Oz</i> , reż. Walter Murch, 1985)	302
Fot. 154. Kadr z filmu <i>Powrót do krainy Oz</i> (<i>Return to Oz</i> , reż. Walter Murch, 1985)	302
Fot. 155. Kadr z filmu <i>Powrót do krainy Oz</i> (<i>Return to Oz</i> , reż. Walter Murch, 1985)	302
Fot. 156. Kadr z filmu <i>Coś paskudnego tu nadchodzi</i> (<i>Something Wicked This Way Comes</i> , reż. Jack Clayton, 1983)	306
Fot. 157. Kadr z filmu <i>Obserwator</i> (<i>The Watcher in the Woods</i> , reż. John Hough, 1980)	306
Fot. 158. Kadr z filmu <i>Duch III</i> (<i>Poltergeist III</i> , reż. Gary Sherman, 1988)	306
Fot. 159. Kadr z filmu <i>E.T.</i> (<i>E.T. the Extra-Terrestrial</i> , reż. Steven Spielberg, 1982)	311
Fot. 160. Kadr z filmu <i>Powrót do krainy Oz</i> (<i>Return to Oz</i> , reż. Walter Murch, 1985)	311
Fot. 161. Kadr z filmu <i>Małe potwory</i> (<i>Little Monsters</i> , reż. Richard Greenberg, 1989)	311
Fot. 162. Kadr z filmu <i>Powrót do krainy Oz</i> (<i>Return to Oz</i> , reż. Walter Murch, 1985)	316
Fot. 163. Kadr z filmu <i>Powrót do krainy Oz</i> (<i>Return to Oz</i> , reż. Walter Murch, 1985)	316
Fot. 164. Kadr z filmu <i>Powrót do krainy Oz</i> (<i>Return to Oz</i> , reż. Walter Murch, 1985)	316
Fot. 165. Kadr z filmu <i>Powrót Laleczki Chucky</i> (<i>Child's Play 2</i> , reż. John Lafia, 1990)	323
Fot. 166. Kadr z filmu <i>Powrót Laleczki Chucky</i> (<i>Child's Play 2</i> , reż. John Lafia, 1990)	323
Fot. 167. Kadr z filmu <i>Powrót Laleczki Chucky</i> (<i>Child's Play 2</i> , reż. John Lafia, 1990)	323

Fot. 168. Kadr z filmu <i>Powrót Laleczki Chucky</i> (<i>Child's Play 2</i> , reż. John Lafia, 1990)	323
Fot. 169. Plakat filmu <i>Cathy's Curse</i> (reż. Eddy Matalon, 1977)	325
Fot. 170. Plakat filmu <i>Lalki</i> (<i>Dolls</i> , reż. Stuart Gordon, 1987)	325
Fot. 171. Plakat filmu <i>Mordercza lalka</i> (<i>Death Doll</i> , reż. William Mims, 1989)	325
Fot. 172. Plakat filmu <i>Laleczka Chucky</i> (<i>Child's Play</i> , reż. Tom Holland, 1988)	325
Fot. 173. Kadr z filmu <i>Powrót Laleczki Chucky</i> (<i>Child's Play 2</i> , reż. John Lafia, 1990)	329
Fot. 174. Kadr z filmu <i>Lalki</i> (<i>Dolls</i> , reż. Stuart Gordon, 1987)	329
Fot. 175. Kadr z filmu <i>Ukochana laleczka</i> (<i>Dolly Dearest</i> , reż. Maria Lease, 1991)	329
Fot. 176. Kadr z filmu <i>Powrót Laleczki Chucky</i> (<i>Child's Play 2</i> , reż. John Lafia, 1990)	334
Fot. 177. Kadr z filmu <i>Powrót Laleczki Chucky</i> (<i>Child's Play 2</i> , reż. John Lafia, 1990)	334
Fot. 178. Kadr z filmu <i>Powrót Laleczki Chucky</i> (<i>Child's Play 2</i> , reż. John Lafia, 1990)	334
Fot. 179. Kadr z filmu <i>Powrót Laleczki Chucky</i> (<i>Child's Play 2</i> , reż. John Lafia, 1990)	335
Fot. 180. Kadr z filmu <i>Powrót Laleczki Chucky</i> (<i>Child's Play 2</i> , reż. John Lafia, 1990)	335
Fot. 181. Kadr z filmu <i>Powrót Laleczki Chucky</i> (<i>Child's Play 2</i> , reż. John Lafia, 1990)	335
Fot. 182. Okładka magazynu „New York Magazine”, 20.06.1988	348
Fot. 183. Kadr z filmu <i>Super 8</i> (reż. J.J. Abrams, 2011)	354
Fot. 184. Kadr z filmu <i>Player One</i> (<i>Ready Player One</i> , reż. Steven Spielberg, 2018)	354
Fot. 185. Kadr z filmu <i>Bumblebee</i> (reż. Travis Knight, 2018)	354
Fot. 186. Kadr z filmu <i>Come Play</i> (reż. Jacob Chase, 2020)	364
Fot. 187. Kadr z filmu <i>Naznaczony: Rozdział 2</i> (<i>Insidious: Chapter 2</i> , reż. James Wan, 2013)	364
Fot. 188. Kadr z filmu <i>Nie bój się ciemności</i> (<i>Don't Be Afraid of the Dark</i> , reż. Troy Nixey, 2010)	364
Fot. 189. Kadr z filmu <i>Zło czyha za drzwiami</i> (<i>Andra sidan</i> , reż. Tord Danielsson, Oskar Mellander, 2020)	364
Fot. 190. Kadr z filmu <i>Z</i> (reż. Brandon Christensen, 2019)	369

Fot. 191. Kadr z filmu <i>Wcielenie</i> (<i>Malignant</i> , reż. James Wan, 2021)	369
Fot. 192. Kadr z filmu <i>Reunion</i> (reż. Jake Mahaffy, 2020)	369
Fot. 193. Plakat filmu <i>Brahms: The Boy II</i> (reż. William Brent Bell, 2020)	373
Fot. 194. Kadr z filmu <i>Zło czyha za drzwiami</i> (<i>Andra sidan</i> , reż. Tord Danielsson, Oskar Mellander, 2020)	373
Fot. 195. Plakat filmu <i>Z</i> (reż. Brandon Christensen, 2019)	373
Fot. 196. Plakat filmu <i>Come Play</i> (reż. Jacob Chase, 2020)	373
Fot. 197. Kadr z filmu <i>Come Play</i> (reż. Jacob Chase, 2020)	375
Fot. 198. Kadr z filmu <i>Zło czyha za drzwiami</i> (<i>Andra sidan</i> , reż. Tord Danielsson, Oskar Mellander, 2020)	375
Fot. 199. Kadr z filmu <i>Z</i> (reż. Brandon Christensen, 2019)	375
Fot. 200. Fotos z filmu <i>Brahms: The Boy II</i> (reż. William Brent Bell, 2020)	377
Fot. 201. Kadr filmu <i>Z</i> (reż. Brandon Christensen, 2019)	377
Fot. 202. Kadr z filmu <i>Urojenie</i> (<i>Imaginary</i> , reż. Jeff Wadlow, 2024)	377

Indeks osób

A

Aberly Rachel 145, 400
Abrams J.J. 102, 352, 393, 431
Acland Charles R. 62, 397
Adamczak Marcin 127, 397
Adams Annmarie 97, 409
Adams Sitney P. 31, 397
Adamson Andrew 74, 391
Agamben Giorgio 309, 397
Ahmed Sara 44
Aleksandrowicz Jerzy W. 307, 413
Allen Lewis 233, 392
Alphin Elaine M. 289, 397
Altman Irwin 196, 409
Amenábar Alejandro 68, 389, 423
Andersen Hans Christian 308
Ant Adam (właśc. Goddard Stuart Leslie) 353
Antunes Filipa 11, 237, 349, 350, 357, 358, 397
Argento Dario 94, 388, 393
Ariès Philippe 97, 350, 397
Armata Jerzy 30, 397
Armitt Lucie 371, 409
Arnold Jack 258, 387
Aronstein Susan 297, 298, 399
Assonitis Ovidio G. 280, 386
Attias Daniel 40, 393
Auty Chris 13, 412

Auxier Randall E. 146, 408

Awalt Steven 367, 415

B

Balaban Bob 231, 392, 427
Bachelard Gaston 50, 51, 52, 54, 55, 57, 73, 74, 191, 192, 213, 218, 221, 237, 250, 251, 397, 412
Bailey Jason 262, 415
Baker Peter 67, 68, 409
Baker Sean 32, 392
Balázs Béla 89, 397
Balk Fairuza 299, 301
Banasiak Bogdan 230, 400
Band Albert 254, 388
Band Charles 260
Baran Bogdan 46, 398
Barbaro Adriana 293, 386
Barol Bill 22, 23, 412
Barrie James Matthew 86, 153, 154, 208, 222, 223, 224, 397, 410
Barrymore Drew 181
Bartlett Sheridan 177, 412
Batchelor Bob 116, 404, 410
Batko Zbigniew 13, 412
Batory Jan 71, 391
Baudelaire Charles 293, 294, 397
Baum Lyman Frank 148, 297, 298, 308, 309, 310, 399, 403

- Bava Lamberto 95, 389
 Baxter John 156, 398
 Bazalgette Cary 30, 32, 56, 62, 63, 64, 70, 241, 408
 Bell Amanda 242, 416
 Bell William Brent 243, 366, 386, 432
 Bellmont Brian 102, 400
 Bellomo Mark 102, 109, 110, 398
 Bender Jack 321, 389
 Benjamin Walter 45, 46, 49, 56, 181, 293, 294, 327, 398, 405, 413
 Benshoff Harry M. 17, 398
 Benson-Allott Caetlin 20, 398
 Benton Robert 37, 393
 Bercovici Luca 254, 488, 428
 Berg Jan Hendrik van den 52, 55, 267, 268, 409
 Berger John 60, 398
 Bergman Ingmar 74, 252, 265, 388, 423, 428
 Berton Kenneth J. 254, 387
 Bettelheim Bruno 298, 340, 398
 Bibbiani William 320
 Bird Brad 74, 393
 Biskind Peter 47, 48, 398
 Bjorklund Barbara R. 111, 412
 Bjorklund David F. 111, 412
 Blake William 47
 Bloom Jeffrey 315, 389
 Błoński Jan 34, 398
 Bobiński Witold 13, 412
 Bodin Samuel 243, 389
 Böhme Hartmut 181, 198, 314, 315, 396
 Bollas Christopher 140
 Boorman John 252, 390
 Bosch Hieronim 151
 Bostedt Shelbie Lynn 360, 416
 Bouzereau Laurent 138, 178, 338, 393, 398, 408, 410
 Bowen Chuck 361, 416
 Boy George 298
 Bradshaw Peter 352, 416
 Bradury Ray 299
 Brahm John 393
 Braiter Paulina 10, 79, 402
 Brenon Herbert 86, 410, 411
 Briganti Chiara 77, 193
 Britton Andrew 47, 359
 Brock Deborah 167, 383
 Brogowski Leszek 50, 395
 Bronner Simon J. 228, 398
 Brontë Charlotte 42
 Brontë Emily 42, 345, 370, 398
 Brook Eloise D. 166, 409
 Brough Christopher J. 218, 394
 Brown Julia 45, 398
 Brown Noel 29, 30, 64, 67, 398
 Browning Mark 248, 265, 398
 Brun Birgitte 222, 223, 238, 408
 Bryl Mariusz 60, 398
 Buckingham David 30, 56, 241, 408
 Buechler John Carl 253, 282, 391, 393
 Buecker Bradley 395
 Bukatman Scott 213, 214, 289, 398
 Burgess Matthew 23, 192, 193, 408
 Burin Rick 297, 416
 Burton Tim 241, 336, 386, 392
 Butler Andrew M. 136
 Byars Jackie 66
- C**
 Caillois Roger 34, 398

- Cameron James 362, 393
 Cameron-Wilson James 341, 342, 399
 Canby Vincent 130, 412
 Capone Alessandro 95, 393
 Cardiff Jack 250
 Carducci Mark Patrick 319, 333, 412
 Carlsson-Paige Nancy 293
 Carpenter John 65, 319, 388
 Carranza Ashley Jae 321, 411
 Carrillo Fred 217, 412
 Caruso Nick 252, 416
 Case George 36, 399
 Casey Emma 119, 409
 Castle Nick 112, 120, 391
 Charbonier David 357, 388, 419
 Chase Jacob 71, 367, 386, 415, 431, 432
 Chawla Louise 177, 412
 Cheu Johnson 305, 411
 Christensen Brandon 363, 367, 394, 416, 432
 Chudacoff Howard P. 317, 399
 Chudak Henryk 51, 191, 221, 397
 Chung-hoon Chung 362, 416
 Chwin Stefan 52, 409
 Cieraad Irene 119, 120, 409
 Cirlot Juan Eduardo 308, 399
 Clark Sally 111, 412
 Clayton Jack 233, 299, 386, 394, 430
 Cohan Steven 61, 397
 Cohen Larry 35, 204, 383, 391
 Colace Claudio 202, 399
 Colette (właśc. Colette Sidonie-Gabrielle) 42
 Collier Michael 207, 409
 Collins Cromley Elizabeth 41, 412
 Columbus Chris 23, 211, 349, 389, 424
 Connolly Kevin J. 152, 410
 Cook Pam 66
 Cooley Josh 108, 394
 Cooper Arthur Melbourne 288, 387
 Cooper Marcus Clare 196, 409
 Copik Ilona 58, 59, 399, 412
 Coraci Frank 351, 391
 Coscarelli Don 390
 Counts Kyle 333, 412
 Cousins Mark 198, 391
 Craig Katherine Taylor 221, 399
 Craven Wes 226, 245, 353, 389, 394
 Cronenberg David 36, 169, 392, 394
 Cross Gary 99, 103, 104, 107, 108, 123, 141, 355, 399, 409
 Cukor George 387
 Cuti Nicola 217, 412
 Cykorz Klara 361, 416
 Czapsky Stefan 336
- D**
- Dahl Roald 154
 Danek Danuta 340, 398
 Danielsson Tord 366, 395, 431, 432
 Dante Joe 14, 107, 108, 116, 385, 388, 390, 425, 428
 Davenport Harry Bromley 278, 394
 Davids Paul 271, 386
 Davis Amy M. 299, 411
 Day Christopher 183, 186, 192, 197, 238, 399
 De Sica Vittorio 31, 32, 387
 Deitch Gene 214, 389
 Dekker Fred 101, 390, 425
 Demby Łucja 134, 140, 412

Demkowska-Bohdziewicz Ariadna 54,
401
Demme Jonathan 23, 349, 390
Demos Vasilikie P. 242, 409
Dennis Jeffery P. 242, 409
Deshinsky Patricia 147
Deutsch Phyllis 359, 412
Dick Luke 146
Dickens Charles 319, 399
Dillon Melinda 13
DiSalvo Lino 108, 390
Doillon Jacques 28, 392
Dolatowska Krystyna 34
Donner Richard 36, 40, 388, 391, 393,
425, 428
Dougherty Michael 389, 424
Dourif Brad 322
Dove Rita 207, 409
Dovey Kimberly 196, 412
Doviak Scott von 257, 399
Downs Dermott 395
Dowse Michael 351, 393
Dragoti Stan 37, 391
Dreyfuss Richard 13
Drozdowski Bogumił 15, 412
Drummond Kent 297, 399
Duffer Matt 395, 420
Duffer Ross 352, 363, 395, 420
DuPree Don 395
Dyhouse Carol 61, 399

E

Earp Jeremy 293, 386
Ebert Roger 133, 164, 167, 183, 211, 225,
227, 242, 250, 299, 310, 342, 343, 397,
399, 400, 415

Edlund Richard 158, 418
Edwards George 277, 385
Edwards Matthew 227, 400
Eisenhower Dwight 15, 355, 407
Electra 54, 264, 417
Elkin Lauren 42, 247
Elson Devon 336, 417
Emmerich Roland 21, 109, 143, 145, 278,
279, 283, 284, 295, 388, 389, 404, 413,
420, 421, 425, 426, 428, 429, 430
Engel Volker 145, 400
Erice Víctor 70, 198, 387
Everitt David 412

F

Falchuk Brad 352
Faludi Susan 43
Farley Chris 101, 102
Fashingbauer Cooper Gael 102, 400
Fass Paula S. 97, 110, 409, 415
Faulkner Sandra 166, 409, 415
Faxon Nat 352, 390
Federici Silvia 43, 44, 46, 400, 417
Feig Paul 352
Fernandez-Vander Kaay Kathleen 328,
407
Feyder Jacques 71, 394, 423
Findlay Roberta 230, 394, 420
Fischer Denis 143, 282, 400
Fisher Mark 374, 413
Fisher Rosie 122, 400
Fleischer Dave 287, 391
Fleming Victor 387
Forbes Bryan 70, 395
Forman-Brunell Miriam 358, 400
Foucault Michel 230, 400

Folan Josh 395
 Fowkes Katherine A. 78, 400
 France Anatole 42
 Franz Marie-Louise von 27, 135, 400
 Freeman Hadley 359, 361, 417
 Freud Zygmunt 58, 61, 193, 221, 224,
 272, 326, 327, 371, 374, 399, 400
 Friedberg Anne 165, 400
 Friedkin William 35, 388
 Fritsch Gunther von 71, 387
 Frosh Paul 168, 411
 Frybesowa Aleksandra 34, 398
 Frydryczak Beata 56, 400
 Fryer Ian 278, 400
 Fulci Lucio 71, 94, 387, 392, 423

G

Gahan Jarret 225, 226, 236, 242, 257
 Gallagher John Andrew 340, 400
 Garcia Risa Bramon 351, 387
 Gardner Kyra Elise 326, 395
 Garland Judy 145, 299
 Gass Zach 252, 417
 Gateward Frances 59, 410
 Georgieva Margarita 135, 245, 333, 370,
 400
 Gerber Rodney 18, 411
 Geronimi Clyde 392
 Gibson Brian 46, 387, 429
 Gibson Nathan 243, 417
 Godfrey Linda S. 252, 400
 Godfrey Peter 347, 394
 Golding Paul 142, 389, 426
 Gordon Andrew M. 57, 129, 139, 140, 150,
 151, 159, 161, 208, 401, 409
 Gordon Stuart 142, 340, 389, 426, 431

Gornick Michael 257, 386
 Gosling Ryan 352, 390
 Grammatikov Vladimir 224, 390
 Grams Martin Jr. 151, 401
 Graver Gary 277, 385
 Greene Graham (właśc. Greene Henry
 Graham) 62, 409
 Greenberg Raz 211, 401
 Greenberg Richard 20, 205, 225, 226,
 235, 390, 428, 430
 Griffin Sean 17, 398
 Grimm bracia, zob. Grimm Wilhelm,
 Grimm Jacob
 Grimm Jacob 35, 44, 340
 Grimm Wilhelm 35, 44, 340
 Griswold Jerry 206, 251, 253, 261, 264,
 399
 Grosbard Ulu 37, 394, 423
 Guffey Cary 134
 Guze Joanna 293, 397

H

Haak Dianne 315, 390
 Hackländer Friedrich Wilhelm 327
 Håfström Mikael 277, 391
 Halligan Fionnuala 179, 401
 Hand Richard J. 346, 410
 Hanson Helen 346, 380, 401
 Hark Ina Rae 64, 399
 Harris Anne 166, 409
 Harrison John 257, 391
 Harvey David 277, 401
 Hata Masami 30, 211, 392, 427
 Hata Masanori 392, 427
 Heckerling Amy 389
 Heer Rolf de 211, 393, 427

- Hegner Kirsten 110, 415
 Helman Alicja 61, 68, 70, 71, 197, 198, 410, 413
 Hendrix Grady 36, 143, 331, 332, 350, 401
 Hendrykowski Marek 30, 401
 Henning-Jensen Astrid 86, 391
 Henson Jim 117, 298, 303, 386, 389, 425
 Hepworth Cecil M. 78, 385
 Herek Stephen 253, 386
 Hermans Hubert J.M. 152, 410
 Hermans-Jansen Els 152, 410
 Héroux Denis 258, 392
 Herx Henry 243, 408
 Hewitt Tim 247, 248, 257, 413
 Hillis Carro P. 122, 413
 Hoberman James 48, 177, 401
 Hock Soon Ng Andrew 371, 372, 401
 Hodgson Burnett Frances 53
 Hoffmann Ernst Theodor Amadeus 55, 190, 401
 Hogan David J. 147, 401
 Hołdys Bolesław 14, 401
 Holden Stephen 215, 413
 Holland Todd 46, 387
 Holland Tom 389, 431
 Holt Seth 68, 390
 Holman Jones Stacy 166, 409
 Hooper Tobe 20, 57, 107, 116, 120, 139, 149, 150, 153, 155, 156, 160, 164, 166, 167, 171-174, 387, 390, 426
 Horner Avril 71, 409
 Hough John 181, 282, 299, 391, 394, 430
 Howard Ron 37, 38, 392, 422
 Hrycak Beata 156, 398
 Hughes Jachimiak Peter 165, 166, 168, 309, 401
 Hughes John 37, 357, 391
 Hughes Richard 54, 401
 Hunca-Bednarska Anna 222, 238, 408
 Hurt Harry III 109, 417
 Hurtz William T. 392, 427
 Husarska Krystyna 98, 405
- I**
- Idziak Sławomir 224, 390, 391
 Ising Rudolf 287, 392
- J**
- Jackson Dianne 74, 94, 385, 423
 Jackson Lewis 204, 393
 Jackson Wilfred 287, 392
 Jakimiak Agnieszka 379, 418
 Jameson Fredric 346, 401
 Janiak Leigh 357, 394
 Janion Maria 52, 409
 Jankun-Dopartowa Mariola 127, 413
 Jenkins Henry 349, 410
 Jess-Cooke Carolyn 274, 401
 Johnson Michael A. 112, 113, 402
 Johnston Joe 389
 Jones Alan 297, 413
 Jones Chuck 91, 391
 Jones Rachel 298, 411
 Jones Tanya 339, 410
 Jordan Chris 37, 402
 Jung Carl Gustav 27, 38, 40, 135, 203, 303, 304, 402
 Jung Karol 89, 397

K

Kachyňa Karel 198, 389
 Kael Pauline 130, 131, 164, 187, 402, 413
 Kakutani Michiko 130, 152, 413
 Kamiński Janusz 362, 418
 Kania Ireneusz 308, 327, 398, 399
 Kaplan Jonathan 38, 392
 Kapur Jyotsna 291, 402
 Karp Jensen 102, 405
 Kasdan Jake 395
 Kassil Lew 236, 402
 Kehr Dave 88, 402
 Keil Charlie 83, 408
 Keiper Brian 333, 418
 Kelleter Frank 301
 Kenan Gil 169, 390
 Kendrick James 57, 131, 139, 149, 165,
 167, 402
 Kent Jennifer 378, 385
 Kent Lloyd 186, 413
 Kincaid James R. 156, 402
 Kincheloe Joe L. 349, 410
 King Stephen 10, 79, 87, 88, 89, 155, 247,
 248, 254, 257-268, 393, 398, 399, 402,
 413
 Kirschner David 326, 327, 339, 418
 Kitchens Colin Michael 298
 Kitrosser Martin 261, 386, 429
 Klastorin Michael 147, 402
 Kleiser Randal 99, 113, 394, 425
 Klevberg Lars 351, 387, 416
 Knight Travis 353, 386, 431
 Komendant Tadeusz 230, 398
 Konefał Sebastian Jakub 15, 413
 Kord Theresia Susanne 321, 402
 Kowalce-Pawlik Anna 236, 330, 404

Kowalczyk Kamila 160, 413
 Kowalski Dean A. 179, 412
 Kracauer Siegfried 80, 402
 Kragh-Jacobsen Søren 252, 386, 428
 Kramsztyk Józef 55, 401
 Kready Laura Fry 254, 402
 Kreeft Peter 133, 402
 Królikowska-Avis Elżbieta 284, 413
 Kronenberg Anna 57, 402
 Krzaczkowski Paweł 235, 410
 Kubicka Halina 172, 413
 Kubrick Stanley 35, 390
 Kuhn Annette 177, 411
 Kukulski Leszek 34, 398
 Kuznets Lois R. 272, 338, 402
 Kwaterko Mateusz 235, 309, 397, 410

L

Lacan Jacques 307, 413
 Lacefield Kristen 168, 411
 Lafia John 21, 332, 333, 337, 342, 392,
 416, 418, 430, 431
 LaLoggia Frank 155, 385, 426
 Lamorisse Albert 74, 387
 Lang Richard 204, 387
 Lange Pamela 173, 403
 Lareau Kristina 62, 413
 Lasseter John 108, 290, 393
 Lawrence Francis 351, 389
 Lawrence Marc 351, 392
 Le Guin Ursula Kroeber 77, 402
 Lease Maria 273, 394, 431
 Lebeau Vicky 30, 198, 402
 Ledóchowski Aleksander 14, 413
 Lefebvre Henri 275, 402
 Lehman Lew 94, 392, 428

Leitch David 353, 385
 Lennard Dominic 62, 64, 65, 321, 403
 Lenzi Umberto 164, 388, 426
 Leonetti Matthew F. 158, 418
 Lerner Murray 207, 390
 LeRoy Mervyn 90, 387, 393
 Lester Catherine 233, 403
 Leszczyński Grzegorz 313, 410
 Levitow Abe 391
 Lieberman Robert 37, 393, 423
 Lindbergs Kimberly 35, 418
 Lindsay Vachel 84
 Lipszyc Adam 293, 413
 Lisowski Jerzy 34, 398
 Listwan Jerzy Paweł 277, 401
 Littman Lynne 160, 393
 Lommel Ulli 204, 385
 Loncrairie Rebecca 309, 403
 Loncrairie Richard 36, 388
 Looock Kathleen 301, 403
 Lopate Phillip 65, 413
 Lord Phil 108, 389
 Lorraine Carrie 339
 Low Setha M. 196, 409
 Lowell Allen D. 179, 181, 413
 Lubelski Tadeusz 27, 28, 418
 Lucas George 47, 48, 103, 108, 127, 133,
 211, 284, 355, 388, 400
 Lukeman Adam 340, 403
 Lumière Louis 80, 394
 Lury Karen 30, 67, 73, 74, 403, 413
 Luserke Uwe 283, 284, 414
 Luske Hamilton 214, 392

L

Łoziński Jerzy 319, 399

M

Maas Dick 142, 387, 426
 MacDonald George 173, 403
 Mach Jolanta 61, 410
 Maciejewska-Mroczek Ewa 10, 17, 97,
 112, 275, 310, 403
 Madonna (właśc. Ciccone Madonna
 Louise) 12
 Maeterlinck Maurice 83
 Maguire Jack 120, 403
 Mahaffy Jake 368, 392, 432
 Maj Krzysztof M. 34, 403
 Majewska Ewa 44, 414
 Malicka Joanna 127, 410
 Malone Alicia 61, 403
 Małochleb Paulina 203, 414
 Mancini Don 320, 321, 330, 337, 338,
 340, 389, 420
 Mandel Howie 241
 Mandel Jeffrey 254, 388, 428
 Manferto De Fabianis Valeria 173, 403
 Mangine Joseph 116, 390, 425
 Mankiewicz Joseph L. 233, 347, 387
 Mann Craig Ian 339, 410
 Manoogian Peter 273, 393
 Marc Olivier 192, 410
 Marchesano Rick 254, 393
 Marjańska Ludmiła 60, 406
 Markiewka Tomasz 250, 412
 Marks Karol 43, 276, 291, 292, 294, 403
 Marshall Frank 149, 414
 Marshall Noreen 42
 Marshall Penny 107, 387
 Marszałek Marcin 417
 Martens Lydia 119, 409
 Martin Bob 149, 414

- Marzec Andrzej 314, 403
 Mastroianni Armand 181, 225, 386, 430
 Matalon Eddy 324, 384, 429, 386, 431
 Matheson Richard 150
 Mathison Melissa 177, 178, 190, 410
 Mattinson Burny 391, 424
 Matuszewski Krzysztof 230, 400
 Mayfield Les 74, 386, 424
 McBrearty Don 74, 385, 424
 McBride Joseph 57, 159, 403
 McCay Winsor 212, 217, 351, 403
 McFadzean Angus 11, 37, 103, 114, 128, 141, 180, 292, 355, 403, 418
 McG (właśc. Nichol Joseph McGinty) 358, 391
 McGehee Scott 33, 391, 416
 McRoy Jay 346, 371, 410
 Medak Peter 35, 394
 Medoway Cary 223, 388
 Méliès Georges 80, 82, 86
 Mellander Oskar 366, 395, 431, 432
 Mendes Sam 385
 Menzies William Cameron 88, 89, 390, 425
 Metzger Patrick 355, 418
 Mezei Kathy 77, 193, 410, 411
 Michałek Bolesław 13, 15, 414
 Mik Anna 313, 410
 Millar Gavin 387
 Miller Christopher 108, 389
 Milne A.A. (właśc. Milne Alan Alexander) 54
 Mims William 324, 390, 431
 Mitchell Claudia 98, 106, 108, 405
 Mitchell David Robert 352, 386
 Mizińska Jadwiga 191, 403
 MK 342, 418
 Modleski Tania 61, 403
 Moen Kristian 84, 404
 Moers Ellen 370, 371, 404
 Mokry Katarzyna 250, 412
 Mollet Tracey 360, 411
 Monahan Dave 391
 Montgomery Heather 31, 404
 Moorhead Joanna 154, 414
 Morgan Lana 395
 Morrell Joshua 143, 279
 Morris Nigel 129, 196, 404, 411
 Morton Lisa 187, 404
 Morton Timothy 313, 314, 404
 Mottola Greg 352, 385
 Muir John Kenneth 22, 104, 116, 120, 158, 159, 162, 187, 233, 248, 252, 253, 260, 320, 337, 387, 404, 410, 418
 Müller Jo 279, 283, 404
 Mulvey Laura 29, 60, 61, 63, 77, 138, 410
 Muniak Radosław Filip 322, 327, 404
 Münsterberg Hugo 84
 Murch Walter 21, 94, 148, 273, 297–304, 308, 310, 312, 317, 332, 367, 392, 420, 425, 430
 Murphy Bernice M. 156, 162, 404
 Murphy Ryan 352
 Muschietti Andy 356, 393

N
 Naha Ed 339
 Neighbors R.C. 79, 408
 Nelson Victoria 236, 330, 404
 Nesbit Edith 54, 55, 190, 217, 404
 Newman David 226
 Newman Kim 164, 278, 404

- Newton Steve 341, 419
 Nicolaou Ted 167, 392
 Niecikowski Jerzy 127, 414
 Nieszczerzewska Małgorzata 59, 414
 Niewieczyński Marta 313, 410
 Nikolajeva Maria 153, 190, 191, 216, 232, 333, 334, 404, 414
 Nimoy Leonard 37, 387, 394, 423
 Nixey Troy 366, 391, 431
 Nowosielska Monika 133, 402
- O**
- Ochab Maryna 34, 52, 97, 350, 397, 398, 409
 Odom Pecora Norma 104, 110, 404
 Ogilvie Daniel M. 222, 223, 404
 Ōldak Zofia 94, 393, 395
 Oleszczyk Michał 14, 360, 414, 419
 Olivier Marc 11, 192, 226, 227, 404
 Olson Debbie 129, 165, 187, 411
 Olszewski Jan 13, 414
 Orenstein Peggy 48, 49, 419
 Orliński Wojciech 127, 414
 Orłowska Maria 15, 414
 O'Rourke Heather 149
 Othenin-Girard Dominique 330, 388
 Øvredal André 242, 356, 394
 Oz Frank 108, 386, 389
- P**
- Page Philippa 67, 409
 Pabiś-Orzeszyna Michał 165, 400
 Palma Brian De 282, 319, 386, 388
 Palma Frank De 395
 Palmer William J. 20, 22, 160, 404
 Parker Alan 37, 390
 Parowski Maciej 15, 414
 Parry Becky 64, 405
 Pasierska Hanna 345, 398
 Peary Danny 147, 405
 Peckover Chris 358, 394
 Pedersen Ernst W. 222, 237, 238, 408
 Péju Pierre 160, 161, 405
 Peploe Mark 68, 393, 423
 Perrot Michelle 41, 42, 104, 247, 405
 Persons Dan 226, 414
 Pesanelli David 122, 123, 414
 Petersen Wolfgang 41, 391
 Phillips Patrick 360, 419
 Philo Chris 50, 414
 Piaget Jean 220, 312, 313, 405
 Piazzoli Roberto 278, 386
 Pike Christopher 350
 Pink Steve 351, 389
 Pittman Bruce 353
 Płaza Maciej 346
 Płazewski Jerzy 13, 414
 Plata-Przechlewski Jan 414
 Plesnar Łukasz A. 127, 410
 Pluciński Piotr 53, 419
 Plumly Stanley 207, 409
 Pluta Magdalena 161, 405
 Polański Roman 35, 387
 Pollak Charles P. 233, 415
 Polson John 374, 392
 Pomerance Murray 359, 410
 Porges Raoul 89, 397
 Pospiszyl Michał 45, 405
 Potter Beatrix 261
 Powell Justin 356, 357, 388, 419

Prince (właśc. Nelson Prince Rogers)
108

Prince Stephen 22, 408

Priebe Ken A. 94, 411

Proust Marcel 42

Pulcini Robert 376, 386

Q

Quay Stephen 94

Quay Timothy 94

Quintieri Rosalinda 287, 405

R

Rąbkowska Ewelina 313, 410

Raczek Tomasz 14, 414

Radish Christina 326, 339, 418

Radkowska-Walkowicz Magdalena
328, 405

Raffill Stewart 114, 390

Rahn Suzanne 146, 147, 308, 405

Raimi Sam 277, 319, 390

Rambaldi Carlo 248, 249

Ramirez Robert C. 313, 387

Ramsay Lynne 198, 388

Rankin Sandy 79, 408

Rash Jim 353, 390

Raynis Richard 395

Reagan Ronald 12, 22, 47, 48, 99, 101,
109, 111, 200, 352

Reed Carol 68, 393, 423

Rees Jerry 313, 387

Regan Patrick 282, 395

Reid-Walsh Jacqueline 98, 106, 405

Reiner Rob 114, 390, 425

Reiter Gershon 147, 177, 405

Rejniak-Majewska Agnieszka 165, 198

Renner Karen J. 35, 405

Reszke Robert 27, 304, 326, 400, 402

Reynolds Simon 101, 405

Rice Julian 275, 405

Richardson Andrews Charlotte 298,
300, 419

Rilla Wolf 65, 394

Riney-Kehrberg Pamela 110, 405

Rittenburg Terri L. 297, 298, 399

Robare Shawn 100, 101, 103, 106, 107,
123, 419

Robertson Alexander F. 324, 405

Robertson Margaret 18, 411

Robins Oliver 146

Robinson Matthew 102, 405

Robitel Adam 372, 390

Rockwell Alexandre 32, 129, 393, 419

Roeg Nicolas 35, 242, 391, 394

Rogers Fred 159

Romero George A. 257, 386

Roos Christoph 217, 419

Rosalto Guy 140

Rose Bernard 94, 319, 386, 387

Rosenberg Stuart 155, 164, 389

Rosenthal Robert J. 283

Rosman Mark 289

Rossano Denis 127, 414

Rowland Roy 28, 388

Rubbo Michael 94, 393

Rudd David 154, 410

Ruitenbeek Hendrik M. 268

Runberg Marianne 222, 238, 408

Ruppersberg Hugh 177, 411

Rusinek Michał 153, 208, 397

Russell Chuck 330, 389

Rybczyński Witold 98, 112, 405

S

- Saguisag Lara 213, 406
 Salva Victor 204, 387
 Salzberg Ana 304, 411
 Sandler Kevin S. 287, 411
 Sanello Frank 177, 406
 Sarandon Chris 326
 Sartin Hank 287, 411
 Sarver Coombs Danielle 116, 404, 410
 Saura Carlos 70, 390, 423
 Savage Ben 228
 Savage Fred 228
 Savage Rob 372, 386
 Savini Tom 254
 Scahill Andrew 30, 406
 Schickel Richard 209, 392
 Schiro Jeff 204, 386
 Schlesinger John 276, 394
 Schmoeller David 261, 394, 429
 Schober Adrian 129, 165, 187, 411
 Schultz Aaron 298, 392
 Schweigert Derek 252, 419
 Sconce Jeffrey 168, 169, 411
 Scott Lindsey 360, 411
 Scott Sharon M. 103, 406
 Scott Robert 169, 394
 Sebeok Thomas A. 147, 406
 Segal Marcia Texler 242, 409
 Seiter Ellen 103, 106, 111, 113, 320, 406
 Selick Henry 78, 94, 389, 411
 Selimović Inela 67, 409
 Sendak Maurice 214, 241
 Seng Phil 146, 408
 Sergeant Alexander John 299, 411
 Sharpsteen Ben 287, 395
 Sherman Gary 304, 387, 429, 430
 Sholder Jack 227, 385
 Shyamalan M. Night (właśc. Shyamalan Manoj Nelliyyattu) 73, 393
 Shyer Charles 37, 385
 Sidorek Janusz 57, 407
 Siegel David 33, 391, 416
 Silet Charles L. P. 208, 409
 Simard François 353, 389
 Simmons John 254, 393
 Simms Eva M. 203, 406
 Singer Ben 83, 408
 Sinyard Neil 30, 78, 83, 87, 88, 196, 406
 Siskel Gene 133, 212, 299, 310, 400
 Slany Katarzyna 35, 135, 136, 155, 214, 238, 406
 Slyck Abigail Ayres Van 97, 114, 409, 415
 Smith Brittany Alyse 341
 Smith George Albert 80, 82, 221, 393, 424
 Smokler Kevin 22, 406
 Sobel David 192, 193, 197, 199, 264, 406, 414
 Sobolewska Magda 173, 403
 Sobolewski Tadeusz 15, 414
 Sole Alfred 36, 385
 Solman Gregory 109, 143, 414
 Soon-jin Song 362, 416
 Speed F. Maurice 399
 Spielberg Steven 13, 14, 15, 20, 33, 43, 47, 48, 57, 71, 83, 84, 99, 103, 108, 109, 123, 127-200, 207, 208-210, 215, 241, 248, 252, 274, 278, 279, 284, 347, 348, 352, 355, 357, 362, 366, 367, 385, 388, 389, 392-394, 425-431
 Springer Berman Shari 376

Stachówna Grażyna 66
 Stahelski Chad 352, 389
 Staples Terry 30, 32, 62-64, 70, 214
 Starewicz Władysław 289, 390
 Stawiński Julian 55, 404
 Stern Sandor 315, 385
 Stern Tom 395
 Sternheimer Karen 166, 406
 Stevenson Robert 90, 388, 390
 Stevenson Robert Louis 54, 60, 220,
 251, 406, 415
 Steward Susan 250
 Stewart Paul 150
 Stewart Scott 366, 390
 Stine R.L. (właśc. Stine Robert Lawrence)
 350
 Stow Percy 78, 385
 Straczuk Justyna 171, 406
 Stratford Elaine 18, 411
 Strauss-Schulson Todd 352, 388
 Strick Philip 415
 Sturgeon-Dodsworth Karen 360, 411
 Sundmark Björn 415
 Sunshine Linda 178, 408, 410
 Sutherland Camilla 67, 409
 Švankmajer Jan 94, 386, 387
 Syska Rafał 15, 127, 150, 410, 415
 Szmigielska Barbara 221, 406
 Szyłak Jerzy 15, 57, 187, 406
 Szymański Jan 30, 408

T

Takács Tibor 94, 237, 394, 428,
 Tarr Anita C. 154, 410
 Taurog Norman 387
 Taylor Drew 284, 420

Taylor Liz 232, 241, 333, 414
 Taylor Philip M. 178, 406
 Taylor John 22, 347, 415
 Teague Lewis 20, 90, 247, 248, 259,
 268, 385, 386, 390, 425, 428, 429
 Temple Shirley 62
 Templeton Gary 204, 290, 386, 393,
 427
 Tenney Kevin 341, 393
 Tetzlaff Ted 68, 394
 Thomas Henry 178, 180
 Thomas Kevin 342, 343, 420
 Thomas Sarah 198, 406
 Thomas Theodore 103, 394
 Thomson Chris 228, 420
 Thompson Wendy 77, 411
 Thorpy Michael J. 233, 415
 Thrower Emma 363, 415
 Tian Zhuangzhuang 198, 385
 Tibbetts John C. 179, 407
 Till Eric 290, 388
 Toro Guillermo del 233, 367, 386, 417
 Tourneur Maurice 83, 85, 217, 391, 424,
 425
 Trenchard-Smith Brian 93, 388
 Trzaska Paweł 167, 392
 Turner Ann 93, 386
 Turner George E. 33, 180, 184, 189, 191,
 198, 415
 Tuwim Irena 55, 404
 Twyford-Moore Sam 297, 407
 Tyma Bożena 30, 408

V

Valéry Paul 23
 Valsiner Jaan 152, 410

- Vander Kaay Chris 328, 407
 Vegesack Alexander von 42, 408
 Verevis Constantine 301, 403
 Vicious Sid (właśc. Ritchie John Simon) 241
 Vidor King 387
 Vincent Alex 320
 Vkimo 100, 420
 Vlácil František 224, 393
 Vogl Peter 252, 253, 260, 279, 287, 295, 407
 Vuillermoz Émile 84
- W**
- Wadlow Jeff 363, 394, 432
 Waksmund Ryszard 27, 28, 43, 407, 415
 Waldenfels Bernhard 57, 58, 407
 Wallace Diana 371
 Wallace Tommy Lee 167, 388, 426
 Walters James 78, 80, 317, 405
 Wan James 277, 346, 368, 388, 392, 429, 430
 Warner Marina 216, 217, 220, 405
 Warren Bill 88, 405
 Warren Joshua P. 275, 405
 Wasser Frederick 129, 180, 405, 409
 Weber-Kellermann Ingeborg 53, 97, 405
 Wende Jan Karol 236, 400
 Wenders Wim 284
 Wertenstein Wanda 80, 400
 Wesseling Elisabeth 355, 407
 West Alexandra 346, 419
 West Amy 360, 418
 Westfahl Gary 78, 405
 Wetmore Kevin J. Jr. 355, 409
 Whale James 70, 388
 Wheatley David 94, 388
 Whipp Glenn 190, 421
 Whissell Anouk 353, 389
 Whissell Yoann-Karl 353, 389
 White Donna R. 154, 410
 Whiteman Hilary 284, 421
 Wilkins Kim 32, 407
 Williams Lisa Ellen 321, 411
 Williams Margery 291
 Williams Rhoda 151
 Willman Chris 241, 243, 421
 Wilson Dave 395
 Wilson Gahan 257
 Wilson Natalie 360, 421
 Wilson Leigh 80, 82, 407
 Wincer Simon 142, 387
 Winding Refn Nicolas 351, 387, 390, 394
 Wing Nancy 111, 415
 Wingard Adam 352, 388
 Winick Gary 351, 388
 Wise Robert 36, 71, 385, 387
 Włodek Patrycja 15, 22, 407
 Wojcik-Andrews Ian 28–31, 43, 407
 Wolf Fred 218, 392, 427
 Wondra Janet 67
 Wood Robin 36, 47, 407
 Woodson Kimberley 233, 407
 Woodson Roger 233, 407
 Woodward Kath 61, 407
 Wright Joe 198, 392
 Wright John W. 179, 412
 Wright Wiley Kim 111, 415
 Wróblewska Anna 30, 397
 Wydra Nancilee 307, 408

Y

Yadav Chiranji Singh 97, 412

Yager Jan 233, 415

Yu Ronny 321, 390

Z

Zaillian Steven 252, 393, 428

Zeitlin Benh 33, 34, 385

Zeitlin Steve J. 228, 408

Zeman Bořivoj 289, 392

Zeman Karel 289, 392

Zemeckis Robert 14, 74, 127, 388, 423,
425

Ziemkiewicz Paweł 10, 79, 402

Zinn Hermann 97, 412

Zinoman Jason 379, 421

Zlosnik Sue 371, 409

Zubrowski Bernie 308, 408

Karolina Kostyra

The Secret Life of Objects The Topography of the Children's Room in 1980s Fantastic Cinema

Summary

The aim of this book is to map out the topography of the children's room – a space regularly presented in 1980s fantastic cinema. The bedrooms of the child protagonists of American horror, fantasy and science fiction films in the Reagan era serve as realms of paranormal and miraculous manifestations. The author points out that the interiors in which on-screen children confront otherness, experience transgressions, dream nightmares and daydream, exemplify the use of a child's gaze strategy in popular cinema. The special, non-adult way of seeing translates into a non-heterogeneous construction of the domestic space, full of gaps and fractures in areas of unclear status, with a particular focus on the children's bedroom (strongly integrated into the inner life of the inhabitants).

The attempt to describe fantastic film of the 1980s from a child's perspective lies outside the hitherto dominant film and journalistic readings, which were seen in the popular cinema of the Ronald Reagan era a reflection of the neoconservative ideology advocated by the authorities. The authors of a large number of studies of the fantastic film of the 1980s saw in it an affirmation of capitalist values, an anti-female message, false representations of childhood and infantilism. According to commentators, cinema for “non-adult adults” was meant to lull political radicalism and create an escapist world governed by traditionalist values.

The author points out that critics showing concern for the lost radical potential of cinema overlook the fact that what we are dealing with in the 1980s is a kind of screen ‘child revolution’. The child turn in the cinema of the 1980s is rarely read in terms of progressivism or giving voice to a subordinated group (just as we used to read films about racial issues in the 1960s or women's cinema or films about the working class in the 1970s). It is quite the opposite – childishness is associated with naïve escapism and a desire for regression to infantilism. *The Secret Life of Objects...* takes a different direction, offering a subversive reading of 1980s children's fantastic film.

The first part is devoted to a presentation of the categories relevant for the further discussion, such as: children's cinema, children's room, weak resistance, children's dream, topography, children's gaze. The next three sections focus on the analysis of specific film exemplifications. In part two, the author delineates the topography manifested in Steven Spielberg's *Suburban Trilogy*. She analyses *Close Encounters of the Third Kind* (dir. S. Spielberg, 1977), *Poltergeist* (dir. T. Hooper, S. Spielberg, 1982) and *E.T. the Extra-Terrestrial* (dir. S. Spielberg, 1982) in the context of discussing the role of magic doors, demonic wardrobes and safe hiding places revealed in the production. The third part describes the spaces of the child's room as manifested in films dealing with the theme of sleepwalking and night terrors. The analyses are based

on three films that are not particularly popular with audiences and have been perfunctorily described by academics: *Little Nemo: Adventures in Slumberland* (dir. M. Hata, 1989), *Little Monsters* (dir. R. Greenberg, 1989) and *Cat's Eye* (dir. L. Teague, 1985). Part four is devoted to analysing the role of toys and other objects used in unorthodox ways by characters in 1980s films. This section deals, among other things, with the recycling practices of the non-adults. Not coincidentally, it features films that can be described as recycled goods: *Return to Oz* (dir. W. Murch, 1985) and *Child's Play 2* (dir. J. Lafia, 1990), as well as *Joey* (dir. R. Emmerich, 1985), a film accused of excessive, bordering on plagiarism, use of ideas from other works.

In the conclusion, the author indicates which areas of cinema of the last decade could represent an extension of the tendency of children's fantastic film of the 1980s. She sees a resurgence of fantastic solutions that privilege the child perspective in the neo-gothic horror films of the last decade or so. Importantly, films such as *Z* (dir. B. Christensen, 2019), *Come Play* (dir. J. Chase, 2020) or *Don't Be Afraid of the Dark* (dir. T. Nixey, 2010) describe the experiences of not only children but also women. The author concludes her argument by stating that non-adulthood as an attitude inspired by 1980s fantasy cinema, would locate itself on the side of non-rationalism and dreams, turn away from utilitarianism, and take on other non-heroic subjectivities.

Redaktor
Magdalena Kopec

Projekt okładki, stron tytułowych i działowych
Karolina Graczyk

Projekt makiety
Zofia Oslislo-Piekarska

Adaptacja makiety, łamanie
Paulina Dubiel

Korekta
Marzena Marczyk

Redaktor inicjujący
Przemysław Pieniążek

Nota copyrightowa obowiązująca do 31.08.2026:

Copyright © 2025 by Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego

Wszelkie prawa zastrzeżone

Sprzymyamy otwartej nauce

Od 1.09.2026 publikacja dostępna na licencji Creative Commons

Uznanie autorstwa-Na tych samych warunkach 4.0 Międzynarodowe (CC BY-SA 4.0)

 <https://orcid.org/0000-0002-4983-9195>
Kostyra, Karolina
Tajemne życie przedmiotów : topografia pokoju
dziecięcego w kinie fantastycznym lat
osiemdziesiątych / Karolina Kostyra. – Wydanie I.
– Katowice : Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego,
2025

<https://doi.org/10.31261/PN.4255>

ISBN 978-83-226-4497-3

(wersja drukowana)

ISBN 978-83-226-4498-0

(wersja elektroniczna)

Wydawca
Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego
ul. Jordana 18, 40-043 Katowice
<https://wydawnictwo.us.edu.pl>
e-mail: wydawnictwo@us.edu.pl

Wydanie I. Liczba arkuszy drukarskich: 28,25. Liczba arkuszy wydawniczych: 28,0. PN 4255. Cena 94,90 zł (w tym VAT). Publikację wydrukowano na **Munken Polar 100 g vol. 113**. Do składu użyto kroju pisma **Maecenas** (autorstwa Michała Jarocińskiego). Druk i oprawę wykonano w drukarni volumina.pl Sp. z o.o. (ul. Księcia Witolda 7-9, 71-063 Szczecin)

Karolina Kostyra (1986).
Kinofilka, filmoznawczyni,
adiunktka w Instytucie Nauk
o Kulturze Uniwersytetu
Śląskiego w Katowicach.

Autorka publikacji na temat
kina dziecięcego i narracji
inicjacyjnych w kinie m.in.
książki „Wiosenna bujność
traw. Obrazy przyrody
w filmach o dorastaniu”
(Katowice, 2019).

Tym, co zostało uchwycone w sposób nad wyraz przekonujący, jest złożona relacja zachodząca między dorosłością a niedorobiciem, pozwalająca pokazać dziecko jako stojące na granicy wszelkiej reprezentacji. Autorka szuka odpowiedzi na kilka pytań: po pierwsze, czym jest kino dziecięce (nie jest to bowiem kategoria tożsama z filmami dla dzieci), po drugie, czym są tytułowe pokoje - „jako obszary scalone z życiem wewnętrznym ich mieszkańców i miejsca, gdzie wedle kulturowych wyobrażeń manifestują się magia i nadnaturalność”, a wreszcie po trzecie, co składa się na dziecięcą perspektywę czy może raczej „dziecięce spojrzenie”?

prof. dr hab. Krzysztof Loska, Uniwersytet Jagielloński (recenzja wydawnicza)

Książka zasługuje na lekturę również z innego powodu: to bardzo oryginalny, a przy tym udany eksperyment metodologiczny, który sprowadziłbym do prostego hasła: zmiana perspektywy pozwala dostrzec nowe treści w filmach, o których myśleliśmy, że wiemy o nich wszystko.

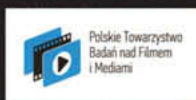
dr hab. Paweł Sitkiewicz, prof. UG, Uniwersytet Gdański (recenzja wydawnicza)

Przeprowadzone analizy filmowe uderzają wnikliwością spojrzenia ich Autorki, śmiałym odkrywaniem nowej, pogłębionej perspektywy badawczej, odwagą w torowaniu własnych, niezależnych ścieżek interpretacyjnych, perfekcyjnym obudowaniem lekturowym i prawidłowością formułowanych wniosków.

prof. dr hab. Grażyna Stachówna, Uniwersytet Jagielloński (recenzja doktoratu)

Książka na podstawie rozprawy doktorskiej nagrodzonej w XI Konkursie im. Inki Brodzkiej-Wald na najciekawszą pracę dokorską z dziedziny humanistyki.

Patronat:

Cena 94,90 zł (w tym VAT)

ISBN 978-83-226-4498-0

9 788322 644980

Więcej informacji

